

Milí čtenáři,

počátkem tohoto roku prošlo zázemí našeho magazínu určitými změnami,
na jejichž konci by mělo být obnovení původní periodicity z roku 1996.

Řečeno jinak:

existuje reálná hrozba, že se Vám Weles letos dostane do ruky až čtyřikrát...

...

Poněvadž se čas od času potýkáme se špatným vyložením či dokonce
s poněkud těžko pochopitelným nepochopením podtitulu těchto stránek,
bereme si na pomoc velkou mo(u)drou knihu, která praví:

Vendryně,

obec na severní Moravě, okres Frýdek-Místek; 3772 obyvatel (1998).

Založena 1305.

poetický

1. mající smysl pro poezii, jemnost, snivost; vyznačující se kouzlem, krásou, vzletností, kouzelný, půvabný (např. krajina);
2. básnický, související s básněmi.

magazín

1. velký obchod nebo obchodní dům;
2. periodický ilustrovaný zábavný časopis

(*Velký slovník naučný, Encyklopédie Diderot, Diderot, Praha 1999,*
str. 1575, 1135, 848)

...

Šest set devadesát osm let starý půvabný velký obchod
Vám děkuje za Vaši přízeň.

-vk-

Zimní den

Martin Vrba

Cyklus

JE SLYŠET LABUTĚ PŘIMRZLÉ KHLADINĚ
– zpívají neklidně, mocně a temně
zlou píseň o zimě a její patině,
tu píseň, která se nese až ke mně,

čímž dává vyzvědět všem uším mého snu,
abych je nerušil, natož pak tišil.
Abych je poslouchal, dokud zas neusnu
– tak začal Zimní den, ten, o němž píši.

TAK ZAČAL ZIMNÍ DEN, TEN, O NĚMŽ PÍŠI.
Den, co mi přinesl labutí andante...
O ni. Té, jež je mi blížší než blížší
– o bledé postavě, jíž sám jsem amantem

a která přichází netradičně v rudém
až mezi labutě nad ledovou masou.
Nevím... je skutečná? (spánkem, snem či bludem...?)
– moje nahá láska pořezaná krásou.

„Jmenuji se Martin Vrba, nar. 20. října 1982 v Plzni. Díky svému pijáckému hédonismu
jsem nedokončil gymnázium a vzápětí nato se prochlastal až k předlouhé šnůře
po psychiatrických léčebnách. Tím jsem si připravil skvělou tvůrčí půdu pro své psaní
(přál bych Vám poznat onen fantastický genius loci dobranské PL – početný shluk

---

MOJE NAHÁ LÁSKA POŘEZANÁ KRÁSOU...
Se rzivou žiletkou obcujem v mé skryši
a kůži svlékáme až na holé maso.
Je stále Zimní den, ten, o němž zde píši...

Přišel čas obědat, tak pijem ze své krve.
Skrz diru ve stropě poledne se třpty
a já si libuji – pro dnes napoprvé
šampaňské přestal jsem nazývat již pitím.

ŠAMPAŇSKÉ PŘESTAL JSEM NAZÝVAT JIŽ PITÍM,
stejně tak sebe sám slušným lidským tvorem.
Procitám k večeru. (Světlo se mne štíti...)
Dokola obcházím zasněženým dvorem,

hledaje včerejší rudé stopy ze sna.
A led. A labutě s jejich nahou písni.
Hledám a nikde nic... ta shledání jsou děsná
– bílý sníh, ve mně čerň... čerň s nekonečnou tísni.

BÍLÝ SNÍH, VE MNĚ ČERŇ... ČERŇ S NEKONEČNOUTÍSNÍ.
A v tísni zlost. A k zlosti sen – již potažený plísní.
Shnilý je! Jenomže krásný... stejně jako piti.
Za oknem blýsklo se. Je strašné hromobití,

tak šplhám na římsu, jak hromosvod mne vábí.
Osleplý záblesky a divnou touhou zabít,
snažím se zahnat strach, jde to vcelku hravě
– končí i Zimní den. Bijí půlnoc právě...

---

nahrbených, děsných a zamřížovaných domů a mezi domy staleté duby spolu se smrkami a smuteční vrbou a mezi stromy živí pávi...). V současnosti jsem šťastně zasnoubený (to mi však nikterak nepřekáží ve vytváření chmurných nálad) a zaměstnaný – pracuji jako ošetřovatel v hospicu sv. Lazara. „Martin Vrba dosud (tiskem) nepublikoval.

Spíš krátký křehký let

Robert Candra

STRAKOnicE

Tovární ráno.
Tváře pod deštníky:
div neprkny zatlučené oči.

Básník Staněk kouří v průjezdu
své lékárny, kam prý po večerech
scházívá chlastat líh, a, sakra,
co je komu po tom.

Uštvaný podzim na kolejích
mělce dýchá.

Kolej

V nehybném čase
tiká budík
z kamrdlíku uklízeček.

Kolej

Sterilní extáze
ve sprše. Špinavé nádobí
otlouká dřez. Gumové kroky
na dlaždičkách.

Větrník Sever:
lyzol a rez.

/ Robert Candra

* * *

Lepkavá vůně
pražců. Polní cesta.

Ostřice.

* * *

Chřestítko
prachu.
Pivo.
Bílý plivanec
na rozpálený asfalt.

I

Cestičky na polích,
mlha. Plyš.
Opuštěné koupaliště
a malá utopená myš.

IV

Září. Mlha
rozlitá do zahrad.

Lampičky jablek,
spiš krátký křehký let
než pád.

VI

Havrani
nad polem.

Fouknutí do popela.

Robert Candra (*1978 ve Strakonicích), student češtiny a angličtiny na Pedagogické fakultě UK v Praze, kde v podstatě žije. Dosud publikoval ve Tvaru, Psím víně, Babylonu, Protimluvu, jeho básně byly prezentovány v rozhlasovém pořadu Zelené peří.

Ještě se říká

Vladislav Hřebíček

***

Mirce

Noc se rozpouští
Kostka cukru v černé kávě
Noc uvadá
Obrysy květin za oknem
Noc odchází
Tiché krůčky po sněhu
Hádáme
komu patří ty stopy
Jedny jsou hluboké a velké
Jedny jak od větru

Noc nám zavírá krám
Jen špatný kupec dává na dluh
Noc doznívá
Noc nocuje u uhlí
Noc dodychává v rozích za kredencí

Ještě se říká
že vymetat z rohů pavučiny
je zbavovat dům něhy

Ještě před časem
jsmě se milovali

Dnes už jen
střídáme polohy
ale ať se snažíme
jak chceme
nikdy se nepotkáme

A zatím někde venku
v zarostlých alejích
hladový vítr
kouše do jabloní

***

Ivanu Wernischovi

Je ticho
Na břehu rybníka doutná kopka listí
Na břehu rybníka sedí muž
Píše prstem básně na hladinu

Vlnky plaše omývají břeh
Vlnky nesou slova na zádech

Je ticho
Je o rok později

Postavy v kapucách
noří se po páso do bahna

Kapří v kádích mají smutné oči

***

Na stráni kdosi kosu brousí
Z protější louky seno voní
Šest hodin zbyvá do poledne
A dvacet tří do kuropění

Brousek tlumeně do trávy padá
Vítr trávě čechrá záda

Vítr trávě čechrá hřbet

Každý den ve tří dvacet pět
na návsi točí se autobus

Každý den
ve tří dvacet sedm
za plotem skáče pes

***

***

mám rád mosty
nic netají
vedou prostě
na druhý břeh

včera večer
touhle dobou
šel jsem po nich
tys šla vodou

ulice jsou
lesklá ryba
v oknech ohně
dohořívaj

noc je kalná
smutná studna
s pitnou vodou
někde u dna

Vladislav Hřebíček (*1979) žije ve Strakonicích, student Pedagogické fakulty ZČU v Plzni. K obhajobě připravuje diplomovou práci zabývající se dilem Jiřího Staňka.

To čekání...

Diana Tuyet-Lan Nguyen

Stmívání

Ve snu hledáš odpověď
a na náhrobní kameny kladeš
drobný štěrk přání.
V korunách stromů šumí nezeptání
a u Božího pramene žena tiše pláče.
Napij se ze slz
a splniš jedenácté přikázání,
jako pták, jenž loučí se se dnem,
poslední švehol a vzdušné proudy soumráčné.

Jen vítr je posel dávného zvěstování,
byť modré to šero pne se mezi oblaka.
Už nerozsoudíš, co tma a co zdání.

Jako vlasy

V kruzích se ztrácejí kapky na hladině
a mne dusí vlastní dech
jako vlasy v hrdle po milování.
Už jenom pár tikotů hodin
a vše bude zítřkem.
V plamenu svíce býváš tak nepomíjivý.
Až v domě z píska strávíme poutní léto,
ukážeš mi své oči
a já ti řeknu, kdo opravdu jsem.

Letní bouře

Kam udeří blesk tentokrát?
A kam skloní pannu svou rozcuchanou hlavu?
Leda tak do osířelých úst věžatého chrámu.
Pak na okamih pomine se věčnost,
i žebrák potřetí obejde dům nevlastního bratra.
Tehdy děšť rozesměje zemi
u zdi tisícérých nářků
a kočičí stéblo nabude desátého života.

Sobotní noc

U Božích kamen tvá žena usne schoulená.
Včely zaledklé chladem umírají pod oknem.
Za tenkou roletou střežíme
svoji předpůlnoční touhu.
Omyly ve snách stydlivě rumění
a na tvém rameni nečekaně svítá.

Živý

Opadané listí dužinaté jabloně
hoří u řeky.
Mýlíš se naporád.
Jen mlčící naděje bez ustání
dupe na tvůj práh.
Na věčnost nepomýšlím,
čas pro tebe jest pouhý tikot v hodinách.
Jsi nahý
a tvé vzpomínky občas rozvoní se
letošními ořechy.
Vše má svůj konec,
a proto raději jenom začínáš.

- - -

Nádraží

Mlha, to pokolení husí,
sedá do vlhké dlaně.
V kolejích leskne se
vysoké čelo podzimu
a hnědé střepy zamete cizí strach.
Chraplavá pára přichýlí promrzlé ptáky,
než chůzi kulhavou dorazí ranní vlak
a víra v ticho rozplyne se
jako průsvitné hedvábí.
Nevinná nevěsta ztrácí svoje klíče.
Tak ve vlasech uzlí se každá z mých cest.

- - -

Toulání

Kaštanový vzdech klouže po náledí
a tvoje chůze voní medem.
Ve džbánech skrývá se zjihlý středověk.
Mezi kočičími hlavami stéká
uspěchaný déšť
a u jarmarku ohřívá se kometa Narození.
Jen ať zimní tma neuhrane mne očima.
Všude pokoj, to čekání...

- - -

Diana Tuyet-Lan Nguyen (*1978 v polské Lodži), do roku 2000 žila na Slovensku v Bratislavě. V současnosti žije v Brně. Dosud vydala básnické sbírky: Čiary života/ Nezaručené pověsti (s Jiřím Veselským), Host, Brno 1996; Rozkridlenie, Fragment, Bratislava 1997 a Liana času, Host, Brno 2001 (všechny ve slovenštině). Otištěné básně jsme vybrali z první (prozatím rukopisné) české sbírky Čtyřjedinost.

Puklá půlka, co je celá

Olga Stehlíková

Musím mluvit

Mí dostihoví koně se zas ve
strachu rozprchnou po nově příchozích,
neboť obávám se jejich domněnek,
smyslů, které příkrou melasám stažených mříží ve stájích,
neboť tuším klepat na dveře
první hosty svého odhalení, co sestoupili z tribun
s uzavřenými sázkami a v doprovodu tipařů,
neboť oni také slyší mé odepsané favority
podupávat na startu,
neboť na trase už vymetají taxisům správné míry,
neboť napravo už vidím muže zkusmo mávat černobílými
kostkami,
a já teprve sháním se po ohlávce
a v holínkách stojím na váze opatřena bičíkem.

Jsí

... orkán s něžným dívčím jménem, třeba Lilly,
skleněně broušená vichřice, stržená s ubrusem,
spící, matný, tichý lesk žiletky, břity, sekypy
na vánkově čínském hedvábí s dračím ocasem,
svátkem Těla.
Puklá půlka, co je celá...

Vraždím

Ostnatým drátem svého neštěstí zaškrtím
všecky tvé sny, jeden po třetím,
že se jejich půvabné hlavy
budou řadit jako řepné bulvy
kutálené ze svahu do nůží,
jako dýňové dřeně ze svátku čarodějníc
vydlabané,
jako vesmírné lodě patizonů –
neidentifikovatelných létajících těles,
tak se budou řadit do snopů, armád, chumlů, kytic,
rakví, školek a brázd,
a své dlaně, pořezané od všeho toho
stahování smyček, od všeho rdousení a dávení,
přiložím jim pak něžně a chladivě
na dychtěním rozpálené růžové tváře.

Ted' už nedopadne dobrě nic

Stojíte bezradně nad pečetidly
obálek svých vztahů.
Jsou jako ze škatulky,
jak z babičiny krabičky.
Vytahujete z nich dobrě známé
překvapení s mašlí.
Těch děložních stahů
nad nimi! Těch rukou, co se mydlí!
Ta radost, že jste se našli!
Leštíte je jak psí kulky,
jak býle babičky – jedně vaší známé.

Olga Stehlíková (*1977), členka skupiny TiDiTaDe, abs. VOŠP Praha, studentka FFUK Praha (abs. obor lingvistika–fonetika, dokončuje obor český jazyk a literatura). Léta pracovala jako novinářka. Námi vybrané básně pocházejí z rukopisného souboru Někdo. Další nepublikované sbírky: Živly, Soror mea, Sourozenkyně, Přesto, Underground Opus Praga, Zpráva z Afriky.

Připrav svoje bratry na smrt

Adéla Irma Miencilová

Tabákem lesa Ručnicí mlhy Potokem vína
Jde
Vyčkáváš
Minou pole Plíží se
Posnídals zarudlou tmu Opilého rána
Tichem našlapuje
ONA
Havraní křídlo Hladí oblohu
Takové jsou Večery s nepřítelem
Neviš
A svlékáš jí kabát
Neviš
Anabízíš židli
Nadechni se Umyj si chodidla Ledovou trestí
Nadechni se
Vešla tak Jak jsi ji nečekal
Vešla tu i tam

PŘIPRAVSVOJE BRATRY NASMRT

Konečně ho uvidím! Po takové době! Vyčešu si vlasy nahoru a obleču ten nový kabát, usměju se do zrcadla. Vydechneme zblízka jeden druhému obláček páry do úst.

Řítí se silnicí, cvok. Nezpomalí, měl by. Vidím ho, ale nepoznám.

Řeknou, že to ani necítil.

Odkrojí kovový krunýř z jeho těla.

Z krunýře těla svléká se sám.

Rozložen na cestě a nesložen tak, jak ho neznám.

/ Adéla Irma Miencilová

Vydýchávám obláček za obláčkem.

„Ten jeho polkla jiná ústa,“ plivnou si hrobníci do dlani.

PŘIPRAV SVOJE BRATRY NASMRT

Vidím je Ještě jdou Palba neutichla
Na bojišti rozkvete Vlčí mák Dá si ho do vlasů
Ranhojička náručí Vidí je Vojáky
Víra v Boha Pažba je hůl Ještě jdou
Ruinou doby Věčnosti soumraku Jdou
Země se nahýbá Přes palubu muž
Promrzlým ráнем Rozzuřeným polednem Jdou
S prostřeleným kabátkem Květinou krve v klopě
Ještě jdou Mlhou času Minutou ticha za mrtvé
Vydechují Jdou
Všemocným

Velkolepým

Všeobjímajícím

Prázdnem

PŘIPRAV SVOJE BRATRY NASMRT

Tady jsi, tady ležíš, mocný a velký. Ztratil ses a našel. Milenec milenci líbá paže.
Nepej se! Nestrkej do mě! V tom šeru špatně vidím, a přece vyprávím. Jak

zmámení rozkoší klopýtají po schodech.

„Je slabý na srdce,“ říkali, když byl v lázních.

„Je to rváč,“ ten druhý.

Zavření hluboko, hluboko v sobě, v plýtkosti času.

Sundal si brýle a promnul oči. I ten druhý se svlékal. Vášeň je neprůstřelná.

Kulka oka neprohlédne změť těl na podlaze v předněbí.

„Tady jsi, tady se zmitáš, sladký a slabý. Vem si moje paže, zachyť se, odpočiň
v pohybu.“

Nevidím dobře v tom šeru.

„Bylo to jako křeč,“ řekl ten rváč. Plakal.

Šero jazyka zamlčí mnohé a mělo by.

PŘIPRAV SVOJE BRATRY NASMRT

/ Adéla Irma Miencilová

Narodí se Oslovené nerozumí té řeči
Nechodí a nestrojí se
Křičí o té nepoznané Krajině matčiny náruče
A Ty mu dás Tu ledovou pěst Ku hraní
Taková snůška kostí Cívka nití
Chvěje se
V peřinách Ve výkopu Ve smetí
Nehybné
Ty
To novorzeně Nevyspalýma očima Poučíš
Že noc je příliš těžká deka
Že noc je příliš křehká kolébka
Šklebíš se Říkáš mu
„Mazlíčku“
Taková snůška kostí Porcelánová panenka
A už je Otřískaná Rozbitá Bezcenná

PŘIPRAVSVOJE BRATRY NASMRT

Prodal všechno, co měl, a koupil chatu v horách. Byl dřevorubec, do vesnice nechodil, za děvčaty se neohlížel.
Ten pes se okolo nepotuloval dlouho. Někteří ho ani nezahlédli. Vyhublý, divoký, rozcuchaný, krásný a zlý.
Tak ho uviděl a hned byli jako děti. Našli se. Ve změti listů, trávy a obilí. Mluvili toho druhého řečí.
Políbil ho na čumák a usnuli v sevření.
Čekával u toho starého dubu.
Počíhali si na ně. Opilí se smáli, prý na tom nesejdete. Je to podivín.
Cenil zuby a bojoval, když na něho padal.
Jako smyslů zbavený se probíral jeho srstí.

PŘIPRAVSVOJE BRATRY NASMRT

Přicházíš Třesu se Viš to
Děsuplná náruči Rozkošejisté objetí
Poznám Klapot podpatků Šelest pat
U hlavy postele Ohýbáš se Beru Tě za boky
Milenco vojevůdců Milenco tuláků

/ Adéla Irma Miencilová

Nevěrnice domova
Noc miluje Den Den miluje Noc
Je psáno na nebeské tabuli
Svlekni mě Z řečnických obratů
Tady klečím Tady jsem

PŘIPRAV SVOJE BRATRY NASMRT

Ten dav se mě ujal, když jsem šla ulicí po době odcizení a samoty. Ten rozezlený chuchválec se mně utrhl do košíku stejně bledolících obličejů. Ta z břehů vylitá řeka svalnatých paží si mě vzala.

Ozvaly se první výstřely. Rozezlená ústa nepřátelské sliny nás poplivala. Dav je šílený, dav se nezná. Nastaví hradbu života. Nastaví nenávist. Dav je vztekly, pamatuje jen na své bratry ve smrti.

Ten chuchválec hlav a pohybů, rozkvetlá bylina agónie, okovaná bota víry, mě skopla a rozšlapala. Každé bojové křídlo má svoje oběti, když se hněvá.

PŘIPRAV SVOJE BRATRY NASMRT

Adéla Irma Miencilová se narodila 2. 4. 1981 v Ostravě, kde vystudovala střední školu. Poté odjela na rok do Anglie, nyní žije v Praze. Publikovala ve Tvaru, Welesu, Protimluvu, jednu z básní uveřejnila v pořadu České televize „Cizí slovo poezie“.

Klanět se záhonům

Michal Čagánek

NĚKDY SE PROJDEME

Po stromech v aleji
Někdy si prohodíme
Křídla

V korunách hlohů
Zpustošených větrem
Ptáci si znovu
Staví hnizda

Stéblo po stéblu
Dřívko po dřívku
Stejně jako my

MÁMPRSTY JAKO TY
Když pleješ zemí
A tráva tiše naříká
Určitě rozkoší
Protože jak jinak

Trochu od trávy trochu od smetanek
Jejich mléko vždy tě nechytá
Na tvých sněhobílých očích
Polštářcích konečků prstů
Celkem deseti
Ale jen jeden krvácí
Poraněn o stéblo

Všichni alespoň jednou si to zkusili
Klanět se záhonům

Michal Čagánek (*1978), žije v Nezdenicích. Kromě nejrůznějších regionálních periodik dosud publikoval např. v Salomu Práva, Mladé frontě DNES, Jihovýchodní poště nebo Hostu. Vlastním nákladem vydal sbírku básni s názvem Mista na mapě. V současné době usiluje o vydání románu Piktogramy.

Plachým přímrazkem

Petr Čermáček

Zhasnuto

V podvečerním
větru
slepice oken
pouští krev korouhví.
Ještě jsme letos
nekrouhali zelí,
ještě jsme...
a ve dvoře není
slévaný pach.

Z dálky
kohouti oken
skrz
vybité listí,
už ani kopřivy
nežhnou:
ještě jsme,
a už ani.

Kolem řeky

Hladina
prosvítá
ploutvemi červených karasů
na topolové lodě.
Bude zima.
Řemen brašny
drhne o okraje
zobáčkem hýla,
skřípáním očnic spon.

Díváš se.
Listí jde na náhon.
K lávce.
Máchat andělům.
A za ním
srstí na obrátce
martinská sůl.

Petr Čermáček (*1972 v Chocni), absolvent MZLU v Brně, žije v témže městě.
V nakladatelství Host mu vyšly sbírky básní Drkotání větví (1998) a V průsečíku ryb (2002).

Vlak

Ta
s netřeskem spí,
šedooký
nehnutě hledí
na proužek kolejnice,
v přesných vrstevnicích svetru.
Fixkový rasismus záchodků
čpí klikatě
mezi výklenky
a batohy
cinkající
nedělním gulášem
na cestu od maminky.

Hovor

V holubích slánkách
se drolí peří.
Lešení není.
Ikar
zborcený vodovkami
uvízl v okapu.
Krmí záhlaví
bezvětrným lila.
Klimá?

Jdeme.
Telefonní vlášení
trčí z aleje.
K věci. Jak ti je?
Málo. Přešlápnut.
Přes pole periferie.

Před volbami

V směích kruzích
plachým přímrazkem
pokašlává řidič
o plakát čekací doby.
Rozchodný sípe:
Taková Siberie.
Od větru slzí
chleba překládaný
z šustivého znění
igelitek.
Křehce voní.
Od zdi jde
z plastu rýnek.

Advent

Citrusy křísí okno
kůrou a silicí.
Nehty lampiček
rozsvícených v poledne
přerůstají na římsy.

Mrzne
až k prázdné krvi,
k chvojí
na patách rodokmenu.
Úlomky rákosového ledu
čeří hladinu jezírka.
Někdo přichází.
Co mělo,
zbývá.

Slovenské okénko

Peter Tereza

Zvodca

vzkriesenie
tak ako pekné kosti ponaprávané
vstávajú zo svojich
čiernych dláh

penis bez chrbtovej kosti
odsúdený na nezamilovanie
zodreté ošumelé mince

tisíce prstokladov
bez obruče

vzkriesenie škodí zdraviu
ako každá náhla zmena

Kontroverzný osobák

niekol'ko divokých koní
do počtu
veru nie sme ako polámané oje

mačaci jazyk
ako malý úd frazeológie

len si behom
neskrížiť ciel'

kto z koho
a kto je

Radosť pre všetko

na bitúnku sú pominuteľné
vrásky na napnutej koži
vydržať nádych pod vodou

pästný klin
prostriedok adekvátnych donútení
ako dostatočný dôvod odpovedať
chladnému chveniu kovu
v prstoch ohýbaná radosť

napoly odmlčané
chyba polovodičov
blesková vojna
z hlasu tavené
medzi prstami najskôr
a potom na vankúšiky hmatu

dych doprostred kostí
až zmiznú dlane

počaté

po nanesení na jednu plochu
sa lepené časti
ihneď spoja

x x x

ak stvoril boh svet z ničoho
všetko je potom
z umelej hmoty

Slovenské okénko

Peter Meliš

x x x

telo
je vraj
jediná cesta
k vnútornej
skutočnosti

basquiat tvrdil
že jediná cesta
k tvorbe
je vyhoriet'

...podobne ako
hendrix
janis joplin
billie holiday
charlie parker...

ktovie ako
to s tou
kultúrnou alchýmiou
nakoniec bude

isté však je
že ty mi proste
nerozumieš

x x x

cestou dolu
hustý dážď
tancuje náš
čas

x x x

sladím
pretože
v kocke
cukru
sú tie
dámy
z bulonského
lesíka
predsa len
o niečo
sladšie

x x x

som boh
svoja krv
sľub čistoty

som svoj
posledný zločin

x x x

opatrný dotyk
planét
v skrehnutých
parallelách

cítime pohyb
v centre pochýb

Úžení

Iveta Pokorná

26. 6. 1977 –

Samota

Janu Skácelovi

Samoto s černým srdcem
z puklých bukvic
Samoto se spadanou duší z listí,
které churaví v určitosti
předem zpopelněných cest
Bledá královna opuštění
v šatech z ledů –
netají žádnou tvou bezmez
Netají
Zebeš, studnice

(Brno, 26. 12. 1994)

v bdění

Iveta Pokorná

– 7. 12. 2002

Iveta Pokorná, 2002. Foto: archiv Luděka Ledyiny

Jdu

Jdu po lesní cestě,
stromy prosvítá žhavé slunce.
Ve stínu stromů
dopadajících na lesní cestu
dostává podivně studenou tvář.
Cesta přede mnou stoupá
a je kamenitá.
Jdu už poněkolikáté,
ale Vím, dnes je to jiné.
Dnes vím, že jdu po nejistotě.
Jak hloupě se klikatí a stoupá,
což jí nebude nikdy konec?

Jdu už poněkolikáté,
přestože nikdy od začátku a vždy jinak.
Dnes s sebou nesu rozléhající se pocit,
že jdu a stále půjdu nejistotou.
Pryč s ním – pryč s pravdou.
Já chtěla jsem jej sdělit všem blízkým,
ale jen jsem ho neslyšně vyslovila,
byl pryč.
Výprchal jako dlouho otevřená,
hořce sladká limonáda.
A mně se stýská,
protože chodím v nejistotě
– nevracím se, nechodím nikdy od začátku, ale
Vždy znovu a znovu vstávám a vítám
horké, avšak jitrem chvil ještě vybledlé slunce.
Jak dlouho ještě?
Jak dlouho

(1991)

Viděla jsem blázna

Viděla jsem blázna.
Smál se a telefonoval rozbitým telefonem.
Do svého světa, který my nechápem.
Dovolal se?

Viděla jsem blázna.
Plakal. Držel utržené sluchátko
a řval do něj: „Haló, haló, svobodo!“
A třásal mříží ukovanou z cév ve svém mozku.
Funěl. Tiskl upuštěné sluchátko.
Ryčel: „Klíč, klíč ke kleci!“
A nenapadlo jej ho hledat...

Viděla jsem blázna.
Svíral křečovitě prázdnou ruku v pěst
a zběsile dupal po sluchátku –
blázna, co se zbláznil,
protože si uvědomil,
že už nemá ani to sluchátko.
Protože už věděl, že se nedovolá...

Viděla jsem blázna Člověka,
který umíral na poznání...
V poslední chvíli se v jeho zrcadlových
očích mihl stín Světa,
a i já už něco vím:
Vědění lidského rozumu k životu nestací...

Na kratičkou chvíli mám půjčený papír Život
a cizí tužku – to mé sluchátko.
S její pomocí volám do světa a hledám spojení.
Svíram je pevně
a napsala jsem, co jsem napsala.
Odcházím z předměstí Očekávání,
z Opravny lidských přání,
z prahu hradu Fantazie.

Odcházím a kladu si otázku:
Tak co je svoboda?
Blázen, či to urvané sluchátko?
Ještě nedozná otázka,
a vraci se ozvěna:
Oboji-i-i-i...

Dovolám se?

(1992)

Počátky

Ticho připlouvá na lodích Smíru
Za přílivu všednosti
Možná uslyšíš
Zpěv světaznalých námořníků
Opilých
Do němota
kterou ruší svým vykřičeným mlčením
Jen racek
nového Počátku

Útěk

Už je to pryč.
Už se to nevrátí.
Nikdy.
Co je pryč?
Co se nikdy nevrátí?
Mé já prchající do snů?
Skutečnost prchající před iluzí.
Přítomnost prchající před věčností.
Člověk prchající před časem.

(1992)

* * *

* * *

Častokrát
Jsem smáčela zem
Svými slzami
A z těch slz
Vyrostl prizmatický strom
V jehož koruně
Se tma ze mne
Lomí na světlo Vnímání

Chovala jsem v duši
Bílé koně
Za své služby žádali
Oves pokání, uzdu
A také bič
a společný cíl
Ale já jim ho neuměla dát
Vyrvali se z mé hrudi
A černí od bolesti
za sebou mě vláčí
Mí smyslové

Identita autorského subjektu

Odpovědi Ivety Pokorné na stejnojmennou anketu Iniciál
(Iniciály 36/1993, ročník IV, str. 61)

Když pišete, cítíte se být spíše demiurgem (tvůrcem), či médiem v rukách nějaké vyšší sily?

Když piši, jsem obojím. Tvůrcem i médiem. A vůbec – myslím, že tyto dva pojmy lze od sebe (co se týče všeho tvoreni) velice těžko oddělit. Těžko mezi nimi hledám hranici, neboť kdo je tvůrce? Médium v rukách vyšší sily. Kde jinde by vzal onu sílu, touhu, schopnost tvořit a dát strípek sebe; tedy to, co nás odlišuje od zvířat? To něco v sobě člověk musí mít a je to v něm nezávisle na rozumu a vědomí. Je to dar, krásný, který boli tom, že nás přesahuje.

Nicotá

Do mého mozku a podvědomí
proniká tma bez hvězd a měsíce.
Je bezprostorná, beztvára
a bez rychlosti sekund.
Jsem to já a v tu chvíli už ne.
A tou tmou se něco pne.
Ale chybí podpora času a něco
se ztrácí.
Z – něco – je nic.
Zbývá jen prázdroj.
Škola bez dětí.
Lidé bez tváří.
Prostor bez cestiček a cest.
Pravda a lháři.
Pravdomluvní a lešt.
A tma bez měsíce a hvězd.
Jsem Něco a tou tmou
letím k meztímu už mrtvým hvězdám.
Letím a nic ze sebe neznám.
Jsem nic pohlcené nicotou.

(1992)

Žně

Romanu Szpukovi

V bílém rubáši
z prokřehlých modliteb
chtěl jsi sklízet
a stojíš uprostřed strniště
Uprostřed naříkavých vran
těch ptáků žalu
a sychravosti jitření
nezralých neposečených ran
Začala být zima
v rubáši z prokřehlých modliteb
Chtěl jsi sklízet
a dozrála jen jistota
Chtěl jsi sklízet
a budeš sklizen

Básně neoznačené vročením jsou z let 1993 a 1994.
Souborné vydání básnických textů Ivety Pokorné připravuje nakladatelství Sursum.

Identita autorského subjektu

Jak vnímáte sám sebe v prostoru a čase?

Nemohu dost dobře odpovědět na vaši druhou otázku, neboť prostor a čas jsou široké pojmy. Kromě toho – já nic s určitostí nevím. Ba nevím ani, co vlastně je čas a prostor. Nevím, nerozumím základním věcem, a je to zoufalé. Často se mi stává, že čím více přemýšlím, tím méně vím... Všechno kolem mne je neustále v pohybu, a já proto nemohu kousek z toho koloběhu ukrojit a postavit se s ním stranou, věřit mu, že je pravdou... A tedy se nemám o co opřít, moje pravdy jsou pak staré, zpráchnivělé schody, které, když po nich vystoupím výš, propadají se pode mnou. Moje pravdy jsou pak staré, rozviklané, červotočí prolezlé židle, když se na ně usadím a po dlouhé pouti chci dát odpočinout nohám (nejen), zříti se.

Iveta Maria Pokorná–Ledvinová

Narození, co smrt počiná.

Před několika lety při jedné z mých návštěv Brna mi Ivetka sdělovala, jakou má radost, že po dlouhé době může zase normálně jít. Arciže od té doby, co se u ní objevila vážná, smrtelná nemoc, nebylo u ní nic normálního. Nebylo jí dán žít jako ostatní. Jakoby se její život vydal neskutečnou zkratkou, anebo naopak, jak píše v jedné básni, odbočil tak, že: *Někdo se z objíždky ani nevrátí*. Od dívčího věku žila v příkrovu vlastní smrti, věděla o ní, brzy ji odtušila ze svého tělesného utrpení. A svou jasnou myslí i duší se s ní vyrovnávala. V tomto smyslu, je-li filosofie přípravou na smrt, pak její existence byla vpravdě filosofickou existencí. Při téže návštěvě a výjimečném společném obědě vyprávěla o své četbě Kierkegaarda. Byl pro ni, jak pravila, víc než filosof. Byl myslitel; a totéž bych řekl o Ivetě Pokorné.

Byla myslitelkou.

Psala básně a jako básnířku jsem ji také na srazech literární skupiny XXVI potkal, ale nepovažovala se za básnířku. Literárně tvorila jen do určité doby; její texty pocházejí povýtce z let 1989–1994, a pokud vím, naposled prezentovala kratičkou prózu *O bloudění* v dubnu roku 1994 při společném autorském čtení nazvaném Bloudění '94 v pražském literárním a výtvarném klubu Pant.

Po přestěhování z Teplic do Brna začala studovat religioustiku na filosofické fakultě, ale neviděla svou cestu ve shromažďování vědomostí. Na to měla příliš málo času. Ivetě nešlo o akademické pojednání filosofie a teologie.

Postupující čas jí ubíral životních sil po velkých porcích, jak

Libochovice 1996. Zleva: Martin David, Iveta Pokorná, Petr Pazdera Payne.
Foto: Archiv Luděka Ledviny

Iveta Maria Pokorná–Ledvinová

Básně nebo i drobné prozaické útvary, jež vznikaly před tím, než se definitivně přiklonila ke křesťanské víře, jsou pozoruhodným juvenilním a zároveň hlubokým pokusem zmapovat krajinu, do níž se sama později nenávratně odebírá, jsou poukazem k tajemství, jemuž nakonec výhradně naslouchá.

jednoduše to projadřuje verš: *Život – řečiště vysychajícího potoka*. Svou mysl obrácela k věčnosti. Aspoň tak jsem to při svých občasných návštěvách v Brně cítil.

Na škole odevzdala bakalářskou práci o Augustinovi ve srovnání s Plótinem. Poslala mi ji, když jsem o ni požádal, a na závěr připsala:

*Ahoj Petře,
zdravím Tě ze srdce. Pokud jsi dočetl až do konce, jsi vážně dobrý.
Dneska už bych to nebyla schopná dát dohromady, nějak jsem zblbla a radši
než nějaké blabla mám mlčení a naslouchání a tajemství.*

*Konečnou verzi práce jsem ztratila, takže posílám to, co mám. Chybí
úvod, závěr a některé poznámky.*

Měj se dobře, at jsi naplněný Kristovým pokojem a láskou.

S pozdravem Iveta M. P.

Ivetiny básně a symbolistní mikropovídky hovoří o „jednom“ – nikoli v platónském smyslu. Spíš možná v duchu Augustinově – o protikladu časnosti a nekonečné touhy. K zásadnímu existenciálnímu protikladu se také výslovně obrací již zmíněný text, který uzavírá tuto sbírku. Básně nebo i drobné prozaické útvary, jež vznikaly před tím, než se definitivně přiklonila ke křesťanské víře, jsou pozoruhodným juvenilním a zároveň hlubokým pokusem zmapovat krajinu, do níž se sama později nenávratně odebírá, jsou poukazem k tajemství, jemuž nakonec výhradně naslouchá.

Petr Pazdera Payne
Praha – únor 2003

Iveta Pokorná

O bloudění

Zdál se mi podivný sen. Takový sen, po kterém se člověk probudí a má sucho v ústech a také pocit, že ví něco víc, než když usínal, ale neví, co to je. Jakýsi sochař v něm vytesal sochu, ale nedokončil ji, protože zapomněl, zda chtěl vytesat Radost, nebo Žal, a tak ji nechal bez tváře:

Vstoupil ke mně v noci, usedl na postel. Jeho ústa se nepohybovala, a přece jsem jasně slyšela ten hlas. Když domluvil, odpověděla jsem:

„Věřím a na důkaz toho ti nabízím své ruce.“

„Ty se dají umýt,“ namítl.

„Nabízím ti své oči.“

„Ty se mohou zavřít.“

„Tak ti nabízím svá ústa.“

„Ne, i ta se dají zavřít.“

„Dávám ti tedy... své hrdlo.“

„Hrdlo se může sevřít úzkostí,“ odvětil.

„Nabízím ti... Co vlastně žádáš?“

„Nechci tvé ruce, chci jejich umění podávat. Nechci tvé oči, chci jejich vidění a nechci tvá ústa, avšak chci jejich řeč. A nežádám si tvé hrdlo, ale jeho otevřenosť.“

„Tvá slova jsou jako havrani, kteří za sebou nechávají jen temné oční důlky. Kdo jsi?“

„Jsem pohled. Tvůj Zorný úhel a bez toho všechno bych nemohl existovat a za to vše ti nabízím jistotu. Jsem Konec tvého bloudění.“ Sebevědomě se zasmál. V jeho smíchu jsem znova zaslechla tlukot havraních křídel. Zakryla jsem si oči, byli už blízko.

„Já... bojím se, že oslepnu, když tě přijmu.“

„To, co uvidíš, budeš vidět jasněji, ale nezaručuji, že zároveň uvidíš víc. Jsem tvůj Pohled na svět a nemohu,“ promlouval trpělivě, „nemohu ti slíbit, že tě neovládnou. Slunce ti ráno nemůže říci: večer nezapadnu.“

Pochopila jsem: „Neubráním se ti. Ano, potřebuji tě. Příliš dlouho jsem bloudila a neskončené bloudění je beze smyslu. Svůj smysl získává, až když skončí, neboť pak se stává velkou zkušeností.“ V tu chvíli se na mých ramenech usadili havrani.

„A ještě něco,“ dodal. „Až k tobě přijdu, nebudu sám. Přivedu s sebou dva společníky.“ „Ano, připravím jim pokoje.“ „To nebude třeba, jsou si totiž blízcí, takže stačí jeden pokoj a jedna postel. Jmenují se jednoduše – Protiklady.“

„Dobrá, rezervuji jim v koutku sebe zbývající pokojík. Ale předem tě upozorňuji – všechno je tam značně zašlé a podlaha je prošlapána Bolestí (ano, i ona bývá čas od času mým hostem). Výhled je jen do špinavého podzemí... A teď už běž. Nech mne ještě do rána o samotě.“

/ Iveta Pokorná

Když odešel, zapomněl za sebou zavřít dveře, přišlo ticho. Vypadalo, jako by mi chtělo něco říct, ale jeho ústa s výřízlým jazykem se jen bezmocně zmítala, a tak jako vždy výmluvně mlčelo. Začalo svítat. Pomalu – Světlo se unaveně vracelo těžkým krokem z flámu. A když se konečně rozednilo a Světlo (nevím, kde najednou vzalo tu sílu) svým křikem, který vypichuje oči, vyhnalo z mého pokoje ospalé ticho, začala jsem se loučit. Za chvíli přijde ON. Nechtěla jsem ho, ale věděla jsem, že má pravdu. Člověk musí někam patřit, aby přestal bloudit. Konec bloudění znamená počátek hledání. Teprve až když někam patříme, rozlišujeme černou a bílou. Protiklady. Teprve potom rozeznáme dvě strany mince. V bloudění je všechno stejné – jednolité!

Ano, člověk musí někam patřit. Jsme světlem, které do nás vložili ostatní, a jsme tmou, která nás obklopuje.

IP, 2002. Foto: Luděk Ledvina.

/ Iveta Pokorná

18. 11. 1992

Pane Kovářku,

omlouvám se za to, že piši až teď, kdy už je zřejmě pozdě.

Víte, mé básně jsou pro recitaci asi velmi špatné, neboť jim chybí jakákoli melodičnost. Vždy, když si čtu nějaké básně, říkám si, Bože, jak ten člověk vyjádřil nádherně svůj pocit, to já jsem břídel. Vám by mohl člověk závidět – nádherně recitujete (ten Hrabě byl výtečný). I když zase na druhou stranu se ptám, jestli při přednášení něčeho už poněkolikáté je ještě možné to tak silně prozívat jako poprvé?

Se mnou to budou mít lidé složité – jsem extrémní člověk. Bud jsem hodně dole, anebo hodně nahore. Bud se směji, ale pak se směje všechno ve mně, anebo pláče a všechno ve mně pláče. Samozřejmě znám i zlatou střední cestu, ale tu často střídá právě nevyrovnanost (asi proto piši). Často se mi třeba stává, že brečím jenom proto, že žiji. Je to hrozně silný pocit. Najednou se vidím jako malinký bod na Zemi a Zemi snad ještě menší ve vesmíru a najednou citím, jak vlastně nic nechápu, jak nerozumím tomu, že žije, a jak všechny poznatky, popisy a vysvětlení různých jevů a skutečnosti nevyjádří život!

Díky tomu jsem člověk značně rezervovaný, jsem relativista. Jen na malé procento otázek mohu jednoznačně odpovědět ano či ne. Citím, jak vše na všem závisí, a bojím se k něčemu přiklonit, protože si uvědomuji, že tím opomenu něco, co leží na druhé straně věci. Jenže velkou chybou – záhubou člověka a jeho života, avšak zároveň také jeho nutnosti, aby vůbec mohl být živ, je, že se člověk musí k něčemu přiklonit, musí se dát cestou, a to jednou cestou (viz báseň Doporučení).

Vidíte, jak nesnadné je vyjádřit pocit. Proto ke mně někdy přichází na návštěvu Marnost a Osamělost, která je někdy citit i v mých básních. Ne taková osamělost, že bych neměla přátele, ale že citím něco silného, co jim nemohu sdělit, říct, protože to neumím, protože aby to člověk pochopil, musí to sám prožít. Prostě najednou jsem s tím pocitem zcela sama, a přitom bych ho chtěla dát i druhým. Na světě jsou poznání, která se vyslovují a předávají daleko hrůze než poznání v oblasti věd, tedy fakta a podložená vysvětlení. Jsou to poznání, která plynou nějak z vás a vašeho života a jeho prožití a rozhodně nejdou shrnout do nějakých definic a nejdou ani naučit. Vyplývají, ale také se odrazí na způsobu vašeho života a hlavně schopnosti vnímat a naslouchat. Myslím, že kžiti opravdu nestačí pouze vědění, to tvorí pouze polovinu. Druhou polovinou je CIT. A taky myslím, že dnešní století, civilizace vsadila příliš mnoho na vědění.

Mnoho lidí ví, ale už nevnímá. Pro poznání o věcech mnoho lidí (ne všichni, všim) zapomnělo na ty věci samé. Biolog například ví, že okvětních listků má květ třešně 5, ale projde-li kolem rozkvetlé třešně, tak si ji ani třeba nevšimne, ani v něm nezanechá blízkost krásy.

Pane Kovářku, ještě bych Vám chtěla napsat, že od 7. prosince tady nebudu, protože jdu na operaci do Prahy, takže kdybyste se chtěl se mnou spojit, tak zavolejte na ... nebo napište na adresu:

Iveta Pokorná, ... 415 01 Teplice

S pozdravem

Iveta

P. S. Posílám Vám všechny básně, vzadu najdete ty novější.

Iveta Pokorná: Z korespondencie (Mirku Kováříkovi)

V Brně, 4. 10. (1996)

Milý Romane,

je třeba, abych Ti napsala kajicný dopis, chystám se na to už pár týdnů, ale pořád jsem to odkládala. Ale popořádku.

Větší část léta jsem strávila (pouze s dědou) v poustevnické samotě, a také větší část léta (skoro by se dalo říci, že větší část mého života) mi nebylo dobře, dá se také říci, že mi bylo až zle. A tak se stalo, že jsem se snažila v sobě věci urovnávat, zvažovala jsem sebe, rovnala a zjišťovala, co a jak se dá dělat při nesení různých břemen, přemýšlela také o cíli – o cestě k němu, o tom, jak za ním jít a jak vydržet. A někdy v té době mne začalo mrzet, že jsem Ti napsala takové dopisy (jaké jsem napsala), a teď prosím o odpuštění.

Ty dopisy (2 nebo 3) byly sice pravdivé, ale byly především hloupé a příliš mnohamluvné, což se někdy může stát; problém tkví v tom, že bolest je nesdělitelná. Konec, tečka, hotovo – nač ještě mluvit? Nechtěla jsem radit a kázat, a přece jsem radila a kázala, ale tato pozice mi vůbec nepřísluší. Chtěla jsem předat svou zkušenosť s bolestí, ale ta je nepředatelná. Každý si musí najít svou cestu k cíli, která mu jediná přísluší, sám. Jiného léku na bolest není. To vše jsem věděla už tehdy, a stejně mi to nedalo, protože jsem si myslela, že už mám něco za sebou, a podvědomě se postavila do role toho, kdo se může na všechny strany usmívat a rozdávat blahosklonné a soucitné rady. Ale já jsem ještě zdaleka svůj běh nevyhrála...

Domů Ti vždy přišla až jakási 2. varianta dopisu, tu 1. jsem dopsla do poloviny, a pak ji vyhodila: to, co jsem Ti neposlala, byly listy, ve kterých jsem niterně reagovala na slova Tvá, tj. snažila se vypsat své prožití bolesti, strachu; své pocity – a odpovědět tak na Tvou bolest. Ale vždy v polovině mne zaplavil stud, který vždy přichází, když příliš ukazují své trápení, a pak přišlo vědomí, že to, co tam piši, je zbytečné, protože nevyjádřitelné, a proto patetické.

Ani já, Romane, Ti nikdy nedokáži ve skutečnosti vyjevit svou bolest; samotu, kterou od dětství prožívám, všechny ty nemocnice a strach z toho, co bude, z pomalého umírání; nikdy nebudu umět vyjádřit slovem člověka, který už jen mohl ležet na zádech, a tak mu ta záda zhnisala; a taky nevyjádřím zoufalé oči mých rodičů, když nemohu pořádně dýchat, a oni kolem mne mohou jen bezmocně chodit. To jsou ta „úžení v bdění“ a jsou nepředatelná.

Ale měla jsem místo těch 2. variant Ti poslat Ty první, protože bys z nich vyčetl to, co jsem jimi vlastně chtěla říct. To jediné jsem Ti měla napsat, a jelikož jsem to nenapsala, činím to nyní:

– Bolest je nevyjádřitelná, ale je to právě má prožitá bolest, která je nepochybnějiná než Tvá, jež mi umožňuje silně vnímat, cítit, a chápout bolesti jiných – i tu Tvou. Cítím její hlubiny a přeji sílu a výdrž; a ještě jednou prosím za odpuštění.

S přáním pokoje Tobě

Iveta

Iveta

P. S. Děkuji za pozvání do Přichovic, chci, aby mi to vyslo, ale nemohu nic plánovat.

Iveta Pokorná:

I v e t a P o k o r n á : S n y 1 9 9 9

9. 1. 1999 pro Igora: **Jeden cyklus snů:** nevím, co k tomu vede, ale sama jdu k místní katedrále (je to německé město) a stanu v dlážděné ulici k ní stoupající. Tuším, že tady dole je to hřbitov – z nějakých důvodů jdu na něčí hrob, ale doba je pro mne nebezpečná, určití lidé mě zde nesmí vidět. Vtom z jiné části města řev (jako po fotbalovém zápase) a vztyčí se tam obrovská vlajka (není německá, ale mně se spojuje s Němcem) a „Němci“ táhnou směrem ke mně, musím zmizet.

V té samé katedrále s celým apoštolařem, něco projednáváme v souvislosti se mnou (vyprávěla jsem jim předchozí událost) a některí obviňují z něčeho mé rodiče, ale to špatně pochopili celou věc, o to však nejde, nechám to být. Pak na závěr pronáší některí různé prosby a já úplně na závěr řeknu, že celý apoštolař je pro mě nesmírně důležitý, protože jinak bych třeba každý den umírala. Při mni stojím mezi Igorem a Ovi, nakonec se však nějak ocitnu sama, ale nevadí mi to. Igor si toho povšimne, přistoupí a nabídne mi, abych se o něj opřela, udělám to tedy, třebaže jsem nepociťovala ve stoji únavu.

Na konci mše společně poklekneme na jedno koleno. Potom Igor zavolá na někoho, aby mi vrátil mou knihu. Nějaký mladík mi nese knížku, celá ošklivě černá. Čti: Baudelaire: Květy zla (!). Chci namítnout, že to je omylem, takovou knihu jsem nikdy neměla, že toho dekadentního intelektuála nemám ráda, ale jen hlesnu a už je pozdě, tak to nechám být.

Jedu s Hanou a Igorem a já vyprávím ten sen Igorovi, a jak si s tím pořád lámu hlavu. On dlouho mlčí, uvažuje a Hana mi zatím podá dětskou knížku, kterou má pro nějaké miminko v jejich rodině. Je to vskutku krásná knížka, chválím ji Hance a říkám, že Petr Oslzlý vydává samé krásné knihy. Po chvíli se Igor na mě otočí a řekne mi: ten sen znamená asi celoživotní oběť být pannou. A na jednou chápu tu souvislost, nicméně se cítím překvapena, protože to je pro mě už delší čas jasné. V jedné chvíli jízdy máme po pravé straně nádhernou katedrálu jako Notre-Dame bez dokončených věží, ale je celá jako zlatavá a stříbrná, neskutečně zářící. (V dalších snech se mi objeví ještě asi 2x.)

I v e t a P o k o r n á : S n y 1 9 9 9

5. 2. 1999 s maminkou prohlížím kupu dárků k Vánocům – všimnu si zvlášť dvou: ten jeden – přečtu si obal – něco zásadního (nepamatují se!) a zastrčím ho ke zdi, nechám si ho na potom. Druhý – speciální lampa se stínovou hrou od Kierkegaarda: asi jako nějaká soukromá promítáčka, která vyvolá minulý děj. Maminka mě ponouká, abych rozbalila další dárky, ale já přece

musím něco nechat na vánoce! Pak se sama dívám na tu hru – vlastně vstupuji do děje. Je rok 1884, snad Kodaň – vidím hodně zeleně, slunečno a říkám si, že ale v Dánsku takové počasí nebývá. Jdu tamní vesnicí stoupající silnicí: různé osoby popisuje nějaký tulák (je to jako hra...), pak uvidím na zemi ležet blond'atou ženu s miminkem a slyším ho – to je Tany (podle ní se hra jmenu-

je), dlouhou dobu byla šťastná, až do určitého dne. A já při těch slovech vidím před sebou velký hadr a na něm kapky krve... Napadne mě, že dostala tuberkulózu, ale zároveň, kdesi v podvědomí, že byla na plese, kde potkala prince, který jí byl osudným. To dítě je jeho? Stojím nad tou vesnicí na nějakém jako staveništi a čekám na své

rodiče, mají přijít. Vidím v zemi nějaké trubky a kamení, na několika místech jsou jámy. Vím, že tam byla ta dívka (nebo jsem to já?) a že se jí tam stalo něco osudného. Něco hledám, dívám se se strachem do jedné jámy, ale zároveň pátravě. Konec snu. Mám dojem, že tam měl někdo být – obluda, s níž se ta dívka setkala.

I v e t a P o k o r n á : S n y 1 9 9 9

9. 2. 1999 Důležitý: Jsem u babičky v Bystřici, v zadním pokoji, ale je tam můj brněnský pokoj, snažím se spát, ale moc mi to nejde, je nějaká divná noc. Zase mě škrtí v krku (karma), přichází tátka a podává mi něco k pití, vypiji půlku a skleničku postavím do postele tak, aby se nevylila, ale moc spolehlivé to není. Vtom přijde dědeček, zarostlý, a podává mi také sklenici a je v ní blankytně modrá šťáva – jako zfeděně nebe. Trochu upiji, ale všimnu si, že na hladině něco – drobek – plave, hned se mi to zprotiví a stejně jsem už přepitá: uvažuju, co budu

dělat s těmi dvěma napůl plnými sklenicemi. Jdu do vedlejšího pokoje, cítím bezpečí – rodiče spí v předpokoji, zde se svítí a je tady Jana Szakalová (spolužačka ze ZŠ) – mám z toho setkání radost, beru ji pod paži a říkám, že se mi o ní kdysi zdál sen a že jí ho najdu, nějak patří k nám. Mihne se tam Monička Š. Je tam i puška a Jana říká, že občas (Monička, či všichni?) chodí střílet na motýly, jsem z toho udívena, je to nesmysl a nelogické, nepěkné. Jana pokračuje, že z motýlů se přenáší nějaká nemoc (panchymys) na verky.

I v e t a P o k o r n á : S n y 1 9 9 9

21. 2. 1999 O bakalářské zkoušce: Jsem u sebe v pokoji a přes ulici v protějším domě se svítí v jednom okně. Vím, že tam probíhají bakalářské zkoušky. V okně vidím zkoušející: asi 4 muže a 1 ženu. Je tam právě dívka (jsem to já?). Slyším dokonce, o čem mluví. Zřejmě měla nějakou kontroverzní otázku a ona má odlišný názor. Dva muži ji hodnotí za tři, ale dva za jedna, takže zřejmě prošla. Dostane poslední otázku a teď je přímo cítit, že je s těmi zkoušejícími v nepřátelském vztahu: nesouhlasí s nimi a mluví hořce a ironicky. Něco o J. K. a soci-

álním kontextu. Podle jejich měřítek to neu mí a pochopí, že ji vylejou. Pak náhodou najdou v té místnosti štěnici (odposlouchadlo) a pátrají, kdo ji tam dal. To je podvod. Začínám tomu rozumět. Někdo příběhá z posluchárny č. 17 s nalezenou krabičkou, na níž stojí (čtu to): Pro Ivetu Pokornou od Martina S. z Prahy jako poděkování, vděk za pomoc. Cítím se hrozně: vůbec jsem o tom nevěděla, že to pro mě udělal, a teď je to celé na mě! Vypadám jako podvodnice a vím, že se s tím nedá nic dělat. Skutečně, od toho kluka to opravdu byla pomoc.

I v e t a   P o k o r n á :   S n y   1 9 9 9

3. 4. 1999 s Josefem Č. Dlouhý děj: jen o mně. Pak s maminkou kráčíme nocí – jasnou, jarní, přes osení k nějaké chatě. Nejdřív mám strach, ptám se, jestli jsme daleko od hotelu, a máma říká, že chata není z hotelu vidět. Držím v pravé ruce svíci, nerozžáto, ruku mám spuštěnou a pořád říkám, že tam v osení může být něco schované. A skutečně něco vyskočí a chňapne mi po svíci.

Jak ale jdeme, tak úzkost mizí a já se naopak cítím dobře. Pak jsme už v té chatě a venku tuším Josefa Č. s nějakou dívkou. Standa mi podává obálku a zřejmě se loučí. Čtu, je nadešpaná: Do nitra Ivety P. V. P. a následuje několik rádek o jakémusi prvním stupni, na něž jsem (nebo Pepík?) postoupila. Pepík odchází rychlým krokem doprava a mizí mi z očí.

I v e t a   P o k o r n á :   S n y   1 9 9 9

10. 5. 1999 na představení Miloslava Šimka v divadle či spíše v šapitó. O přestavce se s mámou (nezáměrně) dostanu do zákulisí. M. Š. mě překvapí – je udatnější, než jsem si myslela. Vidí, že jsem postižená, a myslím, že se ho to dotkne. Pak venku s mámou ve stánku (stále je přestáv-

ka) vybereme fialovou rýži (kokosová), dám jí přednost před zelenou, a nějaké dva řezy. Při představení (po přestavce) sedíme s mámou úplně vepredu – v první řadě a M. Š. na mě často pohlédne – vím, že stále má v sobě vědomí mého postižení. Je to jeho poslední představení a on se loučí – vidím, že pláče.

Za poskytnutí materiálů umožňujících vznik tohoto pásmá děkuji:

*Ludku Ledvinovi,
Petru Pazderovi Paynovi,
Romanu Szpukovi,
Martínu Davidovi,
Petru Maděrovi.*

Vojtěch Kučera

*Iveta Pokorná: Kéž by to byla jen hra se slovy (Básnická pozůstalost)
Kniha vychází v těchto dnech v tišnovském nakladatelství Sursum.*

S Ivetou jsem se setkal vlastně jenom několikrát v životě...

S Ivetou jsem se setkal vlastně jenom několikrát v životě, ale přesto mě překvapuje zjištění, jak je pro mě obtížné něco podstatného o ní napsat... Před očima mám především dva výrezy z času, jejž jsme spolu sdíleli: Bezstarostné letní dny v Libochovicích, někdy v minulém tisíciletí, prosvětlené sluncem, jež za sebou nechávalo teplé letní noci. A každé ráno zase prozařovalo sklenky s červenými sedlinami na střeše domku, zatímco jsme ještě spali nebo snídali nebo na malém dvorku okukovali rybářské náčiní našeho hostitele Martina Davida.

Bylo jí devatenáct a mně se zdálo, že svou dietu dodržuje příliš úzkostlivě a že je i přes nepřízeň osudu plná života jako každá dívka v tomto nádherném věku. Nedokázal jsem pochopit, že se ta hubenoučká dívenka v prosté, dlouhé sukýnce každý den pokorně smířuje se svým předčasným odchodem z tohoto světa.

Prošli jsme se pozvolna od domku Davidů k rybníku, Iveta se mě držela křečovitě nad zápěstím; povídali jsme si, možná o Bohu, možná o Kierkegaardovi anebo jsme se jen tak štěnghovali, už se nepamatují. Martin zatím lovil u bahnititého břehu pod kameny larvy chrostíků. Cítil jsem, jak se mi čím dál více odkrývá ruka – myslím, že teprve tehdy jsem pocítil tíhu jejího údělu. S úlevou jsme oba usedli na nedalekou lavičku.

Odpoledne nám pak s Martinem na oherském splavu brala jedna ryba za druhou. Iveta seděla na břehu a s koleny u brady se na nás mlčky dívala.

V podletí loňského roku jsem Ivetu viděl, po několikaleté přestávce, naposledy. S Petrem Paynem jsme ji „přepadli“ v jejím brněnském bytě, v němž byla většinu posledního času uzavřená. Netajila se svým pocitem marnosti, když jsme mluvili o mezilidské komunikaci. (Jak dobré jsem jí rozuměl, zvláště tenkrát...) Jistě to byl důsledek oné modré samotky, klauzury navštěvované jen nejbližšími. Snad se dokonce omlouvala, že nemá, o čem by si s námi povídala. Školy prý už dávno zanechala, psaní rovněž, a když řekla, že ani neče, její milé knihy v prosklené vitríně jako by už byly pozůstalé.

Náhle z ní vypadlo, že se bude vdávat. Všechno se na chvíli stalo vlídnějším, obestřela nás nenadálá milost, polední slunce v obyčejném panelovém bytě, její omluvný úsměv v předsíni, když se s námi loučila...

Petr Maděra

Vzpomínka víc

Nikdy nezapomenu na to krásné (poměrně dlouhé) období, kdy jsme s Ivetou chodívali do šanovské restaurace Na Výsluní. To bylo pochopitelně za časů, kdy Iveta ještě bydlela v Teplicích, studovala zdejší gymnázium, jeho poslední ročník.

Přihodilo se to povětšinou asi takto. Telefonem jsme si domluvili příhodný den a hodinu. Já pak vyrazil z našeho bytu, přes šanovský park, nahoru podél vilových čtvrtí až ke známému domu na sídlišti. Tam jsem básníčku vyzvedl. A šli jsme... velice pomalým krokem, krokem pomalejším, než – jak se říká – noha nohu mine... vedl jsem ji, loket za loket, každou chvíli jsme se zastavovali, odpočívali, Iveta prostě rychleji nemohla... Kráčeli jsme jako prazvláštní dvojice... ani ne dcera a otec, ani ne dva sourozenci, ani ne dva na první pohled jasní milenci, ani ne madam v kožichu zavěšená do lázeňského

*Libochovice 1996. Zleva: Petr Maděra, Iveta Pokorná, Martin David.
Foto: Petr Pazdera Payne. Archiv Petra Maděry.*

než prosluněná

seladona, kvačící do divadla na slavný operetní kus... My šli jsme chůzí pomalou... z mírně se svažujícího kopce, k pár set metrů vzdálené hospodě, jež nesla název Na Výsluni.

Mladý pan vrchní nás už znal... Zatímco já za celý večer do sebe povyklápěl čtyři až šest gambrinusů, Iveta kolikrát ani nedopila jedinou skleničku džusu, jediný hrnek čaje. (Jen výjimečně objednala si čaje dva.) O čem všem jsme hovořili? (A o čem jsme mlčeli, nemluvili...) To nelze všecko vypovědět. (Ale abych aspoň něco zmínil...)

O tehdejších společných našich láskách – třeba o Otovi Pavlovi nebo o Skácelovi. A proč byl lepší, respektive šel víc pod povrch než dramatický Mikulášek... Proč se nemalá část literátů a kritiků musí zaštiťovat Šaldou nebo Holanem, ačkoliv je – jak patrno – téměř nechetli... Mnozí z nich, i kdyby se je naučili celičké nazepaměť (a u tabule to odříkali na výbornou), vyslovují, opakují, ale nevědí, o čem mluví... Anebo třeba o té výhře-prémii největší: český spisovatel (jak si vždycky přál) se po své smrti dostane do čítanky, čímž zažije smrt druhou, leč daleko nejstrašnější-nejtragikomíčejší... (A hlavně proč tomu tak je, proč tomu tak, bohužel, musí být...)

Párkrát se k nám připojil osecký básník, šansoniér a proletář života Milan Hladík. Častokrát jsme se bezmála durdili, čepýřili... Inu jednoduché počty – dva plus jedna rovná se tři, tři děleno dvěma rovná se? Iveta byla v našich zapálených debatách tak trochu soudce-hasič, ba konečný arbitr. Zde je třeba jasné a s pokorou říci: byla dál než my... dál než my všichni... S přehledem se účastnila a zas hned nato se rozpustile smála těm našim „různicím“, těm našim „prizmatům“ a „disputacím“.

Až příliš si pamatuju, jak jsem básnířce i jejím milým rodičům s humorem podotýkal, že tam (do hospody) vedu já ji – a zpátky vede ona mne... (Trošku jsme se tomu zasmáli... Však to byla častokrát skoro pravda...)

Dávno od té doby, co Iveta nebydlí v Teplicích, v době současné, kdy dokonce nepobývá ani v Brně, ale docela, docela už někde jinde... a já se sám vracívám z úplně jiné hospody z opačného konca města, když se trmácím a klátím liduprázdnými osvětlenými ulicemi – chybí mi právě toto podepření... tato rovnováha... podpora křehké, subtilní bytosti...

Martin David

Iveta Maria Pokorná,
provdaná Ledvinová

Narozena dne 26. 6. 1977 v Novém Městě na Moravě. Pokřtěna 26. 8. 1977 v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Brně-Zábrdovicích.

Své rané dětství prožila s maminkou u babičky Heleny v Bystřici nad Pernštejnem. Tatínek v té době studoval na Stavební fakultě Vysokého učení technického v Brně.

V srpnu 1983 se rodina přestěhovala, z důvodu nabízené práce a bytu, do Teplic v Čechách. Zde chodila do základní školy. Největším kamarádem jí byly knihy, které po celý život hodně četla a milovala. Byla drobnější a slabší než ostatní děti, ale podle doktorů zdravá. V roce 1988 však povyrostla, ale svalstvo nestačilo růstu kostí. Po komplexnějším vyšetření byla stanovena diagnóza: *myopatie*, vzácný druh nevykéctelné nemoci svalů – svalové dystrofie typu Emery dreyfus. Většina lidí, kteří tuto nemoc mají, se nedožije ani dospělosti. Pro nedostatečné svalstvo došlo k postupné deformaci páteře – skolioze a špatnému držení těla. Navíc byla velmi citlivá a vnímavá duše, takže její utrpení bylo hlavně duševní.

Její duše byla mnohem více vyspělá, než bývá obvyklé, což se odrazilo i na básních, které psala v letech 1989–1994. Z jejích veršů je možné vnímat její vrozený vztah k Bohu, ke spravedlnosti a hledání smyslu bytí vůbec. Iveta byla členkou básnické skupiny XXVI. Její básně vycházely pouze časopisecky. Z básníků jí byl nejbližší Jiří Orten. Ze spisovatelů Karel Čapek, který navíc pro svou nemoc jí byl zvlášť blízký.

V září 1991 byla díky bezchybným přijímačkám z češtiny přijata na teplické gymnázium. Od sedmé třídy do 3. ročníku na gymnáziu hodně chodila po doktorech a často ležela v nemocnici. Viděla dost utrpení a velmi ji to trápilo. Přitom zažívala velký strach. Uvědomuje si, že nemůže žít normální život. Jako dospívající dívku ji to velmi trápilo. Přes to všechno dokázala rozdávat lásku a potěšit každého člověka, který ji potkal.

V roce 1993 pokorně absolvovala operaci krčních mandlí, která byla v jejím případě velmi komplikovaná, a byla 4 dny v ohrožení života. Potom začala trpět úzkostí a depresí, ale se vším se smířila a rostla ve vídře.

V roce 1995 navzdory všem těžkostem udělala maturitu s vyznamenáním. Také úspěšně složila přijímací zkoušky na Filosofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Vrhá se do studia filosofie a jejím oblíbencem se stává S. Kierkegaard. V Brně žila u babičky Klotildy. Do roku 1997 se účastnila kultur-

ního dění a setkávala se s básníky a spisovateli.

Iveta postupně cítila, že její tělo stále více slábne a chůze se stává obtížnou. Takže její práce směřuje do duchovní oblasti. V roce 1997 se stává členkou Apoštola Panny Marie, jehož jediným posláním bylo osobně předávat a otevírat srdce jiným pro jejich záchrannu. Začátkem července 1997 koná s rodiči pout' na Velehrad, kde nastává smíření a dokončení konverze k Bohu. Od září 1997, kdy také absolvovala pout' do Medžugorje, místa mariánského zjevení, si Iveta zapisuje sny, neboť skrze jejich výklad může být duše také vedena, pokud o to prosí.

Na Vánoce 1997 se její rodiče vrátili zpět na Moravu do Brna, kde trávili její otec dětství a studia. Iveta je dne 21. 12. 1997 během vánoci spolu s rodiči, aby její duchovní zasnoubení s Kristem bylo úplné, a přijala tak Ducha svatého, který skrze ni mocně působil a později jí přinášel další dary.

Apoštól je však na podzim 1999 rozpuštěn. Navíc ani studia na filosofii a religionistice už delší dobu nepřináší radost a potěšení – jak sama říká: učí se abstraktní pojmy odřízlé od srdce – studia se stávají nutností, aby měla nějakou činnost.

V červnu 1999 po vyčerpávajících zkouškách ukončí bakalářskou etapu. Obhájí svou bakalářskou práci na téma Božství a lidství člověka – koncepce člověka u Augustina a Plótima. Koncem roku 1999 se rozhodne pro přerušení a později i ukončení studia.

Začátkem července 1999 se účastní duchovního setkání v Hejnicích, kde se naučila čí poznala dar Božské životní síly, která je schopna uzdravovat lidi. Zažívá opět radost z toho, že může i jinak pomáhat druhým.

Presto se ocitá sama, mimo společnost, takže jí Bůh posílá do životní cesty partnera, po kterém tak dlouho touží. Od října 1999 spolu prožívají lásku a cítí se šťastní. Učí se opět žít. Na Velikonoce 2001 je zasnoubena. Její partner se po absolvování státnic na elektrotechnické fakultě a absolvování vojenského cvičení stěhuje do Brna, kde s ní žije. Tráví veškerý volný čas spolu a po přípravě na manželství se 5. října 2002 stává manžolkou. Tento den se stává posledním šťastným dnem jejího života. Její zdravotní stav se po svatbě začal horšit. Slabé srdíčko nezvládalo děletrvající, rostoucí zátěž. Poslední měsíc strávila v nemocnici. Na své přání byla propuštěna domů, aby zde v rodinném teple svých nejbližších zemřela nečekaně dne 7. 12. 2002. V přítomnosti manžela usnula a odešla na věčnost.

Luděk Ledvin

Myslím, že oči její mne vidí

Miroslav Chocholatý

Jakub Deml: Matylka.

Jako 18. svazek edice Dílo Jakuba Demla vydalo nakladatelství Vetus Via, Brno 2001. Doslov Mojmír Trávníček. Vydání druhé.

Demlové snové texty patří k temným zákoutím české literatury. Jejich křehký svět na pomezí reality a fikce bývá naplněn zvláštním tichem. Zde ožívají plasticky věrné obrazy básníkova nitra, oděné do hávu expresionistické barevnosti. Rozechvěné kontury obrazů prozrazují úzkost a bolest, ale přece je v nich něco nezničitelného, co se stává protipólem nicoty.

Mezi nocí a dnem

Demlové snové texty patří k temným zákoutím české literatury. Jejich křehký svět na pomezí reality a fikce bývá naplněn zvláštním tichem. Zde ožívají plasticky věrné obrazy básníkova nitra, oděné do hávu expresionistické barevnosti. Rozechvěné kontury obrazů prozrazují úzkost a bolest, ale přece je v nich něco nezničitelného, co se stává protipólem nicoty.

Prostředkem, který nejednou pomáhal básníkovi překlenout životní skepsi a pocit ohrožení, byla řeč. Tvůrčí akt se u něj spojoval s vůlí k životu, kde proti pasivnímu tichu smrti se otevírala možnost promluvit, rozbít samotu či zmírnit odloučení. Slovo se stávalo ventilem duševního přetlaku, místem svobody a duchovních setkání. Mnohdy bylo poslední pomyslnou hrází nad propastí existenciálních obav, na jejímž dně číhala smrt. A právě svobodný hlas nespoutaný žádnou konvencí, formální ani estetickou normou byl pro autora základním předpokladem tvorby. Hlas a sen. Toto osobité spojení dalo u Demla vzniknout textům, které dodnes neztratily nic ze své hodnoty. Jedním z takovýchto knižních titulů je i útlý svazek snových próz nazvaný *Matylka*.

Sestřičko, řekl bych...

Kniha nesoucí jméno básníkovy sestry vyšla poprvé v roce 1937. Na jejím vydání se kromě Demla podílel také pardubický tiskař Vlastimil Vokolek. Ačkoliv se jedná o soubor starších textů, ke kterým nebylo přidáno nic nového, působí kniha velmi konzistentním dojmem. Autorovi se podařilo dosáhnout toho, že jednotlivé fragmenty starších próz vstupují do této knihy očištěny od povědomí dřívějšího kontextu a naopak spolu vytváří tvarově i významově pevný celek. Vydání tohoto titulu zřejmě souviselo s básníkovým záměrem uspořádat své souborné dílo. Z drobných narážek v autorově korespondenci můžeme usuzovat, že po druhém vydání *Slova k Otčenáši Františka Bilka* (1931) a *Katolického snu* (1932) měla být právě *Matylka* třetím svazkem Souborných spisů.

Kniha svým charakterem zklidňuje hněv *Zapomenutého světla* i výkřiky „vojína šílení“. *Matylka* je spíše poněkud atypickým dovršením rodové ságy (začaté již dříve knihami *Hlas mluví k slovu* a *Mohyla*). Po těchto zemitých knihách, které byly spíše realistickým průvodcem básníkovým rodem a rodným krajem, je *Matylka* stylově návratem právě k extatickým textům. Z realistických próz, v nichž žádný detail nebyl nepodstatný a kde nic nesmělo být v téměř kronikařském pohledu autora opomenuto, jsme najednou opět na půdě jakýchsi „slovesních koláží“, kde ovládou soupeří úzkost a strach se smířením.

V *Matylce* se spojují dvě linie Demlové tvorby: rodová a imaginativní. Pokud pro první je příznačná autentičnost pohledu, druhou charakterizuje vtáhnutí do iracionálního světa, který se vymyká jakémukoliv zařazení do kategorii myсли. V tomto světě je atakována skutečnost neuchopitelná, plná paradoxů a bizarní obraznosti.

Snové texty této knihy jsou propojením několika skic portrétu básníkovy sestry, roztroušených v dřívějších knihách, například v *Prvních světletech*, *Hradu* a *Tanci smrti*, v *Mém očistci*, *Česnu* nebo v deníkových knihách *Domů*, *Pro budoucí pouťníky a poutnice* či *Šlépěje XV.* Dobu vydávání jednotlivých textů můžeme ohraňovat roky 1907–1930.

Již vstupní fotografie prozrazuje tělesné postižení básníkovy sestry Matylky (1886–1910), které se od pěti let zastavil tělesný růst a jejíž předčasná smrt byla víceméně očekávanou skutečností. Vize trpícího děvčátka se přetavila v obraz, který se v básníkově díle často objevuje. Jednou je iniciován vzpomínkou na bezcitnost macechy, jejímž výsledkem byla hrst vytrhaných vlasů na podlaze a proud slz, které básník neměl vidět, jindy se nám otevírá expresionistický obraz umírajícího těla, které navzdory svému zubožení a nemoci je pořád krásné: „*Těličko zřejmě hnisalo, od ramenou a na loktech bylo podlité, načervenalé jak zoraná země zapadajícím sluncem do temna ozářená, a na něm bílé, čisté skvrnky, nemoci květy, jako onyx v karneolových ramínkách sestřičky mé.*“

Vize trpícího děvčátka se přetavila v obraz...

Pro koho? Ke komu? Nač ještě?

Dominantním motivem, který prostupuje celým textem, se opět stává smrt. Ta je zbavena všech příkrajs a nadějí spočívajících v nalezení jejího smyslu. Je to smrt nepřítel, škůdce, nesmíritelný protivník člověka. Zážitek umírání vlastní sestry byl pro básníka zničující. Byla to první smrt blízké ženy, kterou prožíval s plným vědomím dospělého, poslední pouto k zemřelé matce. Zanikal tak, byť již pouze pomyslný, kontakt s domovem, tedy místem, kam se autor ve svých vzpomínkách nejednou vrácel. Smrt sestry navíc přichází v jednom z nejtěžších období básníkova života. Coby kněz v nemilosti brněnského episkopátu byl prakticky bez místa, a protože odmítal požádat o předčasné penzionování, tak i bez finančních prostředků. Existenciální těžkosti však byly umocněny ještě něčím horším, čím byl zákaz konání kněžských úkonů. Deml směl pouze ve všední dny sloužit mše, pokud by toto nařízení porušil, hrozilo mu okamžité suspendování. Tíživou atmosféru umocňoval až kafkovský pocit permanentního sledování a „ochoty“ mnohých duchovních informovat biskupství o jeho činnosti.

Deml byl horlivým křesťanem, pro něhož nebyla jiná alternativa než katolectví. Základní povinností kněze je poskytnout duchovní pomoc bližnímu, obzvlášť je-li tento člověk na prahu smrti. Hořkou ironií byla skutečnost, že v době vážné nemoci básníkovy sestry jí jinošovský farář tuto službu poskytnout odmítal. Proto se Deml rozhodl biskupův zákaz přestoupit a dát sestře alespoň to jediné, co mohl. Sugestivně toto zoufalství kněze i člověka zachytily autor v knize *Domů*: „*Druhý den tedy, ráno, kdy ještě kněží jinošovští myslím spali, měl jsem již po Mši svaté a přinesl jsem Matylde Tělo Páně. – Potom jsem se s ní rozloučil, ona chuděrka mne zdržovala, a když už jsem byl na ulici, ještě oknem se na mne usmála – a odešel jsem... Kriste Ježíši, Ty víš, jak jsem odešel, a Ty to rozsoudíš? Ty to Biskupovi jednou vysvětlíš...?*“

Dodejme jen, že toto bylo poslední setkání básníka s jeho sestrou. Ta krátce nato umírá. Posledním žertem osudu pak zůstává zpozdění telegramu se zprávou o sestriné smrti o tři dny. Když byl na poslední chvíli přeče jen doručen, Deml nenachází sílu k účasti na pohřbu. Do Jinošova přijíždí asi týden poté....

Text *Matylky* se pohybuje mezi póly úzkosti
a smíření, samoty a hlubokého citu. Marně
bychom zde ovšem hledali pasáže infikované
melancholií či nostalgickým přemítáním.
Pro Demlovy vzpomínky čas není absolutním
pánem, básníkova láska k těm, které miloval,
zůstává stále živá.

Já odejdu a ty zde zůstaneš...

Text *Matylky* se pohybuje mezi póly úzkosti a smíření, samoty a hlubokého citu. Marně bychom zde ovšem hledali pasáže infikované melancholií či nostalgickým přemítáním. Pro Demlový vzpomínky čas není absolutním pámem, básníkova láska k těm, které miloval, zůstává stále živá. Vypravěčský subjekt slyší hlas mrtvé sestry, rozmlouvá s ní a je vděčný za tuto milost. Sen se stává prostředkem znejistění, kdy pohyb na pomezí reality a snu vytváří neopakovatelnou imaginaci. Návrat do minulosti je střídán úvahou o současném stavu věcí, přičemž přechody těchto pásů jsou strmé a mnohdy nečekané.

Pro Demlovu výpověď je přiznačná vysoce subjektivizovaná ich-forma, do které vstupují apostrofy, naléhavé otázky či ta nejintimnější vyznání. Deml vytváří obraz sestry-světice. Jeho vnitřní monolog získává mnohdy až adorativní ráz. Rád používá kontrastů, kdy proti vroucnosti jsou stavěny invektivní výpadky směrem k lidskému pokrytectví a malosti. V těchto pasážích, které mají v knize ovšem jen sporadické zastoupení, jako by rezonovala až bloyovská nenávist. Celkový ráz knihy je ovšem překvapivě klidný, básníkova rozbořená emocionalita je pouze tušená a spíše se ukryvá pod iluzi šťastných okamžiků setkání.

Deml má dar „*visionáře noci*“. Je to dar výjimečný a krutý zároveň. Umožňuje mu nejen se s mrtvými setkávat, sdělovat jim to, co za jejich života zůstalo nevysloveno, ale také trpět jejich bolestí. Básník bolesti rozumí, zná její smysl a s analytickou přesností proniká k její podstatě – k ohnisku. Bolest sestry v něm evokuje představy z dávné minulosti, kdy úděl postiženého děvčátka jako by byl paralelu mučednictví křesťanů v aréně římského kolosea. Tyto texty se stávají osobitou modlitbou a také nepatetickou litanií k zemřelé. Demlův vztah k Bohu je nyní pevný a prostý výčitek. Je zbaven apokalyptické hrůznosti i abstraktního zatižení a naopak pevně srostlý se zemí.

Text *Matylky* je mysticky provázán s autorovým kněžstvím, kde veškerá znova a znova prožívaná bolest je kladena na oltář Všemohoucího. V básníkově logice je to smírná oběť, „*jeho očistec*“ zde na zemi a zároveň ten nejcennější dar, což dokládají i slova z již zmíněné knihy *Domů*: „*Prý ničeho nemám, ani majetku, ani místa, ani titulu, a protože prý o nic takového neusiluji, tedy ani rozumu. Ale já nechci; proč mne nutíte, lidé? Sestra moje Matylda umřela. Máme ji smrt, což jest to málo?*“

Já viděl a znal světlo obojí

Vysoce subjektivní ich-forma evokuje pocit autentického záznamu, člověk je vtahován do konkrétních, a přece neuchopitelných míst. Vypravěčská strategie se pohybuje mezi komentářem vypravěče, vnitřním monologem a proudem vědomí. Deml je vnímayší pozorovatel, který své vjemy řadí bez hierarchie a zdán-

livě také bez vnitřní spojitosti. Má schopnost zachytit a evokovat atmosféru okamžiku, přičemž důležitou roli plní světlo a stín. Deml je básníkem „dvojího“ světla. V závěrečném textu knihy autor odhaluje toto dualistické rozlišení. Zná „světlo věčné“, které nachází v očích Matylčiných, ale také světlo „mlhavé... jako opilé... těžké, blbé, a proto nezoufale beznadějně“ v očích těch, pro které smysl života splývá s požitkářstvím a lhostejností. Ačkoliv se toto „těžkopádné“ světlo odráží v Matylčiných očích, básník v nich vidí především „hvězdy a za ním dálky neporušené tímto světlem“. Vždyť také „nad domem, ve kterém umírala Matylka,“ září hvězda, která je křížem a eucharistii zároveň. Kruh je zde metaforou začátku a konce, poněvadž světlo „tří králů i apoštolů“, které básník vidí, je světlem betlémským i světem umírajících.

Deml je básníkem „dvojího“ světla.
V závěrečném textu knihy autor odhaluje
toto dualistické rozlišení. Zná „světlo věčné“,
které nachází v očích Matylčiných, ale také světlo
„mlhavé... jako opilé... těžké, blbé, a proto
nezoufale beznadějně“ v očích těch,
pro které smysl života splývá s požitkářstvím
a lhostejností. Ačkoliv se toto „těžkopádné“
světlo odráží v Matylčiných očích, básník
v nich vidí především „hvězdy a za ním
dálky neporušené tímto světlem“.

Časté biblické parafráze obohacují významové dění v textu. Křesťanská symbolika je přítomna takřka v každé pasáži a na biblický kontext nejednou upomínaná i jazyková stránka této knihy. I když jednotlivé záběry působí imaginárním dojmem, kontakt se skutečností není nikdy zcela přerván. Každá vzpomínka na domov, na sestru bude znejistěna snovostí, aby se právě tímto okamžikem zvýšila její sugestivnost, krása i hrůznost. Básník se bude stále vrhat do nekonečných hvězdných prostorů, aby tam našel odpověď na poslední výkřik této knihy: „Matylko! Roso Demlova!“

Slezské studio

OFFICINA FERRARIA SILESIANA

Připravil a z polských originálů přeložil Bogdan Trojak

Zdař Bůh!

Už dlouho jsem nic nesepisoval na vlakovém nádraží. Naposled snad prstem na věčně zaprášených tabulkách třineckého vestibulu vyvedl jsem písma na nějakého rozsochatého vulgarizmu. Dnes tedy poprvé list z karvinského bahnofu, první hornická epi-štola z výpravy mezi důlní stavby, dopis inspirován knihou Officina ferraria slezského renesančního autora Valentýna Roździeńskiego, jenž byl do začátku 30. let minulého století zcela zapomenut, a dokonce i v odborných kruzích prakticky neznám. Toto dílo vyšlo tiskem roku 1612 v Krakově a pro nás, slezské rodáky, je obzvláště zajímavé tím, že je na jeho stránkách zachycen především „pravěk“ industriálního Slezska, kde Roździeński působil. Celek má formu poémy a sestává ze 494 čtyřveršových strof – každý verš obsahuje třináct slabik a je rozdělen pomocí přerývky na dvě rytmické části (rytmus však často kolísá), rýmové schéma je *aabb*.

Autor poémy pocházel z hutnického rodu Herzigů, kteří později přijali jméno Róździeński. Jistý čas spravoval hutí v okolí Mrzygłodu v Polském království, poté odešel do Slezska, kde se dál věnoval svému užitečnému povolání. Jeho dílo tedy vzniklo na základě bohatých praktických zkušeností a je spisem hrdého mistra železného řemesla, bez něhož se „žádný člověk na světě neobejde“. Roździeński je snad jediným předchůdcem známého slezského spisovatele Gustava Morcinka, který svou tvorbu zasvětil šachtám a hutím, je skutečným praotcem

/ Slezské studio

tohoto kobolta pišícího úlomkem uhlí. I proto jsem k přeloženým úryvkům z Roździeńského připojil fragment Morcinkovy prózy V hutí (W hucie), která vyšla časopisecky zhruba ve stejné době jako obnovená Officina ferraria (1933). Morcinka a Roździeńskiego však nespojuje pouze společné téma, jímž je hutnické a hornické řemeslo, oba se zajímají v prvé řadě o prosté, očazené, zručné dělníky a to je, hlavně v případě Roździeńskiego, který psal na počátku 17. století, věc naprosto nevidaná. Polská renesanční literární tvorba, v jejímž kontextu musíme jeho dílo vnímat, soustředovala totiž svůj zájem téměř výlučně na šlechtu a klér. Popisů každodenního života obyčejných lidí najdeme jen pomalu, prostor, v němž se tato literatura odehrává, vymezují tři místa: palác, šlechtické letní sídlo a klášter. Roździeński nás naopak stahuje do kutných jam a temných štol, kde o skálu křesají kladívka a želízka, ukazuje nám hutníky a kováře u nehasnoucích výhní, prochází s námi hlubokými lesy s desítkami dýmajících milířů.

V úvodní části své knihy popisuje poněkud rozvlekle dějiny těžby železné rudy a její tavy, začíná u boha Vulkána a Kyklopů a postupně se dostává až do svého Slezska. Pro českého čtenáře je podstatná jedenáctisloková (!) pasáž věnovaná tuzemskému kutání a železářství. Roździeński klade počátky těchto řemesel doby panování knížete Kroka:

Když v Čechách vládl Krok co nastolené kníže,
jakýsi Botak, kmet, jenž s vladařem měl přízeň,
vzal všechn vlastní lid a s ním se vydal hledat
v pustinách žírný lán, na němž by vzešel chleba.

Na hory došel pak, jež vysoko se dmuly,
hned zapřáh, zaryl hák i počal drny půlit
a zrakem zkoumat prst'. Tu zem se zkravila
červenou rudou, jež kdys ztuhla v zemských žilách.

Autor pak pokračuje výčtem dalších Botakových záslužných činů, popisuje, jak zakládal v podhůří první hutí a jeho sídlo lokalizuje do Zdechovic na Pardubicku. Pohoří, kde rudu těžil, pojmenoval Železné hory.

Historie je však jenom malou částí jeho poémy. Následují kapitoly, v nichž popisuje jednotlivé druhy železné rudy a místa, kde se vyskytuje (je to jakási poetická metalurgie a geognosie zároveň), vypočítává nejrůznější slezské doly a hutí, seznamuje nás s jejich pracovníky, nevynechává ani nadpřirozené bytosti, s nimiž se horníci setkávají. Je zajímavé, že důlní duchové, kteří se zjevovali na přelomu 16. a 17. věku, vystupují prakticky ve stejné podobě v pověstech karvinských havířů ještě na začátku 20. století. Stejně jako před staletími se tu a tam horníci scházeli ještě před první světovou válkou v tzv. cechhauzu, kde se před sfáraním hromadně modlili k sv. Barbore. Dole se však o ně už stará, stejně jako u Roździeńskiego, důlní duch zvaný ve Slezsku Pustecky, Fontana nebo Skarbník. Neslu-

/ Slezské studio

ší se, aby o ně v podzemí pečovala žena. Když horníkům hrozilo nějaké nebezpečí, zjevoval se jim Pustecký v podobě předáka, myši nebo žáby. Vedle Pusteckého sídlily v podzemí celé kmeny drobných podzemních skřítků, kteří jsou známi jako permoníci nebo kobolti. Kromě těchto dobrých duchů procházely štolami také temné bytosti, které způsobovaly závaly a ze skalních dutin uvolňovaly hořlavý metan.

Podívejme se na to, co o důlních nadpřirozených bytostech píše Roździeński:

DE SPECTRO SEU MONTANO DAEMONE

Pod zemí hojní jsou též duchové, co sídlí
uprostřed nerostů, jež mají za obydlí.
S horníky pracují a jsou snad v cechu s nimi,
drží se rádi míst s hroudami železnými.

Ti v různých podobách se objevují v štolách,
je slyšet chodbami, jak cupitají zdola,
občas též konají své pozdní noční pouti
po místech nadzemních, kde kov má vyhřeznouti.

Druhý kmen duchů znám, jenž koná zlostné reje,
horníkům místo rud smrt pod nerosty přeje,
a kde se objeví, tam přečasto se stává,
že ty, co kutají, v zem strhne černý zával.

Tak v hoře Aneberk duch ošemetný slídl,
v podobě koňské lbi tu děsil dělné lidi,
až jednou ona zlá a sírou čpící síla
dvanácte horníků v té jámě udusila.

Je třeba říci, že Roździeńskiego dílo patří k prvním svého druhu i v rámci evropské literatury. Připomeňme, že za první české dílo o hornictví jsou považovány Kořínkovy „Paměti Kutnohorské“ z roku 1675. Zdá se tedy, že Slezsko bylo předurčeno k železářskému a hutnickému osudu dávno před tím, než polomytický rolník Keltička objevil v roce 1763 v údolí Burna ve Slezské (tehdejší Polské) Ostravě kamenné uhlí.

Na závěr mého pozdravu z Karviné připojuji několik slok týkajících se zřejmě metanu či jiného nebezpečného důlního plynu, který kdysi v podobě pekelých zážehů vystřeloval v lesích ze země.

Zdař bůh! A pamatuj: Dlo siedloka garniec kiszki, dlo hawyrza liter kwitu!

AXALATIONES ARDENTES

*aneb Vany rudné a nerostné, kterýmiž oheň v noci ze země šlehá
a jež se ve dne jako kouř zjevují*

Přečasto horníci, co rudu hledí těžit,
podlevá vanutí zví najisto, kde leží,
neb každé ložisko se dvakrát ročně pohne
a vzniklou skulinou van vyjde v rouchu ohně.

Běžně to vanutí, když v noci stoupá z hlubin
v podobě plamene, se rudým chvostem chlubí.
Ve dne však nehoří a nebarví se ničím,
je jako bledá mha, co plazí se a syčí.

Strašná věc chodit tam, kde vany ústí mají,
v těch místech planiny se často propadají
a vše, co nadzemské, již není vidět více,
když skalním příkrovem pak zavře se ten jícen.

Těm vanům podobné je ono bludné světlo,
jež tolik poutníků svým blikáním už spletlo
a v letu vířivém je dokázalo přelstít,
že potom hledali, kde sešli z pravé cesty.

V Polsku zvou *létavci* ty zapeklité záře,
neb skvěle létají a slouží uzlých stařen,
jimž nosí poklady i jiné drahé zboží.
Jsou lepší zloději než Hermés, posel boží.

Prémie:

Gustaw Morcinek

V hutí

Podél ztepilých, černých, zakouřených hal tekly lenivé rosolovité řeky
plné roztaveného železa a jejich bílá záře rozsvěcovala po stěnách a na stropě
krvavé, oslepující ohně. Sluneční svit v nich pohasinal, měnil se v šedý popel.
Z pekelných výklenků vytékaly do podstrčených olbřímých tyglíků, jež se kolébaly
na tlustých řetězech, obžívle strouhy tekutého kovu; z nakloněných krků
besemerovských pecí stříkaly ryčící chocholy rzivěmodrých plamenů, vystřelovaly
šikmo pod střechu, připomínaly ohnivou bouři, jež se dere na temný svět v podobě
rozvrzaných metlic; z rozevřených čelistí hučely siné plameny, stáčely se do zběsilých

vírů, naplňovaly vedrem supící lidské plíce, zvracely rudým klubkem těžkých, dusivých dýmů a otrovaly vzduch svým jedem; a na jiném místě tuhly v rozpáleném písku mohutné ocelové bloky, položené jeden vedle druhého zdechaly ve svém žáru. Jinde se zase horily šílené pruhy ohnivých spirál, otloukaly se o železné pláty, protínaly hustá mračna zářícími biči, sevřené se třepotaly v zubech rýhovaných klešti, opisovaly vyznačené trasy a mizely mezi vyjícními válcí. Černá, zapařená země se chvěla pod nohami lidí.

U stropu, pod rozepratými železnými krovkami se posunovaly rachotící jeřáby. Zavěšené v těžkých mračnech, téměř neviditelné, pojížděly na ozubených kolech, zastavovaly se, couvaly, znova se dávaly do pohybu a kroužily neúnavně jako strašlivé bestie, jež na zemi mlsně hledají žrádlo. Neustále spouštěly kolébající se řetězy se sukovicími, křížem přeloženými prsty, chňapaly po zářivé tíze uložené v písku, pak zachrastily námahou, vyzdvihly ji do výšky a hnaly se nad lidmi někam na opačný konec haly, rozradostnělé metalickým štěkotem rozžhaveného lupa. A za železem leticím vzduchem se po stěnách rozlévala záře jako z požáru. Černí lidé pobíhali mezi ohněm a stroji, podivně malí, nevýznamní, udýchaní probíhali pohyblivými světelnými kruhy, topili se v temnotě, vynořovali se z kouře, uřícení, na spálených tvářích se jim leskl pot jako rudý olej, oblečení do kožených zástěr, otrhaní, v doutnajících hadrech. Občas se vynořil člověk podobající se strašidlu, v obrovské drátěné helmici na hlavě, s velkými tmavými skly na otvorech pro oči. Dival se skrz fialové skleněné tabulky do škvír mezi spuštěnými závorami, namáhal si ostrážité oči zíráním do hlubin pece, pohledem měřil výšku zvrásnění železného víru, naběračkou nabíral rozmíchaný kov a spěchal s ním na zkoušku. Naléval železo do nádobek a čekal, dokud neztuholo. Akdyž vyjel z překlopené nádobky rozžhavený tvar, rozkovali ho jiní malými kladivy na placky. V té chvíli mhouřil mistr soustředěné oči, prohlížel si výsledek, řešil něco v hlavě, rozdával příkazy... Vysoko nad pecí, za proutěnou balustrádou, uprostřed kouře, se každou chvíli objevovala lidská postava. Vymáchaná v krvavém ohni, omotaná klubky jisker, černá – bloudila po nepostřehnutelných stezkách, ztrácela se v kouři, vykláněla se z něho, provádějíc v podivných úklonech nepochopitelné pohyby. Občas něco kříčela na lidi dole, občas ztuhla nakloněná nad tyglikem s tekutým železem, jenž se tam hluboko pod jejím pohledem pomalu překlápel, občas zvedala ruce, dávala znamení a pak někam mizela. Po ní přicházela druhá a dělala totéž, podobná tajemnému mágovi, který pronáší nad ohněm zlověstná zaklínadla.

Neustále spouštěly kolébající se řetězy
se sukovicími, křížem přeloženými prsty, chňapaly
po zářivé tíze uložené v písku, pak zachrastily
námahou, vyzdvihly ji do výšky a hnaly se nad lidmi
někam na opačný konec haly, rozradostnělé
metalickým štěkotem rozžhaveného lupa.

Dialog s odstaveným světem

*Text k výstavě fotografií Ondřeje Slabého
21. 2. až 21. 3. 2003, Galerie Studentské centrum, Kozí 8, Brno*

Fotografie, kterými se na této výstavě Ondřej Slabý představuje, jsou již jeho čtvrtým uměleckým cyklem, který spatřil světlo výstavních prostor. Nebyly to obvykle síně galerií, ale vždy se zaplnily početným publikem, které si už autor za dobu své tvůrčí aktivity stačil vytvořit. Během ní za sebou zanechal mnoho řemešníček výborně zvládnuté práce, jíž si vynutil i pozornost širší veřejnosti, například portrétní fotografie pro časopis Neon nebo fotografie v ročenkách bítovských setkání básníků.

Těžištěm jeho tvorby ovšem nebyla a není fotografie výpravná.

Od počátku jeho hlavní zájem rozhodně směřoval k zobrazení nepředmětné a nefigurativní skutečnosti, což dokládají práce, které prezentoval na svých výstavách a také ilustrace v knižních publikacích a časopisech.

Nyní se po delším intermezzu, ve kterém okusil studium na opavském Institutu tvůrčí fotografie během něhož v podstatě přestal tvorit, představuje se sérií nových fotografií, které formálně i obsahově navazují na konцепci z minulých let – současná kolekce znova demonstruje jeho snahu zachytit skutečnost, již lidské oko obvykle nemůže věnovat dostatečnou pozornost, neboť jde o zobrazení dílčí situace, o nepatrné výňatky z kontextu reálného světa.

Rozpracovává tak své ústřední téma akcentace detailu – tímto abstrahováním první lehce čitelné skutečnosti až do nekonkrétního stavu navazuje na principy díla českých fotografů šedesátých let 20. století – Čestmíra Krátkého, Aloise Novička nebo Emily Medkové, jejichž výrazové prostředky také do jisté míry přejímá. V jejich duchu momentem stisknutí spouště citlivě vyjímá určitý prvek z jinak nezajímavé všední plochy a povyšuje jej svým okem a objektivem na hlavního činitele kompozice. Tvoří tak zcela nový, jedinečný element, který se vizuálně i funkčně oprošťuje od své předchozí existence – pozbývá své původní čitelnosti, zvětšený na nejvyšší možnou míru zobrazení tak, že jeho původní podobu už v konečné kompozici není možno nijak dešifrovat.

Tímto způsobem se pouští do dialogu s objekty, které jsou v poslední fázi své existence, s předměty, které se ocitly za zenitem a pomalu se propadají do sypkých písků zbytečnosti, odstaveny z aktivního světa, který v sobě dál nechává žít nové a nové příběhy.

Avšak jsou to právě ty staré, ke kterým se upírá autorova pozornost – příběhy puklin, kvílicích skulin, osamělých písmen, které dříve tvořily smysluplné nápisy a nyní jen osaměle vyčnívají z rozervané struktury povrchu, jsou to výpovědi zvrásněných a rozpraskaných materiálů, vysloužilých a odložených předmětů. V dialogu s nimi pak odhaluje jejich nejvýznamnější část, komponent s nejzajímavější možnou historií.

S bezprizorností zobrazovaných výseků reality korespondují i ponuré, temné valéry, které si z výtvarně bohaté, tonálně široké černobilé stupnice, zvolil. Obsah i forma výsledných lyricky abstraktních kompozic tak vyvolávají řadu deprijujících asociací.

Přestože ve struktuře současného českého umění ještě není Ondřej Slabý zcela situován, má jeho umělecký plán rok od roku a výstavu od výstavy stále pevnější a zřetelnější kontury. Jeho dílo zraje a ve svém průběhu už stačilo okouzlit.

Kateřina Tučková, 2003

Rodinné vztahy

Kateřina Konečná

Setrvávám v nečinnosti a zabývám se představami o svých budoucích aktivitách, o tom, jak budu šťastná a spokojená a jak budu tvořit nádherné obrazy, které budu mít doma na stěně. Aby nebyla tak prázdná a ponurá.

Žiji totiž uprostřed lesů a pastvin, na úplném konci cest, kam se lidé jen stěží dostanou, protože za mnou musí chodit pěšky. Můj praděd vystavěl slonovinový zámek pod nejvyšším kopcem v dohledném kraji, dodnes svítí jako svíčka zapálená pro zbloudilce v černém jehličí a stinném listí.

Jen docela málo vycházím ze svého počtu, proč taky? Je malý a útulný, podařilo se mi v něm nashromáždit všechny věci, které nezbytně potřebuji, a všechny vzpomínky, které nechci zapomenout. Moje stará matka mi vaří a pere, zajišťuje můj úřední styk a každému se omlouvá za mou nevšímavost, jako kdyby snad byla její vlastní. Patří k lidem, kteří nadmíru přeceňují význam mínění ostatních.

I přes mé nekonečné vysvětlování, že oni si můžou maximálně *myslet*, že jsem pako, ale že už to nemůžou nikomu tvrdit ani dokázat, protože jsme se buď nikdy neviděli, nebo jsme spolu nemluvili dostatečně dlouho, aby poznali, že jsem doopravdy pako.

Je neúnavná v práci i ve snaze mě přinutit akceptovat, že na tomto světě nežije sama. Nedochází jí, že pluju ve vesmíru, kde si můžu vybrat, že jsem ji přizvala na svou plavbu a že nehodlám najímat zbytečnou posádku.

Určitě je nejroztomilejší, když sedává naproti mně skrčená v proutěném křesle, až po krk zamuchlaná do chlupaté přikrývky, když pozorně poslouchá mé blábolení a snaží se porozumět prapodivným nuancím mého mozku, když je jí v očích vidět každá myšlenka, když po každé tvrdí, že nemůžu vědět, co si myslí, a jak pokaždé zrudne, když jí dojdou argumenty. Chápe jako svou povinnost mě hájit a ochraňovat před útočníky, kterými upřímně pohrdám, i když jsem ji

nikdy o tuto službu nežádala, i když by bez svých namáhavých dobrodiní byla o dvacet let mladší.

Náš rod je starobylý a velmi vážený, čehož využívám pro posílení matčina pocitu, že nic není ztraceno. Utěšuje se vzpomínkami na svého již zesnulého praděda s nakrouceným knírem a na svého již zesnulého děda s hodností poručíka, kterého máme zvěčněného na zašlé fotografii v průchozím pokoji. Zajímal tak působivou velitelskou pózu, že matka mi naznačila: když kolem brouzdám, měla bych se tvářit uctivěji než obvykle, můžu se snažit ocenit sílu tohoto vzácného muže třeba mírným pokývnutím hlavy.

Ale odmítla jsem požadavek uctívat osoby, které dávno shnily ve svých hrobech, i kdyby to nakrásně mohl můj děd vidět z nějakého svého příbytku kdesi v oblacích nebo v propastech země. Tím jsem se vlastně dostala k další zálibě mojí matky. Kdysi jí někdo vštěpil představu, že nad ní ve dne i v noci visí hlídáčovy oči, že z ní za žádných okolností nesejmou tíhu svojí pozornosti a že, až umře, řeknou jí ústa hlídáčových očí, jak žila a jestli si zaslouží pochvalu, nebo spíš dostat na prdel. Na moje námitky (má snad svoje oči a není slepá, tak k čemu potřebuje, aby ji někdo kontroloval jako malého spratka? Kromě toho, *není* malý spratek a snad v tak pokročilém věku se už konečně naučila kriticky hodnotit své skutky) nebrala ohledy

nikdy a nikdy je ani brát nezačne, místo toho se zakousne do výkladu o lidské povaze, o potřebě pastýře, o hledání věčné blaženosti. Po létech soužití se ale naučila nenačinat tuto spornou otázkou, protože pochopila, že mě její náboženská oddanost tak trochu rozzuřuje. Pamatuj si na výraz nejhlubší bolesti, na chvíli, kdy jsem ji zradila a podvedla. Matce zůstal po prababičce nesmyslný předmět, který přede mnou vždy pečlivě schovávala, ale jednou se zachovala moc roztržitě a nevrátila ho do svojí zášivárny. Nechala ho jen tak ležet na vaně.

Viděla jsem *to* prvně.

Tvarem se podobalo již neplatné svatební fotografii mých rodičů, která nostalgicky visí nad postelí zmizelého ženicha, rozměry byly skromné a tím pádem více než praktické. Věc, kterou bych nazvala rámem, značně oprýskala z pozlaceného pláště a na několika místech bujela kovožroutská plíseň. Zdobený lem obkružoval rozpity obrázek, v němž jsem s největším úsilím rozeznala rysy jakési cizí paní. Podle výrazu tváře navštívila šamana silných bylin, který jí poskytl nutnou pomoc, a tak se mohla blaženě usmívat na svá protočená oční bělma. Byla to odporná podívaná.

Samozřejmě jsem netušila, že jsem našla talisman mojí matky, a tak jsem vyšla na nádvoří a hodila jsem nejdál a nejvýš, jak jsem jen mohla.

V tom okamžiku spustila siréna. Jekot.

Samozřejmě jsem netušila, že jsem našla talisman mojí matky, a tak jsem vyšla na nádvoří a hodila jsem nejdál a nejvýš, jak jsem jen mohla.

Pláč a slzy hraničící s hysterií. Matka mě přistihla v okamžiku zločinu. Obviňování a výčitky bez konce. Vytasila se s historkou, že jsem všechno naplánovala a tu cetku ukradla, protože jsem „nenašla cestu“ a jsem „pomstychtitvá mrcha“. Krom toho ví moc dobře, že mi pánbíčkářství způsobuje nečekané návaly hněvu a mírné agrese (= bouchání věcmi, zvýšený hlas, údery pěstmi a hlavou do stolů a zdí apod.), a z toho jasně vyplývá, že vše byla promyšlená akce. Po výčtu mých zločinů, hřichů a špatných povahových vlastností zděděných po pohřešovaném otci se ke mně otočila zády a rozběhla se brankou ven hledat svou ušudlanou víru. Jestli ji znova našla, nevím a asi se už sotva dovím.

Naše vztahy byly tímto nešťastným nedorozuměním značně zkalleny a v bílých zdech zavládla tichá matčina zloba. Její mysl, ochromená dětinským stářím a pocitem ublížení, začala osnovat pomstu, která by poskytla zadostiučinění zraněné duši.

Nemluvila se mnou několik týdnů.

Ale v podstatě se máme dodnes rády a respektujeme se vlastním, ojedinělým způsobem.

Ona mě chápe jako osobu neschopnou manuálně pracovat nebo se snad uživit vlastníma rukama. Méně uznává to, že hodnoty, které vytvářím hlavou, jsou pro mne důležitější než okopaná zahrada. Ale ráda trhám v létě třešně a na podzim sbírám jablka, hrušky a švestky na pálenku, kterou ráda v zimě popíjím u rozpalených kamen. Díky jejímu přesvědčení, že bych se bez ní neobešla, si mohu užívat tepla našeho skromného příbytku a nerušeně hloubat nad filosofickými spisy a rozširovat vzdělání.

Pro matku je na světě nejdůležitější hotová práce a křehké porozumění, které rozrazuje do všech oken. Nikdy ji nenašlo, že je většině těch zamrzlých rádoby vděčných známých spíš k smíchu a že nechápou její snahu každému dát, co žádá. Bezmezně věří na lidskou solidaritu, stejně jako na nebe a peklo a na toho jednoho maníka, který vládne podle všeho nespoutanou silou. Ve svém pokročilém věku mi připadá až moc naivní. I když si uvědomuju, že stáří rozežírá mozek, nemyslela jsem si, že až do takové míry.

Včera jsem jí dala přečíst první část mého zásadního díla, které srovnává sílu přírody a sílu člověka.

Vysmála se mým myšlenkám, chechtala se pasáži, ve které jsem přiznala odstín svojí víry, a nekompromisně zavrhlala tvrzení, že člověk obětoval krásu světa, který ho stvořil, za svůj pokrok. Samozřejmě jsem své názory hájila, možná příliš tvrdě, ale určitě zbytečně, protože ona bude vždycky přesvědčená o tom, že všechny mě skutky jsou pouhá nevědomost, že mi musí stále radit, vysvětlovat, jak to na tom světě chodí. Neví, že jsem za svůj krátký život poznala dost z povahy zeměkoule a lidí, kteří ji zamordovali jako krysy, ale nikdy tuhle jednoduchou věc nevezme na vědomí, protože jsem její *dítě*, protože bez ní nejsem nic, protože kdyby nemluvila do všeho, co dělám, byla bych předem odsouzena k veřejnému lynči. Nesnažím se cokoli vyvracet, je to zbytečné a pro mne nadmíru pohodlné. Krom toho matčina snaha mě změnit a vychovat začíná být spíše zvykem než opravdovým nebo snad účelným konáním.

Zatím tedy žijeme bok po boku se svý-

mi chybami, s láskou, která potlačila nenávist, s vizí našeho konce.

Na zámečku, kde přebýváme, hraje neustále hudba, čemuž se matka po neúnavném přesvědčování podvolila. Není muzikální ani v tom nejmenším smyslu, jaký si lze představit pod tímto výrazem. Hudbě říká vrzání, jakékoli hudbě. Nejsladšími tóny pro její uši je pouze

chicky narušeným asociálem nebezpečným pro společnost, a přitom svou matku hluboce miluje.

Nechce, aby po ní zůstaly nějaké stopy, chce ležet v neoznačeném hrobě, v tichu a klidu poslouchat spokojené hryzání červů a pochodování tisícinohých housenek. Vždycky nenáviděla návštěvy na rodinných rovech, i když naše předky

Když má bujarou náladu, hopsá se mnou po pokojích
a chodbách, zpívá slova, která vůbec nezná,
a směje se nahlas, aby i kameny věděly, že samota
nemusí být nutně jen smutek.

absolutní ticho prošpikované mňoukáním koček a skřehotáním žab. Ale jeliž jsem jí vyložila, že hudba je to málo dobrého, co se člověku podařilo vytvořit, co stojí za zmínku a za pozornost, snad i za obdiv, usmála se uspokojená, že nezavrhuji lidstvo do absolutní mrtvě. Když má bujarou náladu, hopsá se mnou po pokojích a chodbách, zpívá slova, která vůbec nezná, a směje se nahlas, aby i kameny věděly, že samota nemusí být nutně jen smutek.

Jednou se jí někdo ptal, co celé dny provádíme v tak rozlehém domě samy. Od povídela mu, že žijeme, ale pravda je taková, že jen čekáme, kterou z nás si vybere ten nenažrany osud jako první. Vedeme spolu spokojený život, který během několika let skončí v nemilosrdných spárech času, ale radši se nechám roztrhat nekonečnem než ubohou bandičkou, co si vymyslela právo soudit, určovat spravedlnost a zjednodušovat pravdu. Já bych v jejich očích byla psy-

drží v nepředstírané vážnosti, přesto se podobným obřadem chce tímto způsobem vyhnout.

V podstatě zbytečně, příslušníci našeho rodu jsou krom nás pouze dva, a já upřímně pochybuji, že o tom mají tušeňí. Každopádně pokud někdy zabloudí do naší brány a do slunečných pokojů uvnitř domu, v tom nejsvětlejším najdou ohlodané zbytky kostry, která bude pateticky držet svou hlavu v pravé ruce, anebo se lebka bude válet ve střepech po podlaze. Asi jim to nebude příjemné, ale poznají tak, že slavný rod nezaručuje slávu.

Dnes půjdeme na procházku, zapálíme oheň a budeme si chvilku vyprávět.

Dnes je totiž úplněk, a i když nerada, podvoluje se matka zčásti šílenství, které vyvolává bledé záření talíře na obloze. Pozdě, ale naučila se rozpoznávat jeho vzrušující působení.

Sedí tiše před zapálenou hranicí a s potevřenými čelistmi se ráchá v proudících živlech. Sem tam si změří pohrda-

vým pohledem, jak pobíhám v bílých průsvitných šatech bosá přes drny, tančím se stromy a vyluzuji nesrozumitelné zvuky s neurčitou melodií. V pozdním věku objevila moc pochopení.

Nechci být sobecká ani sebestředná. Seděli jste někdy čelem k vycházejícímu úplňku? Dívali jste se do tváře dítěte, ve které jsou předem vidět budoucí vrásky? Napili jste se nikým a ničím nedotčených doušků světla, které skrývají barvy pod suknem bělosti? Rozběhly se vaše ruce, myšlenky, nohy i pudysměrem, který zpochybňuje rozhodování mezi odbočkami? Měsíc v sobě nosí šedivé chmýři starobince stejně jako zlaté chloupy nedotčených předloktí.

Nesčetněkrát jsem stála na zápraží s hlavou v dlaních a volala jsem: Měsíci, pomoz, ochlad, dopřej mým smyslům oddychu a kotvy. Jenže on ví, že přesně tento požadavek by mi způsobil nekonečná muka a nesnesitelnou tíhu pro svědomí. Tak se spolu jednou za čas stavíme na vzájemnou zpověď, bez hlasů a zdánlivých výčitek. Hledíme si do tváře, jako kdybych snad mohla porozumět nehasnoucímu koloběhu noční oblohy. Já prosím, on poslouchá a ukládá mi upomínky na věčnost.

Žijeme v němém souznění, červíci se smějí na laskavou tvář obalenou pláštikem ledu.

Kateřina Konečná se narodila 21. 6. 1983 v Třebíči, od svých devíti let žije se svou rodinou na samotě Vostrý cca 6 km od Jaroměřic nad Rokytnou. Absolventka Gymnázia v Moravských Budějovicích. Od října 2002 žije střídavě v Brně a na Vostrych. Věnuje se rovněž malbě.

Gegen Ende der Nacht

Měsíční povídky 2002

Patrik El Linhart

Na konci noci

Marně jsem bojoval na konci noci. Zůstal jsem obklopen partou zloduchů, napolo sám s kapsou o dvou stovkách, nasáklý pivem a s prstem, který svítil nejtemnější žlutí. Stačilo by pár vhodných telefonátů přesně namířených mezi druhou a třetí hodinu po půlnoci a změnilo by se mé postavení v tomto městě. Ještítný pokus vyvolat smích mezitím narazil na krále republiky. Pěstí do stolu, pěstí do tlamy, tanec pod cedulí s nápisem ERNA – a náhlé, nečekané přátelství na život a smrt. Přátele čekal ranní souboj ducha – ne nad žlebem – nad zavřenou krabici se šachovými figurkami. Prázdná šachovnice potměšile vycenila zuby, jako by říkala: Tak, kdo první položí pěšáka? Vykřikl jsem: „Šachy jsou píčovina, tamten věšák, to je frajer!“ – Měl osm kabátů a dvě stě padesát korun. Domů jsem se vracej jako Bůh.

Autobus z Bohosudova do Teplic

Vytýká mi, že jsem nemorální. Přitom se mi zdají takové sny, o kterých ti budu moct vyprávět, teprve až vystoupíme. Nechtěj teď vědět, co jsem dělala. Martin je tak zlomyslný. Vyhrožoval, že to všude roztroubí a hlavně mě napráší Michalovi. Tomu kreténovi, se kterým chodím. Tuhle mi povídal – pojedeme pod stan, ale ve čtyřech, bez Martiny. Nemá stálého partnera, a tak by se podle něj nehodilo, aby dělala křoví. Tohle křoví by klidně mohl pochcat a ona by ani nemrkla. Je to dobrá holka, ale asi by se fakt nehodilo, aby s náma jela. Já vlastně ani nevím, kam pojedeme. Michal už prostudoval atlas světa a možná si koupí glóbus. Já vůbec nevím, na co jsou ty placaté mapy, člověk si na nich nedokáže nic představit, vlastně ví úplné hovno. Tam, kde se scházíme, je všechno jinak. Nechtěla jsem ti o tom nic říkat, ale něco přece – ten člověk má tak špičatá kolena, že když klečí, vytlačí v zemi d'olíky. No tak vidíš! Na zastávce stojí Michal s tim svým posraným globusem a čeká na mě.

Propast

Běžel jsem za ní. Věděl jsem, že s tolika malými dětmi nemohla dojít daleko. Zatím Michael vykládal starším dětem o významu litinových konstrukcí a menších užitkových předmětů z litiny – například krytů na odpad, trubek, tyčí. Do botanické zahrady byly sice děti přivedeny za jiným účelem, ale přednáška zaujala. Především proto, že Michael neustále tloukl dlouhým litinovým ukazovátkem do stropu, kde se podle jeho pokynů rozsvěcovaly různé bodovky a osvělovaly relevantní litinové výrobky.

Běžel jsem za ní a nebylo mi do smíchu. Michael byl totiž nejen nový zaměstnanec botanické zahrady, ale především Angličan, který do Čech přijel učit anglinu a sbírat litinu. Bydlel v lázeňském domě a o víkendech uklízel pokoje. Zároveň pracoval jako lázeňský, který dokázal s chromým pacientem v litinové vaně neuvěřitelné věci.

Michael měl vlasy obarvené na blond, konečky se mu třepily a vytvářely zajímavé keřovité tvary. Když jsem vypočítal všechny důvody, proč je Michael velice nebezpečný konkurent, zvedlo se ve mně něco těžkého a toporného.

Prázdná šachovnice potměšile vycenila zuby,
jako by říkala: Tak, kdo první položí pěšáka?

Vykřikl jsem:

„Šachy jsou píčovina, tamten věšák, to je frajer!“

Hodiny před setměním

Opřel se o vítr a vyrazil středem silnice. V zatáčce se potkal s protijedoucím autobusem. Otočil kolo o dvacet stupňů, což stačilo, aby pohodlně sjel do ručeje. Vyškrabal se a zanadával si z plných plic. „Ještě jeden, a je s ním ámen,“ zahrozil směrem k autobusovému nádraží. Druhý autobus ho vylekal. Neztratil sice hlavu, ale lidé se nasmáli i tak. Ležel natažený na silnici, ruce krvavé, cyklistická přílba na vlnách bystrého ručeje mizela v dálce. Neukrocen natáhl bezpalcové rukavice vyrobené z pravé gumy a našponoval se na kolo. Takhle vystavený stál na venkovské zastávce a čadil. Pozoroval dětské kluky, jak přebíhají silnici a ženou se do polí. Chuť vyjet nechyběla, ale strach kraloval nade vším. Půl hodiny před setměním vyrazil a zase středem silnice. Osobní auta, nákladní auta, všechno jedno, jen ne autobus. Dopředu cítil pohledy namačkaných pasažérů na temenné pleši a chlupatém krku.

--- **Mezi bradou a stolem**

Tvářil se jako u mučení, loket opřený o bradu, a pivo lokal pokradmu malými doušky. Nejspíš nechutnalo. Ale dělali to i jeho taťka a děda, tak se snažil hodit do pohody. Dvakrát se poblil. Kámoš řekl, ještě jednou, a bude to po třetí! Číšník se činil, polívčička, bude dobré – holky u stolu se durtily, on žádnou nechtěl, mlčel, nelakoval. Lokty se prohýbaly mezi bradou a stolem a on furt jen do pohody.

--- **Děs**

Takový školní výlet je událost, při které může vzít za své pověst nejednoho dobrého pedagoga a ztratit se může mnohý vzorný žák. Pokud to vezme do rukou nějaký osel – a tím já nejsem. Ostatně praxe ukázala, že se vyrovnám i s tou nejsalebnější situací. Necelý kilometr od Doks a osm kilometrů od proslulého hradu Bezděz rozbili malou vakanční osadu – toalety s koupelemi, hospoda s výdejnou – a stanový tábor. V tomto místě jsem strávil dva příšerné dny s patnácti hochy. Hrůzné události, jež postihly osazenstvo chaty v jezerní kotlině, či nechutné příběhy ze staré Řásnovky, jsou medíčkem proti mé zkušenosti. Jediné, co mi zbylo, je můj vlastní *inženýrův* palec. Oněch patnáct předčasně zezloutlých tváří a zshedivělých kadeří na vlastní oči poznalo, že pověsti o mně nelžou, že jsem oním zapuzeným diluviantrním berserkem z marginálie humanistické civilisace. Druhého dne po oněch strašných událostech jsem chtěl zastřít nepříznivý dojem svého působení a zároveň zmizet z milie spálených stanů – vyzval jsem tedy své žáky k pěší túře na hrad Bezděz. Pouze jeden, Roman K., si vzal igelitku a vyrazil se mnou. Do osady jsem se vrátil sám, Bezděz zůstane v mé mysli jako vzpomínka na učitelku, jejího propočného milence a dvanáct uslintoných školáků, kteří koštivali Máčhův kraj se mnou.

--- **Malý svět**

Jiné východisko je svět pindíků, a kdybych se rozhodl pro cestu šílence, najdou mě v nějakém pindickém městě. Nejspíš v Domě Jelowů, kde je nejslavnější pindická pivnice, kterou mimochodem postavil můj táta. Samozřejmě nevěděl, že z toho domečku velikosti železnic TT bude hospoda. Ale už kvůli němu mají na stolech ubrusy a vázy a v nich květiny polní.

Komisař

Proč vlastně nenosí brýle, to tak dobře vidí? – Je to přece jenom fotografie, třeba si je sundal, aby vypadal hezky. – Co je na brýlích ošklivého? – Možná nesluší právě jen jemu. – Láry fáry, na něm brýle nemůžou nic zkazit. Taková šeredná morda... – Nazdar chlapci. Tak máte tu zprávu z pitevního? – Samo, pane komisáři. – Ukaž! Pěkný fotky. Jo. Jo. Jé. A tajto je kdo? – Kdo, ten bez brejlí? To je váš novej asistent. Byl u toho taky, tak ho pro vás vyblejskli. – No. Ten už toho asi moc nevypátrá. Co? – Proč, pane komisáři? – No, dyť je dočista mrtvej. – Dyk von jen tak vypadá. Je ho kus chlapa... Počkejte, no né, vážně... já nevím, jak se mezi ty fotky připletl. – Příště si bud'te pečlivější a dejte ho do toho druhýho fasciklu. – Vý teda myslíte, že se fak vožení? To bych nikdy neřek. – Kdo zase? – Ten váš starej asistent přece! – Blbče, dyť je to von! – Dyk já vim. To byla legrace. Ale blbče ste mi říkat nemusel, vy – –

Dopoledne U Kalinů

„Bejsbolku mu narvu do tlamy, jestli mě bude srát! Dyť sme všichni lidi, já, ty, támhele ten chlap, ten sráč – všichni! Slyšiš, ty magore?!" řekl sedmdesátiletý chlap padesátiletému chlapíkovi u vedlejšího stolu, který se zmíněným sráčem hrál kulečník. Hrál skvěle a koule lítaly na všechny strany a vesele ťukaly. Kromě nich byla hospoda prázdná, akorát za výčepem čepoval výčepní, který si povídal s nástěnnými hodinami. „Do půl to vydržíme, do půl a deme domu.“

Lesní bytosti

Kdybych čekal, až zezelenám, tak dlouho jako jasan, musel bych se zbláznit. Chci to hned. Dobře vím, že po městech se pohybují ozbrojené velké tlupy Tupa Amarů. Ana vesnici? Tam vládne vítr, mlátí okny a vrže dveřmi. Mnohokrát jsem si už myslel, že vidím zelené lidi, ale pokaždé to byla klamná illuse. Jednou štamgast od lahvářů v zelených kalhotách, podruhé hejsek se zeleným hřebenem v zadní kapsce, potřetí vrah osvícený zeleným neonem. V lese najdu své zelené muže. Setkám se s nimi, jak se říká, *u potoka*. Oni to nazývají *Badezimmer*. Samozřejmě – Germáni, o našince nezavadíte.

Co můžeme na světě řídit?

„Tak sem přišel vo dva strejdy.“

„Nepovídej!“

„Tak poslouchej. Před měsícem šel strejda se sběrem a kus plechu mu usek hlavu, a druhý za pár dní nato taky.“

„To je osud, ne? Každej řídí svůj osud, z toho neutečeš.“

„Hovno! Osud nemůže řídit! Tohle je něco jiného – to je v píči!“

„A co s tím chceš dělat, hovno, brát to, jak to je, ne?“

„Osud neuřídíš. Podívej, rok sem seděl, nevinnej člověk! Představ si to, rok v kriminále, úplně nevinnej, a málem sem se vrátil mrtvý, teda nevrátil...“

„No, ale vrátil si se, ne?“

„Co kecás? Osud neuřídíš. Hele, seděl sem na cimre s takovým gadžou, svalovec, těžká váha, 120 kilo, zdravej jako řípa – a my se tak nějak pošťuchujeme – a já ho nadhodím – víš, jak já nadhazuju, ne?“

„No...“

„No, nadhodím a šup, byli sme málem voba mrtvý, von hned, já potom. To bych v kriminále nevydržel, někdo by mě určitě dodělal. – Tak mi řekni, jak chceš řídit svůj vosud? Úplně zdravej chlap, a srdce!“

„A bylo po něm, ne?“

„Kdepak, teďka má 140, já ho voživil, voni na něj s elektrikou, a já ho rukama voživoval, ti říkám rukama! A mohli sme bejt voba mrtvý a nevinný. A můžeš řídit svůj osud?“

„Ty si tam byl za čorky, ne? Dyt' si v patnácti fetoval s našim Láďou.“

„Jo, lidi vidí, že fetuju, tak sem hned grázl. To šli řáký bezdomovci na zeleninu a fizlové je chytli a jednoho přivázali na strom a vosum hodin tam visel. Chápeš to – za zeleninu? – viset vosum hodin! Ale nezavřeli ho. Jenže, jak lidi viděj fetáci, to hned vražděj a znásilňujou, a my to vodsereme. A jak chceš řídit osud, když si feták? – Na to já říkám, že člověk má hlídat svůj majetek, svý bráchy, ségry a strejdy, když nemá prachy, tak pomůžou – a když ne, tak ať dou do prdele! – To je to jediný, co můžeš na světě řídit. Měj se.“

Patrik El Linhart (*1973), zakladatel Vědeckého studia Stará milenka, jeden z duchovních otců časopisu Dekadent Geniální (vychází od roku 1994). Žije v Duchcově a Teplicích-Šanově. Nakladatelství Votobia chystá k vydání jeho Měsíční povídky (bohužel už několik let). Dočkáme se?

Tma

Martin Vokurka

Jeden zámek, raz, dva, druhý zámek, raz, dva; klíč se otočil nejprve dvakrát a opět dvakrát, čtyřikrát se ozvalo klapnutí a pak chvíli ticho. Jenom prudké oddychování, zvolna se tišící. Konečně. Konečně je doma, podařilo se mu to, stihl to, i když jen o chvíli. Je doma a venku se ještě zcela nesetmělo, ještě se nerozsvítily pouliční osvětlení, a přestože stíny se už začaly rozlézat, obrysy ulic, domů a stromů zatím nezmizely. Pocítil úlevu, která se v něm rozlévala od zklidňujícího se dechu do hlavy a v příštím okamžiku do nohou. Stál ještě pořád za dveřmi a jeho cesta domů se mu dodatečně promítala před očima. Jako by až teď viděl věci, kterých si předtím nevšiml, zatímco ony ulpěly i bez jeho vědomí v paměti a najednou se na okamžík draly na povrch. Najednou se na něho řítilo velké černé auto a on se rozběhl, aby už byl na druhé straně ulice. Nad hlavou se mu mihl červený pa-

náček a srdce se mu rozbušilo. Uvědomil si, jak podivně málo lidí je dnes v ulicích, a teprve když se podíval na kaluž, ve které stál, a na své promáčené kalhoty, došlo mu, že prší. Pršelo hodně, pršelo celý týden, měl mokrý i kabát a kapky deště mu stékaly za krk a po zádech, kde se mísimy s potem.

Potil se úzkostí, aby došel včas. Úzkost ho poháněla k stále většímu spěchu. Za chvíli se mu ze všech pórů těla vyřinul pot, vsakoval se do prádla, stékal po kůži a chladil se o déšť, s nímž splýval. I boty provlhly, a když muž stál bez hnutí v předsíni, cítil chlad, jak se po něm rozlézá jako nějaký zvláštní přístupný, ale hladový živočich.

Zážitky z cesty, jak je snímal kamera jeho nevědomí, ho přestaly zajímat a skvrny jakoby prchlé z abstraktního obrazu, skvrny, které před chvílí byly deštníky, auty, chodníky, mizely v nenávratném zapomínání. S úlevou si uvědomil, že

dnes měl mimořádné štěstí, protože když prší, musí být zataženo, a je-li zataženo, soumrak přichází dříve. A on to i tak dokázal stihnout včas.

Celá cesta mu netrvala ani dvacet minut. Vybíhal z budovy, ještě v běhu si dopínal kabát, zahnul první ulici doprava, pak doleva, křížovatka, troubení, pískaň, výstražné znamení věži gotického kostela a zase doprava, doleva a tak pořád dokola možná šestnáct minut a konečně jeho ulice, dveře do jeho domu, schodiště (špatně osvětlené a v prvním patře stále ještě nemontovali novou žárovku, přestože na to již dvakrát upozorňoval), další dveře, tentokrát od jeho bytu, dva zámky, dva klíče, odemyká, otvírá dveře a hned za sebou zase zamyká, vždycky na dva západy. Jeho levá ruka jako had vzrušený pískáním na čarownou flétnu se hned sune k vypínači. Zářivka se s jedním dvěma bliknutími rozsvětí a předsíň je zalita ostrým světlem. A v tom světle on, náhle zřetelný jako právě vyloupnutý kaštan. Dlouhý černý kabát, černé kalhoty a černé boty. Když si konečně svlékne provlnhlý kabát, objeví se černý svetr a límeček tmaře zelené košile.

Dnes na sebe může být hrdy. Nezklamal a dokázal přijít včas. Právě dnes, kdy se nejspíš všechno rozhodne, mu štěstí zpočátku vůbec nepřálo a do cesty se

mu stavěly samé překážky. Od rána nic nestíhal, dělal nečekané věci, půl hodiny dokonce nešel telefon (vypadá to jen jako peripetie vymyšlená režisérem pro zvýšení napětí těsně před šťastným koncem, ale v tu chvíli mu bylo úzko a hlas se mu zadrhával a prsty celou dobu trhaly velké bílé listy papíru na menší a ještě menší, až mu pod rukama vyrostla velká hromada malých útržků), musel vyřešit žádost z nejvyšších míst, a když odcházel, připletl se mu do cesty kolega a chtěl ho za každou cenu zatáhnout do nedaleké kavárny na „něco malýho a teplýho“. Ted' pochopil proč; asi kvůli tomu dešti. Nikomu se do něho nechtělo, každý ho chtěl někde přečkat. On na déšť nedbal – ani nevěděl, že prší. A i kdyby to věděl, nic by se nezměnilo, úplně stejně by vyběhl z budovy, kabát by si zase zapínal ještě na cestě, první ulici doprava a tak dále, přesně tak, jak se to opravdu dneska stalo, i když pršelo. Protože déšť neděšť, musí to vždy stihnout – a dnes víc než dříve.

Kabát pověsil na věšák a vyzul se z bot. Mokré ponožky pohodil do kouta, vlezl do pantoflí a vešel do kuchyně.

Je na něj podivný pohled. Vysoký muž, do dvou metrů moc nechybi, hubený, jen kost a kůže, celý v černém, černé kalhoty a černý svetr, stojí uprostřed kuchyně. Kromě zářivky nalepené na

Jeho levá ruka jako had vzrušený pískáním na čarownou flétnu se hned sune k vypínači. Zářivka se s jedním dvěma bliknutími rozsvětí a předsíň je zalita ostrým světlem. A v tom světle on, náhle zřetelný jako právě vyloupnutý kaštan.

strop jako pavouk, který uvízl na cestě za kořistí, rozsvítily se jediným zmáčknutím vypínače ještě asi další tři desítky světel, lampiček, žárovek i barevných svíček z vánočního stromku. Visí, houpají se, jsou připevněny na stěnách, postaveny na stole a navzájem jsou propojeny spletí drátů a kabelů, které tu a tam čerpají energii ze zásuvek rozmístěných v místnosti. Stačí jedený pohyb a všechna světla se rozzaří.

Kuchyně se zalila světly, nažloutlými, bělavými i barevnými. Světlo je všude a na vysokého muže v černém, který stojí uprostřed, dopadá ze všech stran. Ať se

řeny na lůžko, obyčejnou postel, pečlivě ustlanou a rovněž – jako ostatní věci v pokoji – pokrytu černým přehozem. Co z pokoje zbývá, jsou bílé stěny. Kromě černé je bílá jediná barva, která se do tohoto prostoru vetřela.

Muž přelétne zrakem celý pokoj a pečlivě prohlédne každý jeho kout. Když se přesvědčí, že nic se nezměnilo, posadí se na jedinou židli, která stojí vedle postele, a pomalu se začne svlékat. Pohyb se zklidňuje, dokonce mohou připomínat gesta tanečníka či mima. Když se svlékne, velmi pečlivě každý kus oblečení poskládá na jednu bedýnku vedle po-

Ať se muž postaví kamkoliv, vrhá co nejbledší
a nejmenší stíny. Stojí uprostřed
zmnohonásobených stínů jako včela na květu
kopretiny. Světla směřují do všech koutů a rohů, aby
z nich vyhnala šero a tmu.

muž postaví kamkoliv, vrhá co nejbledší a nejmenší stíny. Stojí uprostřed zmnohonásobených stínů jako včela na květu kopretiny. Světla směřují do všech koutů a rohů, aby z nich vyhnala šero a tmu. Po chvíli muž vchází do pokoje. Rozlehlá místnost je zakončena dvěma vysokými okny hledícími přímo do boční cihlové zdi sousedního domu. V oknech jsou zataženy záclony a každá skulinka, kterou by mohlo pronikat světlo, je ucpána. Vzduch je zatuchlý a celý pokoj je zastavěn nejrůznějšími kusy nábytku, krabicemi, bednami, přes něž jsou přehozeny černé deky. Muž hned rozsvětí. Desítky světel se rozzaří ze všech stran stejně jako v kuchyni. Jsou zaost-

stele a z jiné si vezme tmavě modrou soupravu, na níž není ani proužek jiné barvy. Už od rána měl divný pocit. Už od rána nebylo něco v pořádku, něco bylo jiné než jindy. Mnohokrát za den se zeptal sám sebe, jestli tohle je už onen den, onen rozhodující den, na který už tolík týdnů a měsíců čeká, na který čeká vlastně celý život. Den, kdy ony dvě síly se mají utkat v rozhodujícím zápasu, jehož výsledkem může být nový vznik všeho, nebo naopak naprostý a trvalý zánik, po němž nicota nahradí i tu poslední naději. Ten zápas se bude soustředit právě v něm; aspoň tentokrát. Možná v různých chvílích postihne všechny lidi na světě, možná, že je po-

stihne ve stejný okamžik, který jim se bude jevit jako okamžik naprosto odlišný, protože naše časy jsou beznadějně vzdáleny, a naše setkání proto často bývají jen setkáním opožděného nebo předčasného míjení. Stejnost okamžiku je stejností jen z hlediska něčeho vyššího a nikoliv nás, pouhých jednotlivců. Každý z těch zápasů bude jinak vnímán, ale každý z lidí ho nakonec v nějaké podobě pocítí, i když mu bude dávat zpočátku jiná, nesouvisející a pro ostatní zcela nesrozumitelná jména. Vždy to však bude právě tento základní zápas, zápas o všechno a o nic.

Venku je už jistě tma, přemýšlel muž. Představil si velké město, jak je pomalu, ale jistě pohlcováno obludnou černotou. Stmíváním obnažená podstata si bytí, které z ní vzešlo a které po celou dobu žárlivě střežila, vtahuje zase zpět do sebe. Tma ukusuje nejprve špičky věží gotických a barokních kostelů, vsouká do sebe jejich klenby a nakonec se pustí do jednotlivých domů a domků, vtrhne do jejich místností, do každého jejich kousku, a tam se spojí s tmou, která v nich den po dni přebývá zavřená ve skříních, spižích a krabicích.

Ta noc je už tady, řekl si muž. Ta noc... Ted' se na něho valila odevšad. Z každého rohu, z každého kouta, z oken... Naštěstí rozmištily lampy, aby svítily do všech záhybů, v nichž by se mohla tma rodit. Naštěstí zakryl okna, aby tma zvenčí nemohla do pokoje proniknout. Celý pokoj pokryl černými dekami a závěsy, do nichž se tma nemohla vstřebat, a sám chodil oblečen jen v tmavém, aby ani do něj se tma nevsákla. Vyplnil rohy místnosti a zaoblil je, aby se do nich tma nemohla zadřít.

Připravoval se na tuto noc už dlouho, celé měsíce trpělivě vymýšlel, jak nejlépe se tmě ubránit, studoval každý sebenemší detail, vykonal stovky experimentů. Věděl, že tma se dře do pokoje zvenčí, z nekonečného cynického vesmíru, a současně chápal, že tma vzniká i uvnitř u něho v pokoji. Stejně jako zloba, která na nás současně dosedá, neviditelná, a přesto pronikavá, ze světa ostatních lidí, a zároveň vzniká i v nás samotných. Kousky po kousku přidávají se obě zloby a obě tmy jedna k druhé a s úporností nás rozežírají.

Muž nedůvěroval paprskům vycházejícím z lamp; věděl, že ho zrazují a spolčují se se stíny. Bizarní tvary stínů jsou loutkami, za něž tahá světlo. Hrají si na pravou skutečnost, z níž má jít hrůza, rozlézají se po pokoji, po stěnách, po podlaze a nakonec mizí v nás. Noc po noci se pro něj stíny takhle obnažovaly, den po dni delší, den po dni sytější a pokaždé bizarnější, strašnější. Stíny věcí a jeho vlastní stíny – připomínky noci i za dnů nejslunnějších, stíny stvořené právě světlem, které marně vede svůj boj, do něhož samo vkládá od samého počátku semínko nezdaru. Drobná vítězství se vždy odehrávají na hraně věčného prohrávání. Je to zápas, v němž každý z protivníků je zároveň součástí svého soupera, je v něm vrostlý a tvoří jeho kostru, bez níž by se oba zhroutili. Muž, který převlečen vypadal ještě hubenější a vychrtlejší, než když nasoukán do kabátu běžel ulicemi o závod s otáčející se zeměkoulí, se vrátil z pokoje do kuchyně a usedl za stůl, na nějž dopadala světla z desítek lamp a lampiček. Do bílého světla se míslily odlesky modré, červené a zelené zkouliček, které pat-

řily na vánoční stromek. Chvíli seděl muž zcela nehnutě. Kuchyň byla nepatrnnou bublinou valící se vesmírem, který tlačil na její stěny, doléhal na její okno a muž, jehož sluch byl nesmírně citlivý, slyšel ohlušující hukot, před nímž si musel chránit uši oběma pěstmi, aby mu ne-popraskaly bubínky. Srdce se mu opět rozbušilo. Zvedl se, čtyřikrát přešel kuchyni podél její delší stěny a zastavil se před lednicí. Ozvalo se cinknutí skla, zabloulání tekutiny a pak muž seděl u stolu se sklenicí po okraj naplněnou chladným bílým vínem. Sklo se orosilo, do mlhy kreslil muž prstem podivné obrazce. Až po chvíli se poprvé napil. Rychle spolykal několik drobných doušků. I tak do něj vniklo trochu tmy, jako pokaždé, když byl nucen polknout.

Proto piye pouze bílé víno, nic jiného než bílé víno, po celý večer a po celou noc. Jak je to dávno, kdy naposledy pil třeba černou kávu. Srdce mu po ní bušilo ještě víc než před malou chvílí, když k němu dolehl z dalek hluk všechnomíra, a navíc s každým jejím douškem mu do těla vnikalo tolik tmy, tolik černoty, že sám jeho žaludek se začal vzpírat, a několikrát dokonce tu tmu vytlačil zpět. Nedaleko skleničky leží štos papírů a tužka. Papíry jsou sněhově bílé, netknuté, hladké. Každý den jich několik ubude. Každý den se několik zcela zaměnitelných listů stane na malý okamžik něčím nezastupitelným na tomto světě, něčím zcela ojedinělým, sdělujícím v danou chvíli něco výjimečného. Každý den se několik z nich pokryje slovy a větami, oddělovanými interpunkčními znaménky a malými hlty bílého vína. Muž píše dopisy. Černá náplň jeho tužky se dotýká papíru a ubírá z něj jeho bělost.

Tahy skládající se do srozumitelných slov a vět se linou po papíru, nabírají na významu – jsou zkroucenou a křehkou hranicí světla a stínu, do níž se promítá nekonečná škála šedi našeho bytí. Tenká kulička tužky balancuje na rozlehle bělosti a navždy ji proměňuje v existenci významu, byť jen prchavého.

Muž píše každý den stále stejné dopisy. Dopis z dneška je k nerozeznání od dopisu ze včerejška; rozdíl mezi ním a dopisem z předměsíce je rozdílem tun vody, které se prosákly do země a které se z ní zároveň vypařily, je rozdílem životů, za tu chvíli rozmlněných smrtí. Ty dva dopisy, kdyby bylo možné je porovnat, by byly k nepoznání, jako by je psal někdo jiný.

Muž psal podivný dopis ženě. V duchu ji pro sebe nazýval Lucií a samo její jméno mu bylo světýlkem v temném bludišti touhy, tajnou spojovací chodbou jeho bytosti s chaosem světa. V té chodbě jako by beznadějně uvízl a marně hledal cestu tam nebo zpět. To jméno bylo jediným, co mu zbývalo, a byť už bylo pouhým slovem (ovšem slovem na konci své cesty, obtěžkaným pamětí, nikoliv slovem, jež by mohlo ještě cokoliv slibovat), upínal se k němu vší silou svého podivného poznání. A přece to jméno se nikde v dopise neobjevovalo, bylo vždy jen v jeho myšlenkách a představách, z nichž nikdy nepřekročilo strmou hranici k marnému pokusu ojinou a novou existenci, a neocitlo se tak na papíře. Vlastně ani to není tak docela pravda. Někdo by na těch bílých listech nečetl nic jiného než to jméno: Lucie, Lucie, Lucie... Jenže to jméno tam bylo nepostehnutelné. Nemohlo se na páříce očtnout viditelně, protože by se

stalo jen svým stínem, jako cokoliv napsaného a stvořeného se stává ihned pouhým stínem ještě panenské naděje, která se dosud nesetkala s hrubou rukou stvořitele.

Moje, moje, milovaná moje, piše muž, tvoje podoba mě navštěvuje každý den, skládá se znova a znova z nekonečného prostoru kolem mne, vynořuje se ze zamkljených obrysů, v něž se pro mě proměnil celý svět. Tvůj obličej, tvoje chů-

existenci budou navždy vlát odděleny a mezi svými nestejnými polovinami budou drtit moje dosud živé vědomí? Moje, moje, piše muž dál, tak moc, jak jsem si jist, že tě znova a brzy zase uvidím, tak stejně mocně jsou i moje pochyby o tvé předchozí existenci, tak těžko dokazatelné. Rozlišit mezi tvými pochyby minulými a budoucími, mezi těmi, které na okamžik rozechvěly vzduch tohoto světa, a těmi, které rozechvěly ml-

Jak je to dávno, kdy naposledy pil třeba černou kávu. Srdce mu po ní bušilo ještě víc než před malou chvílí, když k němu dolehl z dalek hluk všehomíra, a navíc s každým jejím douškem mu do těla vnikalo tolik tmy, tolik černoty, že sám jeho žaludek se začal vzpírat a několikrát dokonce tu tmu vytlačil zpět.

ze, tvoje nehybnost i tvoje pohyby... Jak prchavá krása, jak naléhavá a současně jak plachá. Chtěl bych tě zadržet aspoň na chvilku, chtěl bych se tě dotknout – proč tedy nezpomalíš svůj zánik na malý okamžik, proč nezazáříš aspoň o několik minut déle. Tolik žen podobných právě tobě potkávám každý den, den ze dne jsou ti víc a víc podobné, a tak věřím, že se blíží onen okamžik, kdy potkám a uvidím znova tebe. Proč jsi tak zářila, když jsi ještě byla se mnou, zatímco nyní, když tě pohltila tma, musím na svět hledět skrze černotu tvého nebytí. Jaký byl smysl tvé existence, podivný smysl, když vypálil na tomto světě kus prostoru a času, které se už nikdy nezajizví a které rozštěpeny tvou

hovinu mé představivosti, snad vůbec nelze. Nenacházím žádná existující slova, kterými bych byl schopen vyjádřit to, co se vlastně stalo nebo stane. Zejměla jsi? Nenarodila ses? Žiješ kdesi na neznámém místě a máme se teprve setkat, nebo snad žiješ ve zcela jiném světě, který se toho našeho nemůže nikdy dotknout, ačkoliv mezi oběma prochází podivné záření něčeho tušeného a nezřetelného? Prozradíš mně to, prozradí mně to vůbec někdo, nebo to zůstane jednou provždy dusivým tajemstvím přikrývajícím mou existenci jako tučný škrálov mléko ve sklenici? Psal dál, stránka za stránkou se pokrývala černými vlnami jeho písma. Sklenka bílého vína se vyprázdnila a muž ji

znovu dolil. Na dně láhve zbylo trošku vína, ale muž sáhl do příhrádky a vytáhl z ní novou litrovou láhev stejné laciné značky a nožem odřízl její plastový uzávěr. Vrátil se ke stolu. Další slova se snášela na bělavý papír. Jeho písmo bylo čím dál tím víc neusporádané a vzrušené, vlny vět a slov se mohutně vzdouvaly a v příboji dorážely na hranici světla a tmy, z níž se pokoušely oddrolit aspoň malý kousek. Černé vlny slov na sobě přinášely bělavou pěnu vzrušení, které sílilo s postupující opilostí vnikající do každé buňky jeho těla. Druhá sklenka v něm zmizela mnohem rychleji než ta první.

První dopis se chýlil ke konci. Popsané stránky se hromadily na jedné straně stolu a na těch posledních byla sotva polovina slov než na těch, které napsal hned zpočátku. Uprostřed jedné věty náhle přestal, aniž ji dokončil, aniž udě-

šit tuto chvíli a zůstal kdesi mimo, kde se mezitím točil o to rychleji. V místnosti vznikalo bezčasové vakuum, které do sebe – za malou chvíli – s varovným zasyčením vcucne netrpělivý čas.

Muž vzal nový papír, trochu pedantsky (v rozporu s opilostí) ho uhladil na stole a začal znova psát. Písmo bylo opět malé a spořádané, poklidně se vlnilo po bělavé hladině.

Proč i ty, který jsi slíbil přinášet mně světlo – píše muž –, jsi zmizel, opustil mě a nedostál svému slibu? Proč jsi nedostál svému jménu, kterým ses tolík oháněl? Vrátil ses k němu...? A proč ty jsi ho tedy vzal zpátky, když on nemá nárok na návrat a měl by zůstat tam, kam kdysi utekl? Nerozumím ani jednomu z vás, ani té vaší hře na stvoření, zánik a návrat. Jaký má vůbec smysl, jaká myšlenka vás vedla – a zejména tebe, který se chvástáš svým prvenství v tom-

Tma přeskakující z jednoho na druhého, jako když plamínek ženoucí se po zápalné šňůře promění všechny bytosti do podivných duchů plápolajících ve vichru vašich dechů zrychlených vzrušením z boje, v němž v sázce je vaše existence.

lal tečku nebo se podepsal, jenom shrnul popsané papíry na jednu hromadu, pokoušel se ji vyrovnat, ale ruce ho neposlouchaly, a tak listy papíru zůstaly pomuchlané a přeházené. Bez podpisu, bez zakončení, bez pozdravů. Chvíli odpočíval, maloval do zamířeného skla nové obrazce, upíral své oči do četných ohnisek žárovek a světýlek. Bylo naprosté ticho, ani čas se neodvážil naru-

to nápadu – k tak podivnému zahrávání si se světlem a tmou, a to na úkor všech těch ubohých stínů, které ti jen tak mimořádě odpadávají od rukou? Proč jsi své tvrdé a surové ruce vkládal do poklidné nehybnosti a neexistence, proč jsi jimi v tomto nebytí šátral, až bolest se začala shlukovat do těl a bytostí, které ze všeho nejvíce prahnou po tom, aby se této bolesti zbavily, třeba za cenu roz-

plynutí se do nekonečna? Proč jsi vnu-til světu bodavé světlo, když mu bylo tak dobře v poklidné tmě, a proč jsi to světlo vtiskl do ruky služebníku, který byl předurčen ke zradě? Proč nezůstal tvůj svět, když už jsi ho musel z ješit-nosti stvořit, ponořen do tiché tmy jed-noho jediného bublajícího života, ne-konečného a nerozdělitelného? Co sis chtěl dokázat, jakým komplexem jsi to trpěl? A proč, když už ses pustil do stvo-ření, proč se na tomto světě stále něče-ho nedostává, něco tu chybí, protože to zmizelo, nebo se to naopak ještě ne-vynořilo z úmyslu nebo náhody? Nebo i ty jsi zmizel, sotva jsi natáhl klíček k této hře; zmizeli jste možná oba a tahle hra už jenom tak dohořívá, mele z posledního, obnovuje sama sebe díky nahromaděné bolesti, která všechno pohá-ní kupředu, kde má jednou dojít k roztríštění a ke konečnému návratu. Tam mož-ná oba čekáte v dojemné shodě, které mohou dosáhnout jenom absolutní ne-prátelé, spojeni svým neprátelstvím, jež je tak silné, že jim dává smysl existence a její tvar. Tam se možná vynoříte a zno-vu si nás rozdělíte, aby váš zápas mohl pokračovat. Protože to je ta cena, kte-rou my musíme platit za své bytí (přitom tak krátké a plné bolesti, že slova o věčnosti hořknou na jazyce); účastnit se vašeho boje, krvácat za vás a pro vás, být rozpolcení a nosit tuto rozpolcenost v sobě, až se obě naše poloviny sobě natolik vzdálí, že z nás samotných už nic nezbývá. Tma přeskakující z jedno-ho na druhého, jako když plamínek že-noucí se po zápalné šňůře promění všechny bytosti do podivných duchů plápolajících ve vichru vašich dechů zrychlených vzrušením z boje, v němž

v sázce je vaše existence. Váš věčný zápas se stal jediným důvodem našeho bytí. Jste v něm propleteni jeden s dru-hým, už ani nedokážete rozlišit, komu která část chaosu náleží. A takto splý-vající (a přitom nikdy nesplynutelní) se nám vzdalujete a tím nás lákáte k násle-dování.

Muž letěl propiskou po papíru, který se ve chvilce pokryl černými písmeny, za-tímco druhá ruka takřka nepřetržitě dr-žela sklenici s vínem a co chvíli ji nesla k ústům. Když dopsal (a na posledních listech papíru bylo opět jen několik slov vyrytých zbytečnou silou do poddaj-ného papíru) a prudce odhodil tužku, jako by jej pálila, zhluboka si oddechl. Připadal mu, že po celou tu dobu, co psal, nedýchal, a proto teď zhluboka nasával do plic okolní vzduch prozáre-ný desítkami žárovek a cítil při tom ohromnou úlevu. Na stole před ním le-žely rozházené listy papírů a prázdná sklenice. Víno, které vypil, se v něm pro-měnilo na lehký plyn a ten ho vynášel vzhůru ke stropu kuchyně, zde s ním točil a kolébal jej, takže muž s lehkým se-vřením kolem žaludku mohl kuchyň po-zorovat z nečekaných perspektiv a úhlů. To prodlužovalo úlevu, která mohla být i šestím. Na opravdové šestí byla pří-liš lehká (šestí bývá spíše těžké, trošku dusivé a vadí v pohybu), a navíc tu byl ten pocit nevolnosti hluboko v útro-bách, pocit hrozící brzy přejít v napros-té znechucení. Opravdu, už cítil nepří-jemné chvění okolo žaludku, chvění vy-zařující do obou nohou, které se začaly podlamovat slabostí, a do rukou, které se počínaly třást. S přívalem slabosti mizel pocit lehkosti a úlevy. Kuchyně, ačkoliv ozářena tolika žárovkami, se po-

nořovala do šedi, která jako blána po-krývala celý svět.

Když se podíval na hodiny (staré kuchyňské hodiny z doby, která patřila něčemu a někomu docela jinému), zaplavila ho zima. Úhel mezi ručičkami byl úzký a obě ručičky se blížily dvojce. Jedna poháněla tu druhou, jedna před druhou prchala. Mezi sebou svíraly a rozevíraly drcený čas.

Muž cítil, jak z něj opadává napětí a místo něj se vrací obvyklá únava. Měl slabé nohy, točila se mu hlava a v každém pohybu cítil nesmírnou obtíž. Oči pálily a kolem žárovek naskakovaly barevné kruhy jako duha. Na stole ležely papíry, které poztrácely během jedné malíčké chvíle jakýkoliv smysl. Spojení, které existovalo mezi slovy na těchto původně bělostných papírech a slovech v jeho mysli a v jeho snech, se přetrhlo a oba konce se hned svinuly samy do sebe; žily si dál svůj život, který neměl pro ten druhý už žádný smysl. Muž začal pochybovat – ba cítil to skoro jasně, jenže by si to v tomto okamžiku nepřiznal ani ve skrytu duše (ta chvíle měla teprve přijít) – že tato noc byla opravdu ta pravá, rozhodující, i když se té skutečně rozhodující blíží. Vlastně i v této noci byly chvilky, které byly nerozeznatelné od chvilek, z nichž bude celá složena i ta noc rozhodující; jen jich bylo dosud málo, i když mnohem více než v nocích předešlých. Těchto chvilek přibývá geometrickou řadou, a tak vůbec není nepravděpodobné, že tou rozhodující nocí bude právě ta zítřejší. Muž se znova podíval na hodiny a trošku se lekl (každý den – nebo spíše noc – se takto lekal o trochu více); byly tři hodiny. Na spánek zbývá pár hodin a po noci čeká zase

zítřek s urputným během o čas. Každá únava je tak trochu černým paprskem vnikajícím do člověka a kradoucím z něj malíčké kousky života.

Muž vzal skleničku od vína a vypláchl ji studenou vodou. Shrnl všechny po-psané papíry a roztrhl jejich tlustý štos v polovině. Totéž udělal s těmito polovinami a pak čtvrtinami. Pod jeho rukama ležela hromádka malých papírků, které by ještě mohly dávat smysl, kdyby je někdo složil zpět. Rozpad významu v nich byl započat a původní stvoření se rozmělňovalo na desítky dalších, navzájem už vlastně nesouvisejících ničím jiným než významem zřetelným pouze z pohledu svévolného tvůrce. Jenže i ten po nějakém čase na původní smysl zapomínal (do mysli se mu draly významy jiné a ty překrývaly a ohlodávaly ten původní), vymýšlel si už stvoření docela nová a nestaral se, kde jsou jednotlivé části toho původního, části, které by mohly svědčit o něčem, co by se dalo nazvat pravdou. Muž nabral do dlaní útržky papírů a naházel je do obrovského koše na prádlo, který měl schovaný pod stolem a který už byl plný roztrhaných papírů z minulých nocí. Ty dnešní se do nich ponořily, muž celým obsahem koše zamíchal a ponořil do něj své ruce, aby přeházel, co se dalo.

Konečně nastala chvíle, kdy mohl jít spát do pokoje, v němž po celou tu dobu dopadal světlo žárovek na černé závěsy a na postel.

Ještě než si lehl, rozhlédl se po místnosti. Všude, v každém koutě, se válely drobné chuchvalce tmy a čekaly na sebemenší příležitost, aby se rozlezly. Drobě se chvěly dychtivostí, s níž se později rozšíří po celé ploše pokoje, po celé

Když se mu začaly klížit oči, tma se pomalu pohnula, vyslala ze sebe svá vlákénka tenká jako slova, na něž zavěšujeme svůj život, a ta vlákénka se zvolna plazila k usínajícímu muži, ze všech stran a ze všech koutů se k němu přibližovala, až první z nich se ho dotklo. Za chvíli už tma dosahovala na muže desítkami výběžků, které na jeho těle vytvářely jemnou síť. Síť, která ho postupně celého zahalovala, když její oka se každou vteřinou zmenšovala, až skrz ně prosvítalo stále méně a méně mužova těla. Nebude to trvat dlouho a muž bude tmou zakryt celý.

podlaze, po všech jeho stěnách i po strope. Věděly, že ráno, až muž odejde a zhasne za sebou světlo, celý pokoj se zaplní tmou. Tma už nebude tlačena pouze na plochu jako stín, ale bude se moct vlně vznášet prostorem. Zůstane zatím osamělá a nebude se ještě moci spojit se vší ohromnou tmou, která zahaluje celý svět. Ještě ji od ní bude dělit záplava světel a utěsněná okna. Muži, který se zrovna převlékl do černého hedvábenného pyžama, se zdá, že v té tmě vidí její malá potměšilá očka a ta očka říkají, my dobře víme, kdy ta noc přijde, ta noc plná rozhodnutí, a my taky dobré víme, jaký bude mít výsledek. Budeš, člověče, roztržen a vyrván sám ze sebe a v posledním okamžiku poznáš, kolik tmy v tobě samotném vlastně bylo. A až budeš hořet, pochopíš, že tvoje světlo bylo vlastně jen plamenem – plamenem zapálené tmy. Nakonec ti bude dovoleno (protože to, že neexistujeme věčně, nemusí znamenat, že zanikáme hned se smrtí) vzít

do rukou svůj popel a cítit v kořincích nervů jeho temnou podstatu, jeho původ ve světle a jeho cíl ve tmě. Tma takto mluvila muži do uší, šeptala i zdvihala hlas, kolébala ho svým věmlouváním i burcovala svou naléhavostí. Když se mu začaly klížit oči, tma se pomalu pohnula, vyslala ze sebe svá vlákénka tenká jako slova, na něž zavěšujeme svůj život, a ta vlákénka se zvolna plazila k usínajícímu muži, ze všech stran a ze všech koutů se k němu přibližovala, až první z nich se ho dotklo. Za chvíli už tma dosahovala na muže desítkami výběžků, které na jeho těle vytvářely jemnou síť. Síť, která ho postupně celého zahalovala, když její oka se každou vteřinou zmenšovala, až skrz ně prosvítalo stále méně a méně mužova těla. Nebude to trvat dlouho a muž bude tmou zakryt celý. Tma utlká černý závěs podobný jiným závěsům v tomto pokoji, zatímco muž bude usínat a snít svůj každodenní sen o boji s tmou, o boji,

který mu aspoň na krátkou chvíli bude připadat vítězný.

Oči se zavřou a muž neuvidí, co se v pokoji bude dít. Bude spát a nabírat síly do druhého dne, kdy bude zase spěchat, aby předstihl tmu, poběží domů, kabát si zapínat cestou, bude přebíhat křížovatku na červenou, nebude vědět, jestli prší, nebo svítí slunce, nebude poznávat lidi, kteří ho budou zdravit, a nакonec – nakonec přiběhne domů chvíli před tím, než se rozsvítí veřejné osvětlení, a bude cítit, že nadcházející noc je

ta rozhodující. A tak to bude trvat možná ještě řadu týdnů, měsíců a let, ale každý den to muž stihne o menší vlásek, každý den se k němu přiblíží těsněji a každý den bude víc a víc pochybovat o tom, že vůbec ještě dokáže světlo a tmu od sebe rozeznat.

Okolo budou mezi světlem a tmou křížovat svými osudy další miliony a miliardy lidí a jejich zápasy se budou zjevit jako krátké záblesky na temné obloze a jako neklid a běh ulicí bičovanou prudkým lijákem.

Martin Vokurka (*1962) vystudoval Lékařskou fakultu UK v Praze, kde je nyní zaměstnán jako odborný asistent na patologické fyziologii. Kromě prózy piše rovněž básně, jejichž ukázky přinesly Literární noviny, Iniciálky Tvaru a Dílna Hosta. Autorský se spolupodílel na vytvoření Praktického slovníku medicíny pro spíše laickou veřejnost a Velkého lékařského slovníku pro odbornou veřejnost (nakl. Maxdorf). Žije v Brandýse na Labem.

Petr Hrbáč

(Esejní střepy)

Hledání trní

Botanika má širokou náplň, ale nejhezčí dodnes zůstává pouhé pátrání po rostlinách a jejich nalézání. Protože mám rád zákoutí a trčení, našel jsem si dobrý důvod pro chození do trní. Ostružin je hodně druhů, ale všechny jsou pochopitelně vytvořeny podobně. My máme tělo a ruce, ostružiny listy a ostny, jimž šplhají do oblouků nebo se přichycují, či dokonce jen tak táhnou po zemi. My máme pohlavní orgány, ostružiníky taky, jsou to květy. Na lidi nepůsobí eroticky a coby rozmnožovací zařízení fungují poněkud „mazaněji“, nežli je u většiny rostlin zvykem. Nejvíce ostružin bytuje ve starých keltských krajích, třeba v Británii, tady už totlik ne, ale pořád to stačí sovím pomatencům, jako jsem já, k neustálému ověřování toho, co našli a nedostatečně pochopili. Ostružiny trochu vypadají jako listnatí hermafroditní hadi, nejsou to jen samci či pouze samice, ale obojí. Ten starý lišák Merlin už s nimi ale není, tady mají více slunce, takže šlehají fotosyntézu raketoplánům vstřík tam někam do dálky a s holčičkou na obrtliku. Až do vytí.

Jak někteří rádi sdělují v rozhovorech pro literární časopisy, můžeme rozlišit dvojí postup směrem ke stále utajenější skutečnosti. Buď si ho úplně necháme pro sebe, pak může hrozit, že oněmíme, anebo si klademe všechny otázky, které nás napadají, i ty zcela nesprávné a zavádějící, pak se staneme zajatci svých představ a bojovníky se sebou samotními. Změní nás obojí druh těchto postupů. (Ten starý lišák Merlin už v nich ale není.)

22. června 2002: jdu podél ranní Kuřimky, a vnímaje prázdninovou tlučhunu slunečního boha rosnatícího se v trávě, narázím zrakem na jakéhosi chlapečka, který vyšel po osmé hodině ještě v pyžamu do trávy za svůj dům směrem ke plotu, pod nímž teče Kuřimka. Trochu zrozpačitěl, neboť nečekal, že v těchto místech na někoho narazí. Nechci prohlubovat jeho rozpaky a šustivě prorážím stébla psárek a lipnic, zane-

chávaje chlapečka s holými teplými nožičkami v bačkůrkách nazutými nebo kamínky v trávě hmatajícími. I ten blýskavý potok jako by chtěl rozespalé dítě omýt, ale to by si – chudera – dalo! Není to moc čistá voda. Naštěstí nesmrď. Vlčák vystrčil hlavu z mezery v plotě a sleduje, jak přicházím. Čekám řev, ale kupodivu na tlamu ani nevrzl. Asi byl také šťastně zpitomělý z ranní rosý a z božského tančení nového dne.

Není nad první den dovolené, kterou mohu prožít čistě podle svých představ, úplně sám, v hlavě mi zní samé „necht“, ať, budíž navždy! Cesta rychle opousťí pachy lidí, jak se klikatí k okraji houštínového ostrova Na lesní horce. Růžové kvetenství **Ostružiníku statného** vyčuhuje z prašného a zároveň mokrého lesa jako čaravný smeták proměňující vše v dívčí poskakování a zároveň dravčí šelestění brzy po suchém úderu boty na perkuse štěrku. Bledě pruhované Lociky prutnaté a nazrzlé trávy Strdivky brvitě mávavě přihlížejí.

7. července 2001: vypráskaná poušť za chatovou osadou Mečkov nad Brněnskou přehradou. Lidi všechno sežrali, vymýtili, zašlapali. Lesíkem přímo fašisticky zlblbělým, temným a vykradeným lezu pod úzkou silnicí, dva nebo tři kroky zpátky, kyčelní světlo a světlezelený stín hodinářského zadku (toho slepého, Dawkinsova hodináře, který údajně stvořil život), na němž se ukazuje stříbrošedá chlupatina **Ostružiníku měkkého**, popsaného v roce 1822 bratry Preslovými. Má rád slunce, ale je dosti draslavý, vůbec ne měkký. Projíždí nějaká auta, ostružiník si jich nevšímá. Prší mušky z horkých bublin navlhlého vzduchu. Jedině hmyzu a plevelům nevadí ničivá činnost lidí a hromadění jejich odpadků.

27. 6. 1992: vesnička Javůrek severozápadně od Žebětína. Ať žijí kurníky, šestým smyslem nerozeznatelné od králíkáren, což není chyba šestého smyslu, nýbrž jeho přednost, která je velkorýsa jako kuropění! Na mezi končí vesnice a les natahuje své temné pařáty,

aby hlavu snílka vtáhl do pohádkové mlýnice! Mez je skvělá, mravenčí a ja-húdková, straší na ní **Ostružiník tmavozelený**, který má prýty jako čepele mečů mutantních potvor z japonských kreslených seriálů. Bába prochází umeze, pátrala v lese po zbytcích jisté starší noci, kupodivu světemodré. Je zvědavá: „Co to sbíráte? Tohle? To je černiči.“ Bábou je jakoby odedávna, i když vlastně není ještě tak stará. Na to, aby stála co vědma či kořenářka, vyhlíží příliš utahaně. Mlýnice pohádkového lesa! Jsem o deset let mladší, jsem o dvacet let mladší, les mě pohlcuje, nic v něm není, jenom borůvky, žížalí keříčky, které zde nenesou plody. Jsem bez rodu a bez věku, možná jakási lesní kačena či husice? Černiči! Zní to jako srbochorvatština, ale mě spíše než etymologie zajímají světelkující řady vědeckých jmen. Prostí Němci a Angličané ovšem používali názvy připomínající brumlání medvěda: Brombeere, Bramble, Braba, Brawa... Smrčiny lákají ke spánku i za bílého dne, který do nich nevniká a neroztřese příliš huňaté záclony kyselého

**Růžové kvetenství
Ostružiníku statného**
vyčuhuje z prašného
a zároveň mokrého lesa
jako čaravný smeták
proměňující vše v dívčí
poskakování a zároveň
dravčí šelestění brzy
po suchém úderu boty
na perkuse štěrku.

jehličí. Černičí rádo jehličí, v němž se i prase ukvíčí. Zato sojka fackuje uši, které ulétly raději opodál.

3. 7. 2000: milé údolíčko pod kótou 329,9 za Mokrou Horou směrem pod jehnický hřbitov. Hned zjara Dymnivky plné a Zapalice žluťuchovité, halogenově silné světlo orsejí s anilínově zelenými listy, v květnu veliké jestřábníky jako zlaté, zvonící anténky, později královská matróna Divizna velkokvětá (doslova hustokvětá, *Verbascum densiflorum*) na úzké, prudké pasece, která údolíčko přerušuje, aby se tu ke hvězdám mohl v ohromném skoku odrazit půlnoční, obří zajíc! Prásk do zemitého klavíru zasviněnými tlapkami! Malebný záhyb zeleně rozvlnil **Ostružník kadeřavolistý**. Vypadá opravdu jako dílo nějakého kadeřníka z období botanického rokoka, ačkoliv byl popsán teprve začátkem devadesátých let dvacátého století.

4. 7. 1997: lesní oblast Pravková za Maršovem nad Veverskou Bitýškou, další místo, kde stopy radostně povukují ještě dlouho poté, co je kráčení vytlačilo do trasy. Lezu nahoru, sestupuji dolů, zabloudil jsem a sprostě klnu své ukvapenosti a jančení. Sprška suchého jehličí za krk mezi pozloutlými a rezavými košťaty. Konečně vodorovná terasa, ne, ještě lépe, je to cesta, ačkoliv zarostlá jako vzpomínka na Muzeum

dělnického hnutí. V porostu Lipnice hajní, která skutečně nemorálně (*Poa nemoralis*) zamořuje naše lesy, se zcela

Připadám si tam jako
v Karafiátově knížce,
Jimramov není zas tak
daleko, ale je to případ,
kdy se ta knížka stala
skutečností, címž
zmizeli slušně
vychovaní Broučci
a zůstal jakýsi řetěz
stále podezřelejších
souvislostí, který je
střežen tajemnými,
nerudnými bramborami,
které zlomyslně
zahnívají.

rébusovitě větví **Neurčitelný ostružník** (nic výjimečného). Možná je to „Micantes“ (třpytní), možná „Glandulosi“ (žláznatí), Weber* ví. Ale ten žije až u Hannoveru (Weber). Nestačí, že jsem před chvílí nadával a střečkoval, jacísi blbci zase ruší lesní klid. Asi nějací vylodení magoři, hlasitě si totiž brblají do klusu: „Eh-eh-eh-eh-eh-eh!“ Jsem po-

*Heinrich Egon Weber, emeritní profesor univerzity v Osnabrücku (pracoviště Vechta, Německo), nejvýznamnější žijící botanik specializující se na rod Ostružník – *Rubus*, mimochodem původně absolvent muzikologie. Jeho vědecké práce ze sedmdesátých a osmdesátých let dvacátého století prakticky vzkřísily bathalogii (věda o ostružinících), polomrtvou po desítky let trvajícím chaosu způsobeném nekritickým přístupem starých botaniků v čele s francouzským autorem H. Sudre, vlivných především v první polovině dvacátého století.

horšen svatokrádežnou neúctou k lesní svatyni, ačkoliv jsem sám o sto metrů níže rušivý poklesek spáchal taky. Tak co je to za idioty? To jste se ve škole neučili, že nemáte v lese plašit řvaním zvířátka a ptáčky? A hele, pruhované selátko! Běží a do běhu si heká: „Eh-eh-eh-eh-eh-eh!“ Zjevně proto, aby se samo nebálo. Další selata nikde, lidi taky ne, bachyně naštěstí rovněž chybí. Vydávám se opačným směrem s rázností sobě vlastní.

5. 7. 1995: břeh Tiché Orlice za Ústím nad Orlicí ve směru na Oldřichovice. Všechno důležité dnes začíná na „O“, taky **Ostružiník přimolatý** (*Rubus orthostachys*), který má krásně načervenalé základny ostnů, takže mi to připadá jako kdyby se ten pobřežní prut kvůli mně namaloval co koketní ženská, ačkoliv se ženské vůbec nepodobá, což s tím souvisí. Třpytící se řeka táhne stříbrnou hubu času kam s do minulosti, ale ta se vysunuje zase protiproudem do budoucnosti, pění, a v přítomnosti civím já coby kašpar střešní, pod mostem rozkládám saky a paky, zároveň stojím, zavazím i dřepím. Průzračné léto východních Čech, znám tě co nejvýchodnější, jsi dalekozraké jako vojín Hanzlík! Pak temným mokrým Údolím sejfů – co má ten název znamenat, netuším, nejspíše je tam spousta sejfů, které není radno otvírat – na okraj paseky, kde už to vypadá málem na Polsko, což silně přeháním, a tak si raději sedám na pařez a svačím, zatímco obloha se valí do sebe samotné, umí to pomocí oblaků, anebo dokonce i bez nich, ale to už je hodně znepokojivé, jako všechno, co člověk nepoznává, protože to není schopen

oslovit. Svačino, pařez mě brní do zadku a brouci si hledí svého, protože mají hodně nožiček a to dá klidnou práci, aby se ty nožičky nezapletly. Ale temné louže cestou sem, v Údolí sejfů, hm, zrcadlily Foucaultův nedosažitelný deník (i pro něho samotného nedosažitelný). Však v lese podél cesty rostlo mnoho Čarovníků pařížských (*Circae lutetiana*), bílá blikátká napodobující mrňavé pusinky zárobních, upířích dětí se žlutými mozečky! Vrnění v temnotě lesní.

12. 7. 1994: polní cesta na Vysočině, ale nejspíše ne na Českomoravské, neboť v okrese Svitavy, nad obcí Horní Rudná. Polní cesty v nadmořské výšce alespoň 400 metrů, to je ono! Připadám si tam jako v Karafiátově knížce, Jimramov není zas tak daleko, ale je to případ, kdy se ta knížka stala skutečností, čímž zmizeli slušně vychovaní Broučci a zůstal jakýsi řetěz stále podezřejších souvislostí, který je střežen tajemnými, nerudnými bramborami, které zlomyslně zahnívají. Polní cesty s vysušenými a vyhlazenými kolejemi bláta, jež nedávno vypustilo psotník coby duši, samozřejmě hlohy, zejména spiklenecký spolek Makrokarpý, jakési čupřinaté hromádky před vesnicí, klestí s ukrytými dědky. Hraničky kamení, zupácky vyřvané bezy a stále pravděpodobnější uskutečnění snu zdejší bílé a mlsné kozy, která se stane čestnou, dopisující ministryní zahraničních věcí libovolného státu. To je globalizace, to se nedá odvrátit. **Ostružiník Kuleszův**, strážce polní cesty a zejména příkopu, voják vrostlý do pole natolik, že nepotřebuje žádné generály. Akorát vyhozený lavór, který však nemá místo přílby, nýbrž jako

Rubus tabanimontanus – „Tabík“
Les u Milonic, okres Blansko, 14. VII. 1994; 4. archiv Petra Hrbáče

část polosežraného plechového vajíčka, v něž se posmrtně a po zásluze proměnil Salvator Dalí (kašlu mu na první „d“, takhle je to správnější).

2. 7. 1994: světlá lesní cesta mezi Katovem a Níhovem na Velkomeziříčsku. Pekelné nebo tedy vpravdě katovské vedro. Zda vlevo či vpravo, vpředu či

vzadu, maeni soretomo ušironi, rozhodně nahoře i dole – Atatakai taihen uenimo to štanimo des! (Nahoře i dole je hrozně moc teplo!) Člověk by neřekl, že je na Moravě, spíše v náruči jakési poněkud operní džungle s bafáním dračího kompresoru obsluhovaného japonskými dělostřelci! Každé bafnutí vytvoří novou podobu houštin a barevného světla tančícího nebezpečně za hlušacím stromů. Z ostružin tu roste například překrásný exemplář Tabíka – (*Rubus tabanimontanus*) – **Ostružník tmavofialový**. Jak Tabíka popsat? Je tak častý, snadno poznatelný a přitom krásný, že mám chuť napsat o něm báseň. Jenže pro koho? Jedině bathologové by mohli posoudit, zda je skutečně o Tabíkovi, a ti literární časopisy nečtou. Tabík není teplomilný ani zvláště světlomilný, tehdy u Katova prostě viselo strašné vedro nějakým popravčím dopuštěním.

28. 6. 1993: při východě z lesa v drnovité a janovcovité výši nad zastrčenou vesničkou Jamné opodál Tišnova. Později mě při psaní básničky o *Concertinu pro klavír a komorní ansámbل* (dokončeno 29. 4. 1925) pro janáčkovský sborník Welesu Jamné opakovaně napadal, vlály mi tu jakési roztrhané košílky a válely se ožralí trpaslíci pod černými pruty janovců, což jsou krásně zlaté keře, svou divokostí se ovšem forzýtiím čili nepravému zlatému dešti nepodobají ani nepatří do jejich příbuzenstva. Vypadají trochu jako přerostlé čilmníky, mají taky podstatně větší květy. Předpokládám, že většina čtenářů Welesu netuší, co to čilmníky jsou, vy tak ještě poskakovat při technu, na to

Jak Tabíka popsat?
Je tak častý, snadno
poznatelný a přitom
krásný, že mám chut'
napsat o něm báseň.

vás užije, a z pořádné muziky znáte (možná!) akorát profláklého Janáčka, ačkoliv nenapsal ani jednu symfonii, jenom Sinfoniettu! Fuj tajbl! Bohuslava Martinů a Šostakoviče na vás, bando! Ale co ostružiny? V sadu rostl bifrons, nicméně tak tlustý, že jsem to už potom nikde neviděl. Ahned při výstupu z lesa jakási hrozná potvora, kterou správně neurčil ani nebožtík doktor Josef Holub, náš nejlepší a nejčtvrtější poválečný botanik. Nebylo divu, on tenhle *Rubus rufidus* bytuje spíše v severozápadní Evropě a v Británii a k nám vysílá jenom osamělé zoufalce – jedince, aby tu zblibli a botanici z nich taky. Ještě že Holub zaškolil Bohumila Trávníčka, který zvládl rod lépe než jeho učitel a **Ostružník hrubý** od Jamného po létech správně dešifroval. Teď už bych to uměl taky. On má totiž na prýtu (Schössling, Túrio, zkrátka ten výhon zdřevnatělý s listy a trny) takové droboulinké tvrdé žlázky, které vypadají jako miniaturní hřebíčky. Vyhliží to velmi ukázněně a pravidelně, jako kdyby pochodovali mravenci ve zcukernatělých čepicích. Řada druhů má žlázky taky, ale ne tak pravidelně uspořádané, tvrdé a přitom stejněho tvaru a výšky. Ovšem květenství narostlo to muto zbojníkovi od Jamného trochu divně, asi proto se doktor Holub zmýlil. Tak nějak příliš patrovitě se větvilo, takže to vypadalo jako stavění výškových kon-

strukcí téma zvláštníma Indiánama v Ņújók, jak nemaj ty závratě, a proto vy nikaři právě při montážích mrakodrapů.

Ostružník přícestní (*Rubus dollnensis*) – všude! Vždycky! Skoro... Já mu říkám Doll a mám ho moc rád, protože to je zosobnění jistoty, domova, poklidu, zaprášených dvorků a opuštěných zahrad, dokonce i v plotě u Vojenské akademie na křižovatce Zahradníkovy a Kounicovy jeden čas rostl, aby mě potěšil při cestě z práce a do práce, sám tam chudák trčel i v mrazech či dešti, když já jsem byl pěkně po lidsku a po středoevropsku schovaný. No, většině lidí by Doll připadl asi dost ošklivý. Skupina

Jako klíč k tajemství velkého podzemního plaza, jako strážce vchodu do obyčejné brněnské kuchyně na předměstí, jako nesrozumitelný bůžek důvěrných houštin, malý zelený dravec a lupič nevinných dětských očí, jako radioaktivní zelí a slepičí dinosaurus, jako trojčetný (listy se skládají většinou ze tří dílů) dopravní pás pro sny s rysíma ušima a čumákem tchořím.

(Sekce) *Corylifolia* (*Corylus* – líska, folium – list) jsou vesměs drsní desperáti, kteří se nevyhýbají ukrutným špinavostem a místům neladným. Doll navíc patří do Série *Histricopsis* a tam žijí rostliny štětinaté jako čestný předseda jisté prasečí strany. Ani barva listů či jejich tvar ničím neoslní, květy jsou kupodivu dost velké a šlehačkově bílé. Aspoň něco. Když jsem se trochu vzdělal v Rubusech, uvědomil jsem si, že Doll mě provázela od dětství. Pokud jsem se drápal na zídku, prolézal díru v plotě, válel se ve strži v lese, třeštil se do probuzené pohlavnosti v takzvané ZMOLE nebo snil ve stinném koutě šeré zahrady, že mě třeba někdo přepadne, asi nějaký princ (vy mi rozumíte, holky, ehm-ehm), vždycky tam někde lezl taky Doll a chlupatě se třpytil. Jako klíč k tajemství velkého podzemního plaza, jako strážce vchodu do obyčejné brněnské kuchyně na předměstí, jako nesrozumitelný bůžek důvěrných houštin, malý zelený dravec a lupič nevinných dětských očí, jako radioaktivní zelí a slepičí dinosaurus, jako trojčetný (listy se skládají většinou ze tří dílů) dopravní pás pro sny s rysíma ušima a čumákem tchořím.

Nakonec třeba **Hranečník**. Lesní údolí zvedající se dost příkře a na samém dně též potočně (bezejmenným potůčkem) od Prachovny za Veverskou Bitýškou pod Lažánky. Má bučinový úsek, tedy vyloženě podhorský ráz, ale skvělé je i to jméno. Nevím, jestli se tak jmenuje celý les anebo údolí, jichž je vlastně více, působí tam eroze, sesuvy, když chcete jít z jedné malé paseky na druhou, zjistíte, že je to docela obtížné, protože zapadnete, případně spadnete, případně ústa

si nabijete. Dnes jsou to nejméně dvě dost velké rokle, které zarostly a obrostly, ale předtím se zařízly. Divoce, trochu záladně. Značená turistická stezka tudy naštěstí nevede. Káňata se pochopitelně vznášeji. Ostružníků tam roste dost, je to určitě dobrá bathologická lokalita, jenže pro mne kvůli mým nevalným kolenním kloubům hůře přístupná. Můžeme zde najít třeba jeden z nejběžnějších

druhů **Ostružník nessenský**, který dostal jméno podle známého skotského jezera Loch Ness a je rozšířen skoro po celé západní a střední Evropě. Legendární vodní příšeru vůbec nepřipomíná, vyhlíží dost mírně. Doufám, že časem nezačnou na Hranečník jezdit nějací zdegenerovaní šimpanzi na horských kolejích, jichž jsou dnes všude přehršle!

Rubus dollnensis – „Doll“

Okraj lesa mezi Kohoutovicemi a Pisárkami, Brno, 11. VI. 2000; 3. archiv Petra Hrbáče

Š R A M O T Y

Veslování

Zkoušel jsem volejbal, tenis, fotbal a leckteré další sporty. Ale o veslování jsem ani neškrtl. Když nepočítám pár projízděk lodíkou po rybníku v Žinkovech v letech, kdy bylo dívky třeba nejprve trošku po hladině pokolébat, aby v mému nezkušeném náručí nedostaly mořskou nemoc. Tehdy mne ani nenapadlo, jak je veslování vlastně náročný sport.

Vše začalo až tady v Brně. A docela nenápadně. S povděkem jsem přijal pozvánku básníka Holmana. Pane doktore – pojďte si zaveslovat. Podivil jsem se, nevěděl jsem o této tajné zálibě Holmanově. Ale proč ne. Zkusit se má vše. Je bezvětří a přepraha bude jak mlat. Sejdeme se na Hybešce – dodal básník. Udělali jsme několik kroků – myslíl jsem, že k tramvaji –, ale Holman prudce zabočil doprava – do pootevřených dveří hostince. U Veslaře – stačil jsem přelétnout očima nápis. Aha – tak takové to bude veslování. To nezhubnu – došlo mi hned u prvního piva...

Holman se posadil proti mně, zapálil si, nabral dech a zabral. Vesla opřel do vod, ve kterých plavou názory více než 2000 let. A to, že neutonuly, svědčí o jejich schopnostech přežít. Holman jak zkušený vodák klouzal předí Svratkou, která se pro něj do Jordánu vlévá. Mrtvé moře jako cíl, odkud se lze k vodě věčné odpařit.

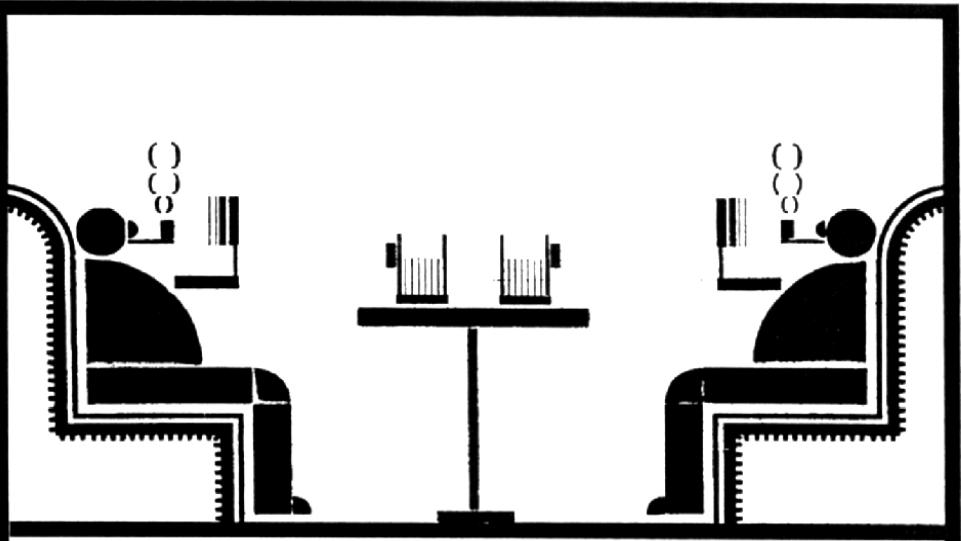
Nestačil jsem zareagovat. Sedě čelem k Holmanovi – a tudíž při záběrech vyvíjející hnací sílu opačné orientace –, snažil jsem se být jeho mohutným záběrům jistou protiváhou. Ale moje vesla mávala vzduchem naprázdno, v nejlepším případě se jen vody sotva dotkla.

Naštěstí se Holman brzy spokojil s trasou, kterou jsme toho dne urazili, a utáboril se. Na trojnožce, kterou nosí vždycky s sebou, začal připravovat chutné pokrmy. Příběhy biblické, české, brněnské. Příběhy o věčnosti v mase ukryté, kartách a samotě, holých zdech a cibuli, nyní již přáteli obydlené. Stáda slov popásly na mnohem. Zcela jinak, než jsem zvyklý z jeho básní. V nich slova vždy ustájí v těsných kotcích. V příbězích ctil jejich svobodu. Pili jsme, já veslem bezvěrce hladinu občas rozčeřil a chlubil se symetrií vzniklých vln. Holman připomínal jejich smrtelnost.

Pili jsme a pivo nám z nohou k pasu začalo stoupat. A s dalšími půllitry až ke krku dosáhlo. Dost, řekl Holman. Napoprvé Vás nesmím utopit. Ideme domů...

Vladimír Šrámek

Š R A M O T Y

Část zábavná a poučná

Pod pokličkou

Karel Křepelka
Polévka

*Dáme vařit koleno od pí Drobilkové.
Vaříme s celou cibulí a zeleninou – petržel
nutná! A dvěma stroužky česneku.
Měkké koleno vyjmeme a ponecháme k večeři
s křenem, aby Márius viděl, jak si žereme.
Vývar okořeníme, přidáme 1/2 masoxu a
zavaříme krupky, ne moc, aby nevznikla
kaše zvaná Gábinin blebt.
Možno přidat sušené houby, které tam neva-
říme jako ponožky, ale namočené a
nacucané mlékem mírně orestujeme,
v tomto případě, vzhledem k charakteru
polévky, na sádle, a teprve potom povaříme.
Nakonec dáme na jemno posekaný šnytlík
a petrželkovou nat'.
Vznikne tzv. polévka ovarová, kterou umí
každý blbec.*

Z pozůstalosti Karla Křepelky laskavě poskytla Gabriela Křepelková

Zázraky míst

Petr Motýl: Vymrští se hned a začne tancovat (MaPa, Brno 2002)

Nová sbírka Petra Motýla s poněkud netradičním názvem **Vymrští se hned a začne tancovat** patří k výrazným básnickým hlasům loňského roku. Je to hlas civilní, většinou ztišený, vládnoucí ovšem neobyčejnou intenzitou výrazu. Sám autor se prezentuje jako vnímavý pozorovatel, pro něhož mnohé z opomíjeného je tím skutečně podstatným. Jeho prostorem se často stává perife-

rie, ač nyní ne ta ostravská. Je magicky přitahován krásou obyčejných věcí i všedních lidských osudů. Motýlova poezie nabízí bohatou paletu forem i témat, ale přece je zde něco, co brání trášti a chaosu. Tímto poutem je život či přesněji touha žít, a to navzdory všem úskalím, která přináší vědomí plynoucího času. Básník zná jeho relativní tvář, kdy rozmanitost bytí je strmě střídána pomí-

jivostí a zmarem. Ale je to víra v jedinečnost a neopakovatelnost života, která ve sbírce zcela vítězí.

Básník jako stále nebyl spokojen se

ních záběrů čas ztrácí svou platnost, vše je zde křišťálově čiré, a přece tajemné, nevzrušivé, a přece vykazující nemalou úzkost. Zde básníkova obraznost nesní-

Motýl není básníkem velkých prostorů, jeho báseň je spojena s místy, která důvěrně zná. Jsou to místa nenápadná, skrytá či tisíckrát míjená bez zastavení. V zádumčivých krajinách jeho přírodních záběrů čas ztrácí svou platnost, vše je zde křišťálově čiré, a přece tajemné, nevzrušivé, a přece vykazující nemalou úzkost.

skicami svých obrazů, má tendenci svůj pohled zpřesňovat, nabízet jiné úhly a perspektivy. Neodmyslitelná spojka „a“ plní funkci jakési spony jednotlivých veršů zejména tam, kde se básníkova výpověď rozlévá do šíře, kde do textu vstupují artistní metafora a přirovnání. V básních této sbírky ovšem nejde o planou mnohomluvnost, výčty či pasivní hromadění slov a příměrů. Zaznamenané vjemy mají svou váhu a pevně určený význam v struktuře básnického celku, a to ať již jsou přítomny ve své explicitní či metaforické podobě. Motýlova výpověď nebývá svažována interpunkcí, plyne volně mezi póly poetismu a obecné češtiny, mezi civilní promluvou (blízkou pohledu *Skupiny 42*) a meditativní lyrikou nezřídka přesahující vnímanou skutečnost až směrem k mytu.

Motýl není básníkem velkých prostorů, jeho báseň je spojena s místy, která důvěrně zná. Jsou to místa nenápadná, skrytá či tisíckrát míjená bez zastavení. V zádumčivých krajinách jeho přírod-

má závoj snu, naopak se zdá, že je v mozaikovité struktuře textů přítomna příměs extatické zkušenosti autora. Umělecký ráz těchto textů je ovšem zapomenut při cestě za poezíí všedního okamžiku. Ve světě prostých osudů nachází autor ty nejcennější devízy – neobyčejnou vitalitu, touhu a chuť žít. V těchto momentkách z hospod, fabrik a domů najdeme útržky nahodilých hovorů či vyslechnutých řečí, nezřídka pak s nádechem příběhu. Někdy jako by příběh byl rezonancí včerejších setkání, jindy až příliš vzdálenou vzpomínkou či pouhou myšlenkou uvízlou v rozechvěné síti autorovy fantazie.

Motýl je však především „malířem“ svých očí, které nejsou svázány viditelnou podobou věcí a jevů, vždyť například stačí, aby „svítalo nad alpským stavením / na nůžkami sera opižlaném okraji Šumavy“, a v autorových textech ožívají „nekřtěňátko a karkule a móra a stín lancknechta“. Zdá se, že básník s oblibou balancuje na hraně mezi zjevnou a skrytou tváří života, mezi bolestí

a vírou v to dobré. Z jitřenou emocionalitu prozrazuje jen zřídka, spíše její projevy potlačuje, a to i tehdy, kdy do poezie pronikají ozvěny životního pesimismu, jak je vidět na příkladu baladické básně *Ondřej a Alena* či dialogického textu *Kmocháček*.

Jedinou alternativu nezná, a to rezignaci. Autenticita je mu mocným inspiračním impulsem, který nebude nikdy vyčerpán. Převládající volný verš dokáže zachytit věci nenápadné a prosté, tajemné i výjimečné. Je zajímavé si všimnout, jak nezávazná je pro autora hraničce mezi konkrétním a abstraktním, mezi vysokým a nízkým. Básník střídá významové a stylistické roviny, útržky syrové reality a obrazné stylizace. V jediné básni se střetává „*pět piv, čtvrtka chleba, salám, sýr, konzerva leča s klobásou... lahev fernetu*“ s potřebou „*pro smutek světa: podívat se od hřbitova, jak se soumrak žene přes kopce jako ohromný černý kůň s vyhaslýma očima*“. Sbírka je příznačně zarámována dvojicí básní *Do Prachovic a Definitivní*, které nabízejí obě zmíněné podoby textů této knihy. Zatímco první je meditací, kterou vyvolávají asociativně se vynořující vzpomínky, druhá je záznamem nápisu na zdi, ke kterému „*víc už není co dodat*“.

Sbírka obsahuje šedesát textů a je rozdělena do čtyř oddílů, nazvaných *Sůl*, *Petrželka*, *Cibule* a *Olej*. Zdá se, jako by nám poskytovala základní ingredience pro vlastní tvůrčí dokončení, pro jídlo mnoha chutí a nálad. Je jistě dobře, že básně atakují čtenářovu fantazii a nutí ho k aktivní spoluúčasti, že mu předkládají skutečnost vyzázanou z pout stereotypu a konvence. Motýl i tentokráte dal přednost vlastní osobité receptuře. Vyhnut se zbytečným slovním hříčkám a jazykovým experimentům, i když stopy tohoto koření ve sbírce přece jen nalézt lze. Naprosto cizí je mu ornamentálnost, příznačnou se naopak stává střídmost a vyzálost. Autor tak předkládá čtenáři vydatný pokrm, který ovšem v žádném případě neusiluje být harmonický.

Nezbývá než říci, že básníkův záměr se zdařil a jeho knihu lze označit právem jako kvalitní. Je ovšem třeba dodat, že texty nejsou stravitelné pro každého, že vyžadují jistou trpělivost. Přesto se domnívám, že uspokojen může být i mnohý gurmán, vyhledávající to nejlepší ze stolů poezie. Obzvlášť je-li výtečný chod servírován v důstojném prostředí MaPa (edice manželů Martina a Pavly Stöhrových).

Miroslav Chocholaty

Pomalá chůze a dlouhá sezení (Malý průhled sbírkami básníka Petra Hrušky)

Bibliografie:

Obývací nepokoje (Sfinga, Ostrava 1995)

Měsíce (Edice poesie Host, sv. 35, Host, Brno 1998)

Vždycky se ty dveře zavíraly (Edice poesie Host, sv. 61, Host, Brno 2002)

Nejdříve předznamenání. Velmi se mi zamlouvají věty z dopisu Ivana Werndische Petru Hruškovi, které se ocitly na záložce první autorovy sbírky Obývací nepokoje. Dnes je tato knížka pro čtenáře téměř nesehnatelná, a tak si dovolím kousek z onoho sdělení papouškovat: „Doufám, že víte (nebo na to brzy přijdete), že je tu jedno velké nebezpečí: ten, kdo je přespříliš stručný, začne nakonec užívat slov na úkor řeči.“

Nevím, ale myslím si, že básník Petr Hruška se ve svých sbírkách tohoto nebezpečí uvaroval. Má totiž ve svých „miniatürách“ dostatečnou rovinu příběhu, který načrtává v jednotlivých záběrech se střídmostí až opojnou. „Na rozjezdech“ sice čtenáře šetří, ale o to víc to pak v básni zahučí, bodne a „zabrní“ (proboha, nemluvím o Brně!) později. Autorovy „příběhové shluky“ rozhodně nejsou ve většině oním hlazením po duši, které snad pozorný posluchač zná z jeho básnických čtení.

Půjdu chronologicky po sbírkách.

Že se tu neříká nic „zajímavého“? Pokud se dobře pamatuji, básník a překladatel Pavel Eisner tohle podivné slovo (myslím označení „zajímavé“) z duše nenáviděl. Ale to jen na okraj.

Již v této Hruškově prvotině nás oslovuje básnické sdělení velmi podstatné, pokud tedy nechceme jen vzdušně plavat na poetickém parnasovském obláčku. Tady se totiž jemně zachycuje něco všednodenního, obyčejného, sídlištěho. Hned v další básni „Nepokoju“ zazní (vůbec ne pyšně!) ono „kolářovské“ – *byl jsem při tom / strašlivě jsem při tom byl*.

Láska? Ohraně „téma“? Ale kdepak! *Potom láska / s pugétem nešťastných básniček / před vypaseným přirozením // Za ní věrnost / vyzáblá klaustrofobií domácího vězení / Slušnost / s vyholeným podpažím // Na konci průvodu srdce / v nových / kalhotách A jindy – jaká citlivost k dětskému vidění: Sedí na poslední židli / ve vyklizeném obývacím pokoji / skřípou vyschlé fixy / před-*

Autorovy „příběhové shluky“ rozhodně nejsou ve většině oním hlazením po duši, které snad pozorný posluchač zná z jeho básnických čtení.

Nejprve tedy **Obývací nepokoje**. Jak jen tu dokáže, třeba v básni Rozvedená, vyhmatat střed bolesti stárnoucí ženy: *Na druhý den se pak / přecení v inzerátu // Ale většinou je klid / svatý klid / Ve kterém pere / vaří uklízí / Musí pochopit / i počty třetíků / (čtyři bez jednoho) / nakoupit vyžehlit / vyplnit dotazníky // A když večer spravuje pojistky / netuší / jak jí šroubovák v ruce / smutně sluší*

stav // Když chlapeček kreslí / únor v listnatém lese / a obrovské / sprosté / slunce

A že tu mají převahu jemná vykreslení? Že to občas nezaduní? Co třeba tyto verše:

Já ne / já tedy ne / kdeže / řval ze sídlištěho balkónu / pokud jde o mne / pokud by šlo o mne / kdepak // řval ze sídlištěho balkónu.

Ke „všednímu nepokojnění“ mi (za sebe) stačí přidat: *smutky / tajemné jako karbenátek / kdesi na konci pátku.*

V pořadí druhá sbírka **Měsice**. Nebo roky? Takový Červenec, jeden z mnoha: *Ve tmě svítí / odřený roh / jako když někdo jde / neopatrně podél / skončeného příběhu / na chodbě / rány a kletba / chlapi / stěhuji pietu*

A že je v těch Červencích „dospělá“ něha? Proč ne? Třeba takováto: *Přibývá květinových vzorů / klidné kručinky / v čalounění / po krajích dék / stále máš šaty přiléhavé / jen říkám že přibývá / tichého květování*

A konečně sbírka **Vždycky se ty dveře zavíraly**. Už z verše první, stejnojmenné básně hledíme na dveře, které před námi trčí, samy se ani nehnou:

Před nimi žena zvedá provinile velkou spodní košíli, která v noci spadla ze šňůry. Muž se dívá na ženu s tou košílí. Asi vítr. Někdy v noci.

Oba by chtěli vědět kdy, kdy přesně se to stalo, oba by chtěli být v té chvíli. Že jsme u rytmických posunů oproti předchozím sbírkám? Ano, jsme. Zde jsou obrazy ještě více rozeseté, rozrýté do prostoru, ještě více zaléhavé a naléhající. Jsou gradované téměř až k prosbě. Zde už nedýchá nadlehčovaný stesk a porozumění výkyvům.

Doléhá tu jakási cítitelná marnost (ovšem ne bez naděje!) ohližení se. Někdo se tu ještě stále pevně drží hran stolu, aby nevykřiknul. Ale ona „volání“ nepřeslechněš; báseň Doma: *Z ráhnoví zaznívalo volání. Ale staré zlato z držav je pryč, jen mosaz ostravského večera odlévá muže a ženu a obrovskou zaoceánskou lod.*

Nebudu na závěr vykresávat hřejivý obraz (nevím sám, proč se mi do toho nechce?!), nechám tu Inverze (báseň): *Den bez nebe. Město hluché mlhou, tak hustou, že se opilec může opřít, v tom zlém vláni.*

Lampy v asijském bistru svítí i v pole-dne. Vedle v kuchyni mezi vysokými lednicemi se nehlasně smějí nějací lidé vietnamskému vtipu.

Máte jistě právo se ptát: Co rozbor verše, frázování, ústřední motivy ve sbírkách a jejich případný posun. Že jsem vám toho o nich mnoho neřekl? To se trochu stydím, ale zároveň (promiňte mi tu samolibost) se usmívám. Už tak je každé další „vyhmatávání“ z básnických knih Petra Hrušky jen velmi neobratný pokus přiblížit je čtenáři. A básník? Ten se většinou jen usmívá pod fousy. Že jako ano, že máte svoji pravdu a tak dále a tak podobně. Zůstávám u držeho a dodávám: dobré mi (nám?) tak.

Pavel Sobek

---

z průzkumu na lékařské fakultě Harvardské univerzity v USA vyplynulo, že mezi zdravotníky z univerzitní nemocnice, kteří pili jeden až čtyři šálky kávy denně, se vyskytlo o 88 % méně sebevražd než mezi těmi, kteří ji nepili. Zdravotníci, kteří zvládli víc než čtyři šálky denně, neznali sebevraždy vůbec.

<http://www.novinky.cz/00/09/25.html>

Podvědomé autoportréty Františka Hubatky

Úvodní text k vernisáži cyklu Chladna z rána.

Skleněná louka – Galerie Střepy, Brno, 13. 2. 2003

Vážení přítomní!

Sešli jsme se zde, abychom svými moskovými elektrárníčkami prohnali dojmy z autoportrétů Františka Hubatky. Tvrdím, že Hubatka pracuje především s mystériem autoportrétu, zatímco skutečnost, že jeho obrazy a kresby jsou

tanečků však pravidelně umisťuje své polofigurální a poloportrétní fantomy. Nebrání se zárodečně mytologickému vyznívání těchto kreací, proto na jeho plátnech a papírech potkáváme různá strašidýlka, rorschachovské skvemy a jiné

Mluvím-li pořád o autoportrétech, musím zdůraznit, že jde hlavně o tu část Hubatkovy osobnosti, která odráží komunikaci s duchovností, s tajemnem a s úzkostí až s roztríštěností ve vlastní postupně skladované psychické zkušenosti, která je dosti housenkovitá a vlakovitá.

také o slunci a starém dřevě, zjistil již skoro každý. Malíř pochází ze Znojma a prázdniny v dětství trávíval u dědečka v Jevišovicích, proto náklonnost ke slunečnímu záření a spíše venkovským reáliím nepřekvapí. Nejde však o tvorbu nějakého ulepeného snoba nebo naivního pana inženýra, který všemu rozumí a neúspěšně předstírá, že i díky tomu se stal skromným umělcem. Hubatka sice nevystudoval žádnou výtvarnou akademii, a to dokonce ani tu brněnskou, ale tvoří s přirozenou vzteklinou na straně jedné a s pavučinovým šílenstvím na straně druhé. Pro zjednodušení bychom mohli tvrdit, že jako u tolika malířů před ním je i pro něho důležitá práce se světem. Do světelých

legendy k nevyluštěnlým křížovkám. Nějaký konkrétní místopis odečteme z jeho prací těžko, ačkoliv vím, že František se v tomto smyslu nezřídka nechává inspirovat. (Do závorky nutno podotknout, že cyklus věnovaný nemocniči u sv. Anny je svou názorností a tematickým zaměřením zatím výjimkou.) Řekl bych, že Hubatkovy práce jsou dosti antiindustriální, ačkoliv jako geofyzik pracuje s různými měřicími přístroji. Coby geofyzik však rovněž tráví dost času v terénu a spíše než s městem komunikuje s tím, čemu stále ještě říkáme příroda. Má potřebu určitého zahřívání svých vizí a podobně jako karikaturistům mu z toho vycházejí především více či méně chtěně a více či méně ne-

chtěné autoportréty. Troufám si také tvrdit, že v jeho obrazech a kresbách nacházíme podobný typ hravosti jako kupříkladu u Jaroslava Róny, ačkoliv technicky se Hubatka vyznačuje spíše nežli robustností zvláštním šifrováním tvarů, neustálým přepisováním a neagresivní kamufláží. Mluvím-li pořád o autoportrétech, musím zdůraznit, že jde hlavně o tu část Hubatkovy osobnosti, která odráží komunikaci s duchovností, s tajemnem a s úzkostí až s roztríštěností ve vlastní postupně skladované psychické zkušenosti, která je dosti hou senkovitá a vlakovitá. Zatímco v běž ném životě působí František Hubatka spíše příjemně a vyrovnaně, na plátně a na papíře se pouští do boje se svými běsy a poněkud zahrádkářskou strašidelností, je si však také vědom toho, že se musí konfrontovat s různými více či

méně profláknutými symboly, které nám odkázala živelná tradice všelikých písmáků, mystiků, léčitelů anebo – ovšem že – čišníků – sportovních gymnastů. Jeho práce na mě v poslední době působí podobně jako ruské ikony anebo byzantské střevíce zapomenuté v ar mádním skladu s pavoukem, jenž si přeje stát se šéfkuchařem. Protože v posledních dvou letech dosáhl František Hubatka již zcela jednoznačné nezaměnitelnosti, nijak se nepodivujeme rozzrstajícímu počtu jeho příznivců. Myslím, že je dobré, že jeho sympatickou nezařaditelnost nepodkopává nějaké epigonství nebo pokusy o to střeofat se do vkušu případné vstřícné veřejnosti. Hubatka je dost výraznou osobností na to, aby si musel pomáhat těmito nezajímavými způsoby.

Petr Hrbáč

František Hubatka: *Odlesky* 2002 (Kombinovaná kresba, bar., 100 x 70 cm)

Reportáž ze země kavek

Milan Libiger: *Jako polystyrén na hladině Indie*
(1. sv. edice Stůl, Psí víno, Zlín /2002/)

Malá, drobná sbírka textů básníka-novináře („novináře-nenovináře“, slovy vydavatele) Martina Libigera **Jako polystyrén na hladině Indie** vyšla jako první svazek edice Stůl časopisu „Psí víno“ Jaroslava Kovandy, věnujícího se současné poezii.

holčička / na cestě v písku / plave prsa
// ...začíná pršet“) A jen tu a tam mezi obrázky toho, co autor vnímal, jsou vsuvky jeho vlastního obrácení k „já“... („HVĚZDY // Jak může něco tak nepozemského / připomínat domov.“)
Skromnost slov Libigera neopouští ani

Snad je básníkem ten, kdo dokáže slyšet
více než někdo anebo totéž co leckdo,
dostal však navíc ten dar, kód, dar umět to
proudění vjemů dešifrovat do obecněji
srozumitelných znaků, jako jsou slova.

Je to jedna z knížek, nad nimiž mně nezbývá než jen váhat nad důvodem nebo oprávněností k ní vůbec dodávat nějaká vlastní komentující slova, zbytečná – – nadbytečná. Protože všechno, co chtěl Milan Libiger říct, řekl, a netřeba za něj vysvětlovat či dokončovat coby příběhy jeho slavní fotografie, momentky ze vzdálené země, která je skrze jeho knížku najednou nesmírně lidsky blízká a nadosah. Ani stopa po zdůrazňování exotiky či hra na ni, ale zachycení vůně, zachycení atmosféry, skrze niž ke čtenáři provane to, co Libiger viděl, cítil a prožil.

„Jako polystyrén na hladině Indie“ mi připomíná černobílé album, v němž ne-prebývá zcela nic. Naprostým minimem slov je vyslovováno maximum o nažitém okamžiku. („ON THE ROAD // Nahá

tam, kde mění verš za prozaická slova. (FINÁLE // Finále cesty, finále zážitků. Váránasí. Pocit identity, neuvěřitelný klid, čas nesimuluje. Vešel jsem do města Káši hlavní branou. Mírný podvečer, první světla, melodická malátnost z marihuany, křičící uličky, mlčící Ganga. Padá tma, světla brousí, hlasy víc vyčnívají, maz mystiky na hlavu znavenou potem. Není to kopa záprtků. Spiš jáma do minulosti. Váránasí není dvacáté první století. Pohádky dupou bagančata-ma z Šivovy kůže na patách. Otazníky nezmizely, ale zprůhledněly. Televize, voda, její kapky, koloběh větráku...“) Vždy jsem se ve svých textech o textech snažila co nejvíce citovat autora. Nad sbírkou Milana Libigera cítím tuto potřebu dvojnásob, dvojnásob se mi vnucuje nerecenzentská (ale toto ani

nemá být „recenzi“) myšlenka: nač psát o něčem, co je třeba číst? Bez mých hodnotících pokusů, bez mých pochval nad nevyprázdněným minimalismem, nad přesností básníkovy expozice a zaostření, nad jeho nepodtrháváním utrpení či bídy, ale jejich glosováním vypovídajícím o nich právě tou svojí samozřejmostí jakoby vše... (RODINA// Sedi na peróně v kruhu jako kolem táboráku. Dvě starší ženy v bílých vlasech a zeleném sáři. Dvě holčičky, jedna přeštičkou tluče do poloprázdné láhve vody, druhá trochu vyděšeně dusí pod paží už polomrtvou slepici. Mezi ženskými jediný chlap. Na vyhublém těle jen oči, epileptické, šílené. Muž se seznamuje s kolemjedoucím chlápkem, chytá ho za ruku a vyrážejí spolu do nádražní restaurace. Ženy sedí dál na nástupišti. Starší z nich se náhle zvedne a jde si odplivnout do kolejíště.“) ...bez pochval nad jeho schopnosti sugerovat skrze slova své indické vjemy i evropské asociace („THE BIRDS // Zeptal jsem se, jak říkají kavkám Indové. Ptáci smrti. Když vypadl ve Váránasí večer proud a hejna ptáků křízovala bledou oblohu, vzpomněl jsem si na Hitchcocka.“) ...nad jeho nenásilnou opravdovostí... pozorovacím talentem a schopností utřídit viděné, seškrpat vše redundantní či rušivé, ponechat to určující, působící a sugerující obraz, ač máme před sebou „jen“ slova; osekat tvrdý kámen reality na hovořící sochu... Nejsou to všechno atributy, které by nakonec měly být vlastní každé dobré poezii, lépe řečeno, atributy, bez nichž poezie není (skutečnou) poezii?

Ovšem, co je vůbec poezie, a kdo je básníkem... Novinář-nenovinář Milan Libiger básníkem je, chtělo by se říct, pokud si na sebe chceme vzít tu zpupnost ukazovat prstem, kdo jím je a kdo není. *Snad* je básníkem ten, kdo dokáže slyšet více než někdo anebo totéž co leckdo, dostal však navíc ten dar, kód, dar umět to proudění vjemů dešifrovat do obecněji srozumitelných znaků, jako jsou slova. Ovšem slova ze své podstaty vždy víceznačná každému jednomu, kdo je čte, slova matoucí i vedoucí, vyšvětlující nevysvětlitelné, znejasňující zdánlivě nepochybné, a hovořící o tom zamlčeném tím, že poví něco jiného a kolem... *Snad* je básníkem ten, kdo se bojí slov, neboť ho zaléhá jejich význam*), a proto s nimi šetří. V tomto smyslu pak Milan Libiger skutečně je básníkem. Bez mých atributů velikosti a jakosti. *Prostě* básníkem, jehož texty je třeba číst, nikoli číst o jeho textech. Tedy místo pointy svého zamýšlení nad Libigerovou knížkou ocituji jeho úvodní báseň: ona a text poslední uzavírají jeho indický kruh odkazem k tak zvané civilizaci: „NOČNÍ LET // Křídlo se třese / jako by Boeing 767 Alitalia / stál na špičkách / vlevo kukuřičné zrnko měsíce / vpravo šustí noviny // ...a v uších Puccini“ Dala by se všelijak literárně vědně rozebírat; počínaje spojnicí všudypřítomného měsíce a místních kukuřičných zrn, konče asociacemi tance a hudby, baletky-Boeingu za tónů italské opery (a šustění novin)... Ale proč. Báseň, která si nestací sama, není básní: a tak všechny ty Libigerovy básně z hladiny Indie

*) Vojtěch Kučera, Samomluvy, Vetus Via, Brno 2000, s. 10: „Bojím se slov. / Až příliš / mě zaléhá jejich význam.“

ponechávám vlastní interpretaci každého, kdo je bude chtít čist; a pokud je snad vezme do ruky upozorněn mým nerecenzním zamýšlením, bude to zas jen a jen zásluhou Libigera, resp. toho,

co ve mně jako básník probudil, co probudil v nakladateli, který se ho rozhodl vydat, a v tom, kdo mi dal knížku do ruky s prosbou o něco, jako je „recenze“...

Veronika Schelleová

Podstatný debut

Kateřina Pastrňáková: *Samo(o)mluvy*. Gloriet, Brno 2001

Nejdříve o autorce. Kateřina Pastrňáková (*1974 v Moravské Třebové) studovala anglistiku a germanistiku na UP v Olomouci. Později žila v Londýně, Praze a nyní v Jihlavě. Tyto údaje vybírám z malého medailonu o autorce, který spolu s výběrem z novější tvorby přinesl Weles 15,6.

snad i trocha lítosti. Ale podstatné (ale spoň pro mne) je to, jak jsou tato zpětná ohlédnutí, ona tesklivost podány. Není tu totiž žádné přehnané bolestínství. Obrazy plynou svým zpěvným tokem, nikoliv s nějakou bůhvíjakou násilnou gestikou a pitvorností. Uvádím pro čtenáře tři ukázky:

V době, kdy se (někdy tak zaumně!) vystavují ledví a apeluje se na „originální“ (tedy tak často nově přežvýkané!) nebo jen „lechtivě hravé“ tóny, v době, kdy je hravost povýšena na líbivý trend a těžkomyslnosti se samy zamotávají ve své vlastní sebestředné spirály, v této době přichází někdo, aby „jen zpíval a vyslovoval“.

To, proč chci v několika větách načrtnout určité rysy básnického debutu **Samo(o)mluvy**, je ovlivněno především tím, jaký rytmus, jaká (nezvyklá!) melodie se rozléhá (byť mnohdy ne ještě zcela zvládnuta!) v básních této sbírky. Nejdříve něco k základnímu motivu, který se prolíná do jednotlivých básní. Je jím rekapitulace, ohlížení se zpět, stesk,

Báseň Korály mrazu:

V jediné barvě krasohledu / zkus chutnat rány v jeho těle / zmrzlé na rybí kost / chutnají prosoleně

V básni ShořL:

shoř mi a nesvit' / můj drahý plameni / zahal se v bílý pléd / než spolyká tě / hladovějící kameni

A ještě v básni Salvy pro osamělou:

*Stačí že má / záclony plné prachu / a ze
zápěstí dere se jí / drkotající svítání //
Stačí že / na hrachu kdysi pokleknutí /
jen předcházelo / z ložnic strachu sní-
mání*

V době, kdy se (někdy tak zaumně!) vy-
stavují ledviny a apeluji se na „originální“
(tedy tak často nově přezývané!) nebo
jen „lechtivě hravé“ tóny, v době, kdy je
hravost povýšena na líbivý trend a těž-
komyslnosti se samy zamotávají ve své
vlastní sebestředné spirály, v této době
přichází někdo, aby „jen zpíval a vy-
slovoval“. Žádná podzemnická zapřísahání,
ba ani rádoby surreálná hněvivost.
Jen (třeba) takovýto pokus o zpěv z bás-
ně Podvečerní bdění:

*není nic / než nit natažená do půl hla-
vy / než zima jejíž sylékání tě baví //
není nic / než tikot rozvrzané židle /
než střepina v tvém poraněném křidle*
A posledním umocněním (v tom klad-
ném slova smyslu) je zřídkavé, ale pře-
ce občas naleznutelné rozvinutí obra-
zu, např. v básni Ubohý Vincente!:

*Ještě jsem v životě nedržela / v ruce tvou
kovovou kosu / když díval ses na mě /
mezerou mezi zuby / tou dírou mezi slo-
vy / teď podsekávám sama sobě nohy /
sama sobě vlastní kmen / jsem setla //
Ještě jsem v životě necítila / tolík seč-
ných zbrani / na svém těle / Ubohý Vincen-
te! / Co tvoje hlava! / Teď jimi drží si
ji / jako stožár na svém krku / jak sto-
žhář zapálil / ji až z podpalubí / kolé-
bá se ohni v náruči / v rukách všech
zavěšených mostů*

Dobře. A nyní nedostatky a přehmaty.
Velmi citelnou slabinou bývá v někte-

rých básních přerýmování, přehnaná
tendence ke zvukomalbě, např. v básni
Narozeno v noci:

*Před vraty štěká tma / se všemi půlnoc-
ními hrami / už duní třeští hrany / po-
nocný po nocích / k uzoufání / svým
lesním rohem / důlky provrtá mi / když
se směju / sama sobě kleju / v požáru se
hřeju*

Tady se nedáří ani motivu, ani hudebnosti. Je to právě onen rub rytmování, bezradné vykreslování, vzdálené naléhavosti podaných obrazů. Další chybny posun se ukazuje v práci s přetavením tradičních příslloví: *je mi ticho / je
mi po pěšině; kohoutek stále kape /
svou troškou do mlýna*

Právě „přehánění rýmového vzorce“ je
snad tou nejméně zdařilou vrstvou sbírky. Dá se jím totiž pokazit báseň jinak
velmi dobrá. Tak například v již citované
básni Podvečerní bdění slyšíme verše:
*není nic / je černá krajina jež okraje
má bílé / je bílá hodina co po letech
se tváří mile* Podobně v básni Byla jsi
plamínek:

*Ve vzduchu poznáš poslepu / ve zvuku
po mechu / mou kyselost / či zásadu
Těchto „hravostí“ je mi opravdu líto.
Kazí jinak výrazný debut, a pokud si čte-
nář dohledá novější autorčiny básně
z minulého Welesu, dojde snad k tomu,
že autorčina nová, ohlášená sbírka může
být, po vyvarování se přehmatů, výrazným
příslibem mladé české poezie.*

Věřím, spolu se čtenářem, v to, že ona
bělobná linie malby a prostá rezonance
rytmu má ještě mnoho podstatných jis-
ker v sobě!

Pavel Sobek

MILDO, HROZNĚ MOC TĚ CHCI!
MILDO, ODEPIŠ!

NE!

MILDO, ODEPÍSEŠ MI JEŠTĚ LETOS?

NE!

ČAU TLAPÁKU, CHCEŠ SE MNOU CHODIT?
VLASTA RADOVÁ
ANO - NE

A MÁŠ HOLKU? SABRINA

TLAPÁKU, JE PRAVDA, ŽE JSI TEPLOUŠ?
ANO - NE SABRINA

PAVLE, MOC TĚ MILUJU SÁRA
ODEPIŠ

NEMÁM ZÁJEM, NEOTRAVUJ

PROČ NEMÁM OTRAVOVAT.
JÁ TĚ MILUJU LÁSKO.
MILUJEŠ MĚ TAKY?
ANO - NE

PÍŠU TI NAPOSLED, ŽE TĚ NECHCI.
UŽ NEODEPISUJU

PAVLE, PROSÍM DEJ MI JEŠTĚ 1 ŠANCI
ANO - NE

AHOJ, TADY KLÁRA Z PRAHY.
JE MI 15.
CHCETE SE SE MNOU SEZNÁMIT?
ANO - NE
JESTLI JO, TAK KDO?

KDYŽ SE JMENUJEŠ PAVEL KOŠTÍŘ,
TAK PROČ SE PODEPISUJEŠ NA MICHALA KAŠPAŘÍKA?

TO JE ZAJÍMAVÝ,
KDYŽ DAVID ZAŠKRTL ANO, TY TAKY!!
TEĎ MÁŠ JÍT SÁM A NEJDEŠ!!
TO JSEM O TOBĚ VÁŽNĚ NEVĚDĚLA!

JÁ VÍM, ŽE TO PÍŠETE VY KRÁVY!

*Opsáno z budky na železniční zastávce Brandýs nad Labem, zastávka.
Redakci zaslal Petr Vostřel*

Modlitba za dostatek bláznů propadlých rounání srdce

Jan Majcher: Neprůstřelný Deggret. Medard, Praha 2002

V loňském roce vydal Jan Majcher druhou knihu próz nazvanou *Neprůstřelný Deggret*. Stejně jako u své prvniny tím však připravil recenzentům nelehký úkol. Opět se totiž ocitáme v prostoru „femenologických momentek“, v nichž autor glosuje základní okamžiky našeho bytí. Jak ovšem psát o titulu, který je osobitým filozofickým pohledem, niterním monologem či meditací? Jak přistoupit k textům, kde z elementárních hodnot je nenásilně odstraňován nános zažitých paradigm, kde autor s lehce sarkastickou tváří vybízí čtenáře k hlubšímu zamýšlení? Odpověď není snadná obzvláště proto, že u většiny textů literárnost nepatří k Majcherovým prvořadým cílům.

Autorovo hledačství je stylizováno v postavě inspektora, který je mluvčím, z jehož perspektivy je nahliženo vše fundamentální v lidském životě. Prostřednictvím této fiktivní postavy autor pátrá po smyslu bytí a možnosti jeho naplnění. Tento moderní vykladač má nadosobní ráz, je subjektem, který svými samomluvami nastoluje mnohé otázky, jejichž závažnost si v naší každodennosti neuvědomujeme. Filozoficky „neprůstřelný kriminalista“ prochází ve třech oddílech knihy vývojem – určitými stupni poznání, což je patrné z proměn intenzity jeho mluvního aktu, z naléhavosti otázek spojených s existencí člověka a také s potřebou zvnitřního a pozorného naslouchání sobě samému.

Filozoficky „neprůstřelný kriminalista“ prochází ve třech oddílech knihy vývojem – určitými stupni poznání, což je patrné z proměn intenzity jeho mluvního aktu, z naléhavosti otázek spojených s existencí člověka a také s potřebou zvnitřního a pozorného naslouchání sobě samému.

Je zřejmé, že autorovi nejde o ucelený filozofický koncept, ale o zastavení se, o komentář vybraných kategorí. Jeho lehce ironizující sofismata jsou zbavena prázdných gest a planých úsudků v duchu ustálených norem. Všim jako by prostupovala životní zkušenosť, která se stává katalyzátorem jednotlivých textů.

Žánrově lze tyto texty označit jako mikropovídky, fragmenty úvah, sentence či rozvinuté aforismy. Častými jsou také volné parafráze myšlenek významných myslitelů (např. Martina Bubera), citáty z židovských přísloví a reminiscence biblických textů. Zejména v prvním – nejrozsáhlejším – oddílu nazvaném *V reji přítomnosti* autorova spisovná výpo-

věd' rezignuje na artistní ráz. Objevují se zde spíše racionálně konstruované promluvy, které ovšem mnohdy prozražují Majcherovu schopnost básnického zraku. Jazyk knihy není zatížen odbornou terminologií, kterou bychom očekávali u filozofického traktátu; tím autorův text není. Mnohé naopak zůstává nedopovězeno, autor se zjevně snaží iniciovat čtenářovo myšlení, vést ho křehkými cestami logiky k poznání. Ve fabulačně prostých příbězích nacházíme sice náznaky snů či extatických vizí, ale tyto momenty bývají vzápětí demaskovány jako ozvěny duševního dění, v němž prozatím zcela vítězí racionalita. Podoba Majcherových textů se výrazně mění v druhém a třetím oddílu. Druhá část, pojmenovaná *Na samotce*, představuje asi nejhlubší filozofický záběr. Úvahy nabírají konzistentní tvar, někdejší lapidárnost je zapomenuta. Vstupní výzva k „*zvnějšňování vnitřního*“ jako by byla emblémem celé knihy. Tyto pasáže rezonují s Buberovým filozofickým konceptem. Autor odmítá ve shodě s tímto myslitelem přistupovat k svému okolí chladně, dívat se na něj z dálky jako na samozřejmou věc, jako na součást kauzálních řetězců. Naopak vyzývá k opravdovosti, k vstoupení do těch-

to vztahů s celou nejvnitřnejší bytostí. Nelze ovšem tvrdit, že by tento způsob nazírání zbavoval autora existenciální nejistoty, ta se promítá do přítomných paradoxů: „*Miluji-li vně – nemiluji. Hledám-li vně – nehledám. Jsem-li vně – nejsem. Nejsem-li vně – jsem (?)*“ V závěrečném třetím oddílu s názvem *Neprůstřelný Deggret* vstupujeme do snového textu, který vyniká imaginací. Je to sen romantiků, sen „*bláznů propadlých rounán srdce*“, pro něž probuzení do reality je smrtí. Metaforický text svou formální stránkou lehce připomíná intonaci Nietzschova Zarathustry. Je prostoupen vizemi, v nichž se hlavní hrdina pokouší na pomezí života a smrti o „*svorní porozumění stavbě světa*“. Množství symbolů a aluzí umocňuje významové dění v textu, který je jen zdánlivě iracionálním záznamem. Tyto momenty patří z literárního hlediska k tomu nejlepšímu, co kniha čtenáři nabízí. Zmíněná smrt jako by nás heideggerovským hlasem volala k autenticitému života ve svobodě a odpovědnosti za sebe sama. Nutí nás k zráni již zde, „*v horizontálním světě, až dokud nepochopíme ...*“

Miroslav Chocholatý

Máchá versus Erben

Výpisky z četby

„Měl jsem pocit, že knihu Máj musel napsat naprostý idiot. Po prvním přečtení jsem nevěděl, jestli tam jsou hlavní postavy nebo je to jenom nějaký blábol. Až po 3 přečtení jsem věděl, o co se jedná.“

„Uvědomil jsem si, že básně tohoto typu už nechci nikdy číst.
Je to ta nejhorší lit. forma.“

„Překvapilo mě, jaký je to rozdíl, když jsem četl Máj
a Kytici. Kytice pro mě byla lehčejí pochopitelná a dokonce
se mi i líbila.“

„Rozhodně radši přečtu 100 takových balad než další Máj...“

...
Komentář a hodnocení vyučujícího (pozn. red.):

„Mácha nebyl idiot! 3“

*Opsáno ze čtenářského deníku na internátě SPŠE v Rožnově po Radhoštěm.
Redakci zaslal Petr Vostřel*

Pěstované kulturní rostliny jsou náročnější na stanoviště než plevele, které jsou skromnější a otužilejší. Musíme se na rostlinná společenství dívat se stanoviska boje mezi druhy, jak nás to naučil poznávat Lysenko. Je přeci známo, že žito nevytlačuje žito, že oves není oves, ale naopak, že žitu škodí jiné druhy, a to plevele jako je chrpa, pýr, že ovsu škodí ohnice a oběma obilninám krutý pcháč neboli oset, lid. zv. bodlák, který byl v roce 1951 tak rozšířen na polích vesnických boháčů, že přerostl úplně hlavní kultury a utvořil zápoj, takže delegace ze spřátelených států se domnívaly, že u nás pěstujeme „bavlník“. Tak nám nechali zlomyslní sabotéři rozrůst a vysemenit tohoto nebezpečného škůdce našich kulturních rostlin. Lidové orgány nezajistily mnohde ani posečení těchto hnízd s pcháčem ještě před vyseměním a nezakročily proti vesnickým boháčům, že nedbali vládního výnosu o hubení plevelů.

*Jan Smetáček: Bojem proti plevelům zajistíme vyšší výnosy našich družstevních polí, in:
Kalendář českého zemědělce 1952, vydalo Nakladatelství Brázda*

Úlohu krmiče nesmíme přezírat. Jde o to, abyhom mu péči o zvířata co nejvíce usnadnili. Proto slovo těch družstevníků, kteří mají lásku k chovatelství a kteří budou ve stáji pracovat, musíme vážit při adaptaci stáje na každém kroku. Jdeme k socialismu a učíme se hospodařit v nových podmínkách. Musí být již nenávratně za námi kapitalistické nazírání na člověka ve chlévě, kde může být kdokoliv a nadřít se jakkoliv, jen když přinese svou vykořistovanou prací zisk podnikateli. Bez uvědomělého, své věci znalého a spokojeného člověka nevybudujeme nic, tim méně živočišnou výrobu a v ní nejdůležitější odvětví – chov skotu.

*Josef Bráza: Adaptace družstevních kravín, in: Kalendář českého zemědělce 1952, vydalo
Nakladatelství Brázda*

Železniční rubrika

Vlakem do Sighetu

Tomáš Vašut

Na tom Sighetu jako konečné stanici příliš netrvám, prostě se mi to líbilo jako titul. Jednoduše navrhoju jet na delší výlet. Stačí přistoupit...

Cestou na nádraží – Zubří

Je docela milé, že v téhle zemi je kdejaká zastávka zkrátka nádraží, prostě těmi dvěma pásy kolejí je někde za obzorem spojena se všemi velkými Bahnhofy, Pályaudvary a Gares, co jich jen je mezi Lisabonem a Vladivostokem. Bude v tom snad i nenápadný kousek velikosti národa, který si nikdy nepořídil moře, ale zato, když už tu byla možnost, propojil se světem kdejaké zapadlé městečko a kdejaké vesnici přiznal právo na nádraží, třeba jen zastávku, na které se vlaky zdrží půl minuty. A když si vybavím nějakou tu parní lokomotivu s oblakem páry a kouře, ani moc nezávidím Portugalcům, Galicijcům či Řekům jejich plachetnice, protože vlaky mě nakonec

odvezly, abych pro sebe taky objevil kus světa.
Nebylo to hned. Nedávno mě při cestě rychlíkem Pannonia napadlo někde v Sedmihradsku, že člověk možná nejdelší část života prožije jako dítě. Prostě taková malá teorie relativity podle subjektivity vnímání času. Tenkrát skutečně čas neletěl, do Vánoc bylo vždy neskutečně daleko, jako by v dětství vše plynulo v té měř nekonečném bezčasí. Za zahradou bafaly vlaky nahoru do Rožnova a dolů do Meziříčí a já ještě netušil, že je k tomu potřeba grafikon. Pravda, měnily se v čase, bájný parní čmuďák vystřídalo záhy hřmění dvojtaktů, sytě červená, vlivně podmračená lokomotiva. Svět byl teh-

dy zahrada a skutečné vlaky se zdály být zvětšeninou Berliner TT-Bahn, 120:1, dvě okružní tratě na koberci, sbíhající se díky výhybkám v krátkém spoječném úseku, takový první železniční zkušební okruh, malé polabské Cerhe-

nice k provádění pokusů se dvěma závodními lokomotivami DR a bizarním vozovým parkem, sestávajícím z jedné cisterny a dvou lůžkových vozů MITROPA.

28a – do Rožnova a zpět

Ovšem tenhle ideální nekonečný kruhový běh času měl být narušen tím, že dějiny plynou lineárně a že všechno má svůj počátek i malou konečnou stanici, třeba jako v novele Obyčejný život od Karla Čapka. Mohly by to být třeba Velké Karlovice či Makov, pro mě to byl Rožnov pod Radhoštěm, místo čekárny pro matky s dětmi úzká chodba s jízdní-

vážně ve smyslu vertikálním. Avšak voda plynoucí v Bečvě a vlaky do Meziříčí dávaly tušit, že jednou rozbití prasátka a koupím si jízdenku do světa. Jen jsem se musel na takovou cestu důkladně připravit. Osvěty se mi dostalo z knih. Ta první se jmenovala Oblastní jízdní řád ČSD 2, 1982–83, vlastně Morava a Slezsko.

Mohly by to být třeba Velké Karlovice či Makov, pro mě to byl Rožnov pod Radhoštěm, místo čekárny pro matky s dětmi úzká chodba s jízdními řády, které jsem roztáčel nad hlavami cestujících jako tibetské modlitební mlýnky, a podivuhodný rituál přešibovávání lokomotivy na konci trati.

mi řády, které jsem roztáčel nad hlavami cestujících jako tibetské modlitební mlýnky, a podivuhodný rituál přešibovávání lokomotivy na konci trati. Tenkrát jsem si myslел, že žiju někde na konci světa, když už koleje dál nevedou. Dále pak byly jen hory, zasněžený Radhošť jako malý Ararat a návštěvy v dřevěné chalupě u dědečka na Černé hoře, výlety spíš v čase a přemíšťování pře-

A zatím se dál cestovalo jen tam a zpět vrníci motorovou rožnovkou a v sobotu ráno občas vagony od rekreačního rychlíku ROH. Byly to zřejmě jediné přímé vozy spojující přes noc Prahu s Rožnovem, taková malá satisfakce pro někdejší lázeňské město, které se snažilo ve dvacátých letech proměnit místní dráhu v jeden z úseků trati z Prahy do Košic a na Podkarpatskou Rus.

Vůně dálka ve Valašském Meziříčí

Skutečné volání dálka ovšem začíná až ve stanici, v níž zastavují opravdové expresy zvučných jmen. Pro mě to bylo nádraží v Mezříčí, kde jsem měl to potěšení denně přestupovat při dojízdění na vsetínskou průmyslovku. To nádraží skutečně občas trochu voní dálkami, nejlíp se vdechovaly za slunečných květnových a červnových odpolední, když teplý jižní vítr nesl vůni pražené kávy z Dadákovy továrny a blížily se prázdniny.

cházelo mi nějaké docela impozantní číslo, asi tak dvakrát do Vladivostoku a jednou zpět... Můžete si to zkusit vypočítat, třicet kilometrů, tam a zpět, denně, čtyři roky, nebýt těch prázdnin, tak bych měl možná i na cestu z Vladivostoku zpět.

Po čtyři roky mi bylo dopřáno pozorovat panoptikum nádraží ve Vsetíně: bájně bytosti obývající čekárnu, šamany a proroky, kteří v odpoledních hodinách nasedali na vlak a mířili někam dále do

Jednou jsem si počítal ve vymrzlé meziříčské čekárně, co mě čeká, a vycházel mi nějaké docela impozantní číslo, asi tak dvakrát do Vladivostoku a jednou zpět... Můžete si to zkusit vypočítat, třicet kilometrů, tam a zpět, denně, čtyři roky, nebýt těch prázdnin, tak bych měl možná i na cestu z Vladivostoku zpět.

Před staniční budovou na Vsetín a ve Valmezu defilovaly dlouhé, třináctivozové rychlíky na Slovensko: Vsacan, Bečva, Detvan a proslulý noční Laborec, který připomínal, že vůně dálka je nejspíš sen o tom, co jednou přijde, až budeme mít z krku například maturitu. Možná právě v tom je kouzlo vlaku, že jezdí leta trpělivě kolem a čeká, až jednou taky nastoupíš.

A zatím za okny vlaku ubíhala bezedná osmdesátá léta a průvodci procvakávali dny na měsíčních žákovských jízdenkách. Jednou jsem si počítal ve vymrzlé meziříčské čekárně, co mě čeká, a vy-

temnot, paní, která mi chtěla kontrolovat úkoly, a tetiny v krátkých širokých sukňích a černých šátcích navzájem si pomáhající do pantáku na Pováží. Kolorit nádraží dotvářela zvuková kulisa téměř neustálého hlášení: Pozor u první kolej, pozor u první kolej, po kolejí první se posunuje. A do toho všechno jako dva bohatýři zase vpadly, zpravidla se zpožděním, rychlíky Bečva a Detvan, zaskřípaly rychlíkové brzdy a všechno strnulo v drobném hemžení, ještě poslední šluk z cigarety, nástup, odjezd. Azase nacpaný panták ve tři odpoledne, dědek Lokťas, samozvaný galantní ochrán-

ce důchodkyň a studentobijec. Do našeho vozu se ovšem neodvážil. Jako by tam byla zvláštní třída výhradně pro mládež školou a učilištěm povinnou, pro metalisty a budoucí zedníky a elektrikáře z MEZu, chodící na vlak odbojně přes uhlí a ráno vyskakující před stanicí do příkopu, když se přibrzdilo, aby mohl projet rychlík z Ruska. Nebyla to Dukla z Moskvy do Prahy, ale jeden z nočních fantomů, které jízdní řád nevedl: sovětský expres do Milovic, snad ani jméno neměl.

Ale za oknem wagonu plynuly další podzimní mlhy, válející se po rozblesku na Bystřičce, a bukové lesy zlatě zářící v odpoledním slunci, Bečva si tekla, kam měla, stará mechanická návěstidla nám většinou dávala zelenou a ve Stříteži nastupoval čert. Občas nastalo zpestření v podobě praxe ve Zbrojovce, kam zajízděla ze vsetínského nádraží poslední průmyslová železnice s přepravou cestujících: posunovací lokomotiva a staré dřevěné vozy s nápisem ČMD-BMB, protože si je půjčili filmáři k natáčení jednoho nepovedeného seriálu.

Vrcholem veškerého středoškolského popojízdění byla ovšem cesta na chmel, když nás vlak jednoho teplého srpnového večera odvezl kamsi do nevídané dálky. V kupé sice po devíti, ale zato bez dozoru, příjemný pocit, že už máme za sebou druhák a tím i povinnou školní docházku. Na druhém konci noční ana-

báze, západní pohraničí a vesnička Želeč, domky volyňských přesídlenců se zrcátky v omítce, ztracené v lese chmelnic. Pěkně tam bylo, ubytování ve škole, po třiceti, palandy, strava skvělá, plněné papriky s rajskou a knedlíkem, a úžas, kolik toho sní jedinec ve vývinu, když osm hodin nakládá v dešti na vlečce. Jen nevím, jaká atmosféra panovala v hospodě na návsi pod lipami, nad níž spočívalo nezpochybnitelné hrůzostrašné tabu vyloučení ze studia. Ale stačilo sednout na vlak, rovněž zakázaný, a dojet si někam z dohledu. Po rozpadající se trati bývalé Buštěhradské dráhy, kde už zvolna zarůstala někdejší druhá kolej břízkami, jezdil každý večer jako předzvěst oněch dálek předalekých rychlík Thermal, v čele se dvěma funicemi brejlovci a na konci se dvěma lůžkovými vozy z Karlových Varů do Moskvy a Leningradu. A zase zpáteční cesta: poslední den prodloužených prázdnin, zpoždění, obřadné odpojování rozbitého wagonu, další zpoždění, pražský semmering a panoráma Hradčan, dlouhý večer zavánějící podzimem a chmelovými věnci, rozpačité postávání v polích, před námi a za námi dlouhé nákladní vlny s uhlím, železem, cementem, obilím, vlak za vlakem z východu na západ a zase na východ a na druhém konci dne noc červených, modrých a bílých světel, na jejímž konci jsme měli složit zkoušku dospělosti a rozjet se po světě.

Căile Ferate Române – CFR

Začalo to v Curtici. Nebo možná už v maďarské Lökösháze. Rychlík Praha – Bukurešť zastavil jednu srpnovou neděli

na začátku devadesátých let v rozpálené polední pustě. Ospalá idyla, po nástupišti si vykračovalo hejno slepic s ko-

houtem. Zkontrolovali nám pasy a poslali do Rumunska. Vlak pomalu proplul mezi sklizenými lány a minul hranici. V Curtici přepřahají lokomotivy, snad proto tam vždy panuje takové podivné ticho. Tenkrát bylo slyšet jenom cukrování hrádličky.

Na hranicích mezi Maďarskem a Rumunskem si stále potrpí na okázalé manýry a uvítací ceremoniál. Pravda, už to není, co bývalo, žádná vojenská přehlídku se nekoná, i když možná, že je to tim, že těch cest už bylo nepočítaně, ani do pasu se ta razítka už necháela vejit. Tak já nevím, to je přece docela normální: přijde voják, buná ziua, vztyk, pěkně se podíváme, jestli mám někoho nepřivázít pod sedadlem, přijde usměvavý gentleman s tím svým všemohoucím razitkem a impozantními nárameníky, buná ziua, dobrý den, za zády mu čile proběhne četa slídlů se žebríkem, mírně nevrlý pán v zeleném se sugestivně optá, jedete-li z Istanbulu, bohužel, nemáme nic k proclení, potom uklízečka s metlou, průvodčí nad vámi udělá křížek do velkého sešitu a po nástupišti se promenáduje celník s velkou zmrzlínou... Pravda, občas poklidnou náladu zkali nějaký ten výstup ve vedlejším kupé, ale s českým pasem vás zdvořile vpustí do země. Vlak ještě chvíli zvolna kodrcá mezi pozoruhodnými průmyslovými giganty a přibrzdí na nádraží v Aradu. Přijeli jste do Rumunska.

Arad je vlastně docela výstavné město s okázalým bulvárem a impozantní úzkokolejnou tramvajovou sítí, ale blízkost hranice je na ulicích znát a na nádraží ještě trochu více. Přestože se tady po čase můžete cítit jako doma, nejprve pochopíte, že jste najednou někde úpl-

ně jinde, a to jak v prostoru, tak i v čase. Z baru na nástupišti hlasitě vyhrává nezvyklá hudba, prohlížíte si cestující v dlouhé frontě u pokladen, kartonové jízdenky se na povinně místenkové rychlíky vydávají nejdříve hodinu před odjezdem vlaku. Cítíte kolem sebe zvláštní skrytý neklid, ale zároveň se nic neděje a všechno vyzařuje trpělivou atmosféru neustálého očekávání.

Tenkrát jsem přesedal v Aradu, abych pokračoval dálé do banátského Temešváru, který byl kdysi velmi pokrovovým městem, už koncem 19. století tramvaje, městské osvětlení, všechno na elektřinu. Něco z toho podnikavého ducha přetrává v celém Banátu, kde se mísí Rumuni, Maďaři, Švábové, jichž pravda trochu ubylo, se Srby, Slováky i Čechy. Už z vlaku si můžete všimnout vesnice se dvěma třemi kostely: pravoslavným, katolickým i protestantským. A můžete se zastavit třeba hned za hranicí v Nădlacu, městečku obývaném Slováky, sedět u baru na tržišti, popíjet kávu a poslouchat tu babylonskou směsici známých i neznámých jazyků.

A protože Banát je protkán hustou sítí železničních tratí, koupil jsem si jízdní řád CFR a jezdil na krátké výlety do okolí, např. na zříceninu tureckého hradu do Radny. Od té doby se hodně změnilo, ale svezení v osobním vlaku CFR stále patří k silným zážitkům. Nejstarší osobní vozy, pokud je nestihla krutá modernizace ponuře dekadentního vzhledu dosazením umakartu a laminátových sedaček, byly sice nahrazeny novějšími typy, ovšem rovněž určenými na odpis. V lázních Buziaș se s nimi stále potkávají staré motoráky, jinde v Rumunsku dost vzácné.

A když vám to v Banátu už nebude připadat tak zajímavé a exotické, můžete si v Agentii CFR opatřit další jízdenku a vyrázit. Jel jsem nacpaným nočním rychlíkem z Temešváru k moři, kolem Železných vrat, na druhém břehu Dunaje světla rozpadající se Jugoslávie a na druhém konci té noci zase Dunaj překlenu-

a poli kukuřice, občas lesík nebo hliněná vesnice, domky krčící se k zemi, jako by stále ještě očekávaly nájezdy Tatařů, věčnost. A na konci té věčnosti večer, tunel a za ním město bílých kostelů a starých domů v tichých zahradách, Jasy, které pamatují, že bývaly i jiné časy, a snad proto nikdo nikam nespěchá.

Cítíte kolem sebe zvláštní skrytý neklid, ale zároveň se nic neděje...

tý ocelovým mostem inženýra Salignyho, za mostem dobrudžská krajina, tentokrát skutečný Balkán, sluncem sežehlá zem, řeckořímské vykopávky, Turci, Tataři, řecký pravoslavný kostel a mešity v Konstanci, na náměstí zádumčivá socha sem vyhnánaného Ovidia a na posledním výběžku pevniny pod starým majákem janovských mořeplavců romantický básník Eminescu zahleděn do vln Černého moře. Vlak jede ještě kousek do Mangalie, ale potom je třeba se vrátit.

Na cestách jsou prý nejhezčí návraty, avšak na každém návratu určitě zase to volání dalek. Ovšem po čase se i romantické, zmatené cesty do neznáma mění ve stálé navracení se. Ale mezitím je třeba procitnout pod zubatou hradbou po hoří Făgăraș za jasného letního rána i za šedavého svítání, když jsou břehy Oltu plné blatouchů nebo také v novoročních závějích, pod kabátem, zimou. Zapatovat si pak staniční znělku v zamrzlé Brašově a zdravit cestou sedmihradské opevněné kostelíky jako staré známé. Pochopit, jak jiná je cesta do Jasů rychlíkem, vlekoucím se rozpálenou pustou rovinou k Mărăšešti, a nekonečná jízda Moldavskem mezi pastvinami

Ale poutník nemůže nespěchat, jen spočinout, protože by mu ujel vlak, který jej odvezе malebnou Bukovinou přes hory do starobylé Kluže, kde se narodil král Matyáš Korvín a v níž zhotovali bratří Tamás a Bálint sochu sv. Jiří drakobijce zdobící nádvori Pražského hradu. Před kalvinistickým kostelem stojí její kopie ve stínu stromů. A na náměstí stále stojí Mathias Rex se svými zbrojnoši, a i když to zřejmě vadí panu starostovi, dávají si zde Klužané stále schůzky pod červeno-žluto-modrými žárovičkami. Z některých starobylých měst se vám tak nějak nikam nechce. Třeba to způsobuje nějaký genius loci vytvořený staletími, kdy města žila uzavřená ve svých hradbách. Možná ho najdete i jinde, v malebně opevněné Sighișoaře nebo Schässburgu, v Sibiři se starými okenicemi a střechami porostlými lišejníkem a taky s železničním muzeem, případně tramvají vinoucí se poli do vsi Răsinari, nebo třeba v Gherle, založené arménskými kupci. V Kluži jsem chvíli pobyl, tak vím, že to něco působí dočela určitě a tak nějak samozřejmě, že se už musíte navždy vracet, protože tam za devatero horami a řekami jste taky doma.

Acceleratem do Sighetu

Ale úplně na konci cest byl Sighetu Marmăiei, Marmarošská Sihóť na Tise, kterou projížděly ve třicátých letech nejen rychlíky ČSD z Prahy do Jasinje, ale také přímé vozy CFR ze Satu Mare do Černovic, projíždějící za Jasinjou po území Polska. Je to tak trochu konec světa, vlastně vždy tudy vedly nějaké hranice. A zároveň se právě zde tak nějak mimočodem setkávaly různé národy, Západ s Východem a svým způsobem i Sever a Jih. Konec konců, zeměpisný střed Evropy leží právě v historické Maramureši, kousek od rumunských hranic při silnici do Rachova, kdysi v nejvýchodnějším cípu Československa. Stejně daleko do Lisabonu i na Ural. Ale od té doby, co postavili železnici, možná taky stejně blízko, kdyby později na tomto místě nevznikla ostře sledovaná hranice dvou světů, která na dlouhá desetiletí zcela zastavila osobní dopravu na peážních úsecích tratí. Sighet však nezůstal izolovaný, vadesátých letech urychlěně postavili přes hory trať z vnitrozemí. Na úseku Salva – Vișeu de Jos vlak pozvolna, téměř krokem stoupá do hor k vrcholovému tunelu, za nímž se rozevírá malebné údolí řeky Izy, seníky roztroušené po horských loukách, stavení s vyrezávanými branami a sady švestek, dřevěné kostelíky, ženy i dívky v zelených květovaných šátcích. Za stanici vede trať

údolím řeky Vișeu, které se stále hloubí zařezává do okolních hor. Asfaltovanou silnici vystrídá prašná cesta a za posledním zákrutem přijíždí do nádraží ve Valea Vișeului, Vyševske Dolyně, jak říkají místní obyvatelé. Na Ukrajinu vedou dál už jen širokorozchodné kolejí, ale když přešibují lokomotivu, vydá se vlak podél Tisy, podél jedné z nejpozdějších hranic v Evropě, projede soutěskou, tunelem a zastaví na samém břehu Tisy v Bočkově, kostel a městečko je pár desítek metrů přes řeku, na Ukrajině.

Do Sighetu jezdí vlastně dva rychlíky, z Bukurešti a Temešváru, ale jednou znejfantastičtějších cest vlakem byla jízda na prázdniny nočním zrychleným osobním vlakem Sighetu Matmației – Cluj-Napoca. Vyjízděl tenkrát ve dvě hodiny ráno, hranice minul ve tmě jako přízrak a k ránu do něj začali nastupovat cestující obtežkaní koší a taškami a sekáči s kosami. Za oknem svítalo, lidé vystupovali a nastupovali na neznámých venkovských nádražích, na příkrých svazích už bylo vidět sekáče kosící orosenou červenocovou trávu a v nějakém krajním momentu bdění mezi nocí a dnem jsem na jednou cítil, jak splývá domov, návraty i volání dalek, vlak, lidé a krajina, to, co bylo, je i bude. A tak jsem klidně podřímoval a nechal se unášet pomalým rytmem kol vlaku šinoucího se k horám.

Knižní nabídka nakladatelství Weles – jaro 2003 / podzim 2002

Petr Španger: *Vodní mlýnky*

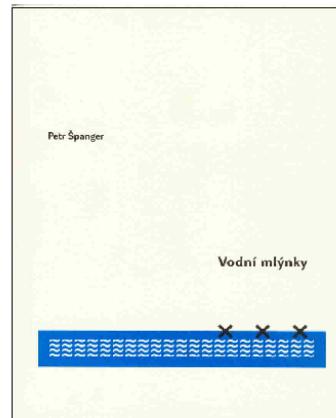
Básnická prvotina šestatřicetitého jesenického autora. Špangerovo zprůzračnování skutečnosti dodává jeho textům lehce namodralé kontury, v nichž na jednu stranu stačí „jen přimhouřit víčka / a nechat se povívat / hedvábnu lehkostí / pápěř bílého větru...“, ale na stranu druhou v nich „na mrtvých pahýlech uschlých ořechů / dětské šatičky prosí vítr / o slitování“.

Jakoby právě onen *stály neviditelný pohyb vzduchu* byl autorovi styčným bodem k tvoření.

Formát 147 x 190 mm, 72 str., brožovaná vazba. Termín vydání březen 2003.

ISBN 80-239-0159-1.

Cena 89 Kč.

! WELESOVA NOVINKA !

Distribuce: Kosmas, Lublaňská 34, 120 00 Praha 2 Tel. 222 510 749

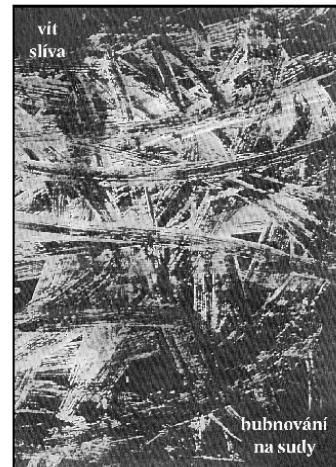
Vít Slíva: *Bubnování na sudy* (1991–1996)

Několik let avizovaná sbírka básní předního autora střední generace inspirovaná nejen rodným Slezskem, ale i Brnem, kde autor prožil více než 25 let svého života. Součástí dnes již legendární báseň Zpěv kozlů.

Zachycený detail je nadán ohromnou vnitřní dimenzi, která jako by byla poprvé atakována dotykem slova. Každý obraz je jedním z mnoha začlenění na nikdy nekončící cestě za nalezením „prapodstaty“... (Miroslav Chocholatý, Host 2/03)

Ilustrace Tomáš Penc. Formát A5, 60 str., brožovaná vazba. Termín vydání říjen 2002 (dotisk duben 2003). ISBN 80-238-9126-X

Cena 75 Kč.

! Nominace na Literu za poezii – Magnesia Litera 2002 !

Objednávejte na adrese:

Weles, Vojtěch Kučera, Kosmákovova 21, 615 00 Brno

E-mail: adalbert.weles@centrum.cz

Knižní nabídka nakladatelství Weles – podzim 2002

František Hubatka: Chladna z rána

Sborník 16 barevných reprodukcí kombinovaných kreseb osobitého brněnského výtvarníka, inspirovaný exteriéry Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně. Vychází ku příležitosti stejnojmenné výstavy v kapli Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně, doplněno sedmi básněmi sedmi básníků - lékařů (Miloše Holuba, Ondřeje Zahradníčka, Norberta Holuba, Marka Fenclu, Roberta Fajkuse, Petru Hrbáče, Vladimíra Šramku).

*Formát A5, 56 str., křídový papír, vazba sešitá.
Limitovaná edice. Termín vydání říjen 2002.*

Cena 99 Kč

Vladimír Šrámek / Jozef Fodor:

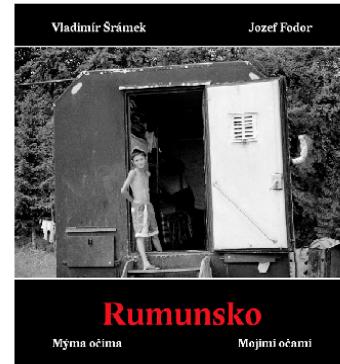
RUMUNSKO

Mýma očima / Mojimi očami

Svézáný pohled na putování nejen rumunskými horami v krátkých prozaických útvarech Vladimíra Šramka, doplněný 33 barevnými a 16 černobílými fotografiemi Jozefa Fodora. Nebo naopak?

*Formát 170 x 190 mm, 68 str., křídový papír,
brožovaná vazba, přebal. Termín vydání
listopad 2002, ISBN 80-238-9751-9*

Cena 148 Kč.

Objednávejte na adrese:

Weles, Vojtěch Kučera, Kosmákova 21, 615 00 Brno
E-mail: adalbert.weles@centrum.cz

Bok po boku

Adresa redakce:

Jaroslav Kovanda, s. r. o.
Lesní čtvrt 3728
760 01 Zlín
psi.vino@volny.cz
<http://www.volny.cz/psi.vino>

Adresa redakce:

Pavel Kotrla
Bystřička 267
756 24
pkotrla@atlas.cz

Bok po boku

Knihkupectví

Spolek
Zastavte se.

Literatura historická,
duchovní, filozofická, umění,
science fiction, cizojazyčná,
kvalitní beletrie.

Orlí 22
Brno
602 00

Těšíme se na Vaši návštěvu

---

tel.: 545 219 012

bubla.book@email.cz

osobnosti, kritika, poezie, próza, překlady,
aktuální informace, ankety, eseje, rozhovory,
polemiky, fotografické profily, literární historie,
světová literatura, recenzní příloha, příloha
knižní novinky...

Objednávky předplatného na adresu redakce:

Host, Přízova 12, 602 00 Brno;
tel.: 05-43 21 68 07 (09), fax: 05-43 23 70 94;
e-mail: redakce@hostbrno.cz; www.hostbrno.cz

-
T
>
T

2002

Revue pro
literaturu,
filozofii
a jiné

V novém čísle Aluze najdete:
Poezii M. Děžinského,
prózu E. Lázára a E. Loea,
závěrečnou část vzpomínek J. Hořce,
rozhovor s M.-L. Ryanovou,
fotografie J. Havelkové,
studie M. Nagye o A. Camusovi,
J. Cullera a S. Fishe o literární
interpretaci,
W. Welsche o transverzalitě
a P. Glombička o Descartovi a jeho
filozofickém projektu,
recenze, glosy
a jako archiválie anketu časopisu *U-Blok* o
sociálním postavení čs. spisovatele.

Aluze,
Křížkovského 10,
771 80 Olomouc.
Tel.: 585 631 159;
e-mail: aluze@centrum.cz

Obsah

Poezie

Martin Vrba: Zimní den	2
Robert Candra: Spiš krátky krehký let	4
Vladislav Hřebíček: Ještě se říká	6
Diana Tuyet-Lan Nguyen: To čekání...	8
Olga Stehlíková: Puklá půlka, co je celá	11
Adéla Irma Miencilová: Připrav svoje bratry na smrt	13
Michal Čagánek: Klanět se záhonům	17
Petr Čermáček: Plachým přímrazkem	18
Slovenské okénko (Peter Tereza, Peter Meliš)	20

Iveta Pokorná: Úžení v bdění (Připravil Vojtěch Kučera)

Básně	22
Identita autorského subjektu (Odpověď na anketu Iniciál 36/1993)	26
Petr Pazdera Payne: Iveta Maria Pokorná–Ledvinová	28
O bloudění	30
Z korespondence (Mirku Kováříkoví, Romanu Szpukovi)	32
Sny 1999	34
Petr Maděra: S Ivetou jsem se setkal vlastně jenom několikrát v životě	37
Martin David: Vzpomínka víc než prosluněná	38
Luděk Ledvina: Iveta Maria Pokorná, provdaná Ledvinová	40

Completorium čili Studie pro večerní hodinky

Miroslav Chocholatý: Myslím, že její oči mne vidí (Matylka Jakuba Demla)	41
--	----

Slezské studio (Připravil Bogdan Trojak)

OFFICINA FERRARIA SILESIANA	46
Gustav Morcinek: V hutí	49
Ondřej Slabý: Fotografie	51
Kateřina Tučková: Dialog s odstaveným světem	58

Próza

Kateřina Konečná: Rodinné vztahy	59
Patrik El Linhart: Gegen Ende der Nacht	64
Martin Vokurka: Tma	69

Krajinomalby a portréty

Petr Hrbáč: Hledání trní	80
--------------------------------	----

Šramoty Vladimíra Šramka: Veslování .....

Část zábavná a poučná	89
-----------------------------	----

Železniční rubrika

Tomáš Vašut: Vlakem do Sighetu	105
Knižní nabídka nakladatelství Weles	112
Bok po boku	114

Patron tohoto čísla

János Pilinszky	třetí strana obálky
-----------------------	---------------------

Patron tohoto čísla

János Pilinszky

Věčný život

Hřeben ti zemřel ve vlasech,
i moje pohlazení strnulo.
Odejmu hřeben tvým dlaním.
Všemu je konec. Sedíme ruku v ruce.

14. říjen 1970

Plakal jsem. Pak jsem měl vlhká záda,
zmačkané šaty a tupé ruce.
Chtěl jsem být celý chlupem porostlý
pro tvoje milování –
skutečné objetí si přece hledá
oddanost divokého zvířete.

Doživotně

Lůžko je společné.
Peřina ne.

János Pilinszky (1921–1981), maďarský básník a novinář. Kromě řady básnických sbírek je autorem oratoria *Rekviem* (1964), několika dramat a románu *Rozhovory se Sheryl Suttonovou* (1977).

Básně i informace o autorovi jsou převzaty z knihy *Vsazování démantů* (Šest portrétů maďarských lyriků poválečné generace), vybral a uspořádal Milan Navrátil, přeložili Václav Daněk a Milan Navrátil, Mladá fronta, Praha 1984.

Vendryňský poetický magazín Weles vydává
Wendryňská Literárne-Estetiská Spoločnosť, občanské sdružení

Šéfredaktor:
Vojtěch Kučera

Tajemník:
Bogdan Trojak

Redakce:
Pavel Sobek, Miroslav Chocholatý

Jazyková spolupráce:
Vít Slíva, Pavel Caha

Sazba a grafická úprava:
Vojtěch Kučera, Leoš Knotek

Obálka (s užitím fotografií Ondřeje Slabého):
Leoš Knotek

Fotografický doprovod:
Ondřej Slabý

Vychází s laskavým finančním příspěním
Ministerstva kultury ČR
Nadace Český literární fond
Ing. Ivana Kučery, CSc.
a Města Třince

Adresa redakce: Weles, V. Kučera,
Kosmákova 21, 615 00 Brno
adalbert.weles@centrum.cz
www.weles.cz

Welenoviny:
welesovo.blogspot.com

ISSN

Číslo připraveno do tisku 22. 4. 2003

